การศึกษาตัวละครที่มีกำเนิดผิดธรรมชาติในวรรณคดีไทย

สารนิพนธ์

ของ

นางสาวสุนิตดา กล่อมแสง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
มีนาคม 2548
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....

(รองศาสตราจารย์สุนันทา โสรัจจ์)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....

(รองศาสตราจารย์อัครา บุญทิพย์)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์สุนันทา โสรัจจ์)

.....กรรมการสอบสารนิพนธ์

(อาจารย์สุภัค มหาวรากร)

.....กรรมการสอบสารนิพนธ์

(อาจารย์พิมพาภรณ์ บุญประเสริฐ)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ สุภา ปานเจริญ)

วันที่ 11 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2548

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากรองศาสตราจารย์สุนันทา โสรัจจ์ ที่ให้คำแนะนำและข้อคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาอีกทั้งช่วยตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เป็นอย่างดียิ่ง ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์สุภัค มหาวรากร และอาจารย์พิมพาภรณ์ บุญประเสริฐ ซึ่งได้เสียสละเวลาเป็นกรรมการสอบที่กรุณาให้ข้อคิด คำแนะนำและข้อวิจารณ์อันเป็นประโยชน์จนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ถูกต้องยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิทยาการต่างๆ ให้ผู้วิจัยสามารถนำมาเป็นประโยชน์ในการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ได้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย ปทุมธานี ที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือและให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา

ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ที่เป็นกำลังใจ ให้ความช่วยเหลือและความห่วงใยตลอดมาจนทำให้ประสบความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณด้วยความรักและเคารพเป็นอย่างยิ่ง

สุนิตดา กล่อมแสง

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	2
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	2
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	2
	นิยามศัพท์เฉพาะ	4
	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	5
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการกำเนิดของตัวละครที่ผิดธรรมชาติ	6
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องกฎแห่งกรรม	8
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำเนิดตัวละครที่ผิดธรรมชาติ	11
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องกฎแห่งกรรม	12
3	การกำเนิดของตัวละครที่ผิดธรรมชาติ	15
	รามเกียรติ์	15
	อุณรุท	34
	อิเหนา	39
	สังข์ทอง	44
	มณีพิชัย	45
	สังข์ศิลป์ชัย	46
	มัทนะพาธา	48
	ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก	49
	เสือโคคำฉันท์	52
	แก้วหน้าม้า	53
	สิงหไกรภพ	54

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3 (ต่อ)	โคนุตร	55
	ลักษณวงศ์	57
	กากีคำกลอน	57
	จันทโครบคำฉันท์	58
	ตัวละครที่มีกำเนิดตามบัญชาเทพเจ้า	59
	ตัวละครที่มีลักษณะทางกายภาพผิดธรรมชาติมาตั้งแต่กำเนิด	61
	ตัวละครที่มีกำเนิดโดยมีเหตุการณ์อื่นปรากฏร่วม	63
	ตัวละครที่มีกำเนิดโดยมีลักษณะพิเศษอื่น	66
4	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำเนิดของตัวละคร	69
	ปัจจัยที่ทำให้ตัวละครกำเนิดในวงศ์กษัตริย์	69
	ปัจจัยที่ทำให้ตัวละครมีกำเนิดเป็นอมนุษย์	73
	ปัจจัยที่ทำให้ตัวละครมีกำเนิดเป็นสัตว์	75
	ปัจจัยที่ทำให้ตัวละครกำเนิดเป็นลูกผสม	76
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	78
บรรณานุกรม		82
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์		87

บทที่ 1
บทนำ

ภูมิหลัง

วรรณคดีเป็นงานสร้างสรรค์จากความนึกคิดจินตนาการ และประสบการณ์ของกวี วรรณคดีจึงสะท้อนภาพสังคมในด้านต่างๆ ตลอดจนให้คุณค่าทางด้านอารมณ์ สังคม และประเทืองปัญญาผู้อ่าน วรรณคดีไทยส่วนหนึ่งมักเป็นเรื่องจักรๆ วงศ์ๆ คือเป็นเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ โดยเฉพาะวรรณคดีไทยประเภทนิทาน ตัวละครสำคัญในเรื่องมักมีกำเนิดที่ผิดธรรมชาติ มีทั้งลักษณะที่เป็นคุณและเป็นโทษต่อตัวละคร เช่น เรื่องสังข์ทอง ตัวละครเอกของเรื่องที่เกิดเป็นหอยสังข์ ลักษณะที่เป็นคุณคือปลอดภัยจากอันตราย ลักษณะที่เป็นโทษคือไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมและถูกดูถูกเหยียดหยาม ต้องตกระกำลำบากกว่าจะพิสูจน์ความสามารถให้เป็นที่ยอมรับ ในร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก พระเวสสันดรก็มีกำเนิดผิดธรรมชาติคือเมื่อประสูติสามารถทรงดำเนินและตรัสขอบริจาคทานได้ทันที ซึ่งเป็นสิ่งผิดปกติจากมนุษย์ทั่วไป แสดงถึงความเป็นผู้มีบุญญาธิการ

การกำเนิดที่ผิดธรรมชาติของตัวละคร ย่อมมีนัยสำคัญที่ผู้แต่งต้องการสื่อมายังผู้อ่านในทางพุทธศาสนาเชื่อว่ามนุษย์เกิดมาย่อมมีบุญกรรมติดตัวมา ใครทำสิ่งใดไว้ย่อมได้รับผลของการกระทำไม่ว่าชาตินี้หรือชาติหน้า ดังนั้นการกำเนิดที่ผิดปกติต่างจากมนุษย์โดยทั่วไปย่อมเกี่ยวข้องกับผลของการกระทำในอดีตชาติ สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2525 : 20) กล่าวถึงความเชื่อในเรื่องบุญกรรมที่ส่งผลต่อการกำเนิดของสัตว์โลกว่า

> บุญกรรมทำให้สัตว์ทั้งหลายถือกำเนิดเป็นสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติตามลักษณะและความมากน้อยของบุญกรรมที่ได้ทำไว้ การเกิดเป็นมนุษย์จึงเป็นการใช้ "กรรม" ของตนเอง ผลกรรมทำให้มนุษย์เกิดดี มีชีวิตที่ดี และตายดีในที่สุด การเกิดและมีชีวิตที่ดี สังเกตได้จากเกิดมามีปัญญาเฉลียวฉลาดมีบุคลิกลักษณะงามมีโภคทรัพย์ และบริวาร มีสุขภาพที่แข็งแรง และอายุยืนยาว ความเชื่อเหล่านี้กลายเป็นความเชื่อพื้นฐานที่อยู่ใต้สำนึกอันมีผลต่อพฤติกรรมของคนไทย

ตัวละครในวรรณคดีไทยจำนวนไม่น้อยที่มีลักษณะแตกต่างจากมนุษย์ทั่วไปเป็นการแสดงผลของ "กรรม" ที่ได้ทำไว้ตามคติความเชื่อทางพุทธศาสนา เช่น พระเวสสันดรในร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก ก่อนเสวยพระชาติเป็นพระเวสสันดรได้เสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์มาก่อนทรงทำกรรมดีโดยบำเพ็ญบารมีต่างๆ ด้วยผลแห่งกรรมดีที่ได้สร้างสมไว้ทำให้พระชาติสุดท้ายได้เสวยพระชาติเป็นพระเวสสันดรพระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่

เรื่องแก้วหน้าม้ากล่าวถึงตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่มีใบหน้าเหมือนม้ามาแต่กำเนิด หน้าตาที่ผิดปกติของนางทำให้ถูกรังเกียจ และถูกล้อเลียนแม้ว่านางจะเป็นคนมีสติปัญญาดีก็ตาม ในทางพุทธศาสนาเชื่อว่าในชาติก่อนนางได้กระทำกรรมไม่ดีไว้ จึงต้องมาชดใช้กรรมในชาตินี้ ส่วนนางสร้อยสุดาในเรื่องสิงหไกรภพ ก็กล่าวว่านางกำเนิดจากดอกบัว ซึ่งตามความเชื่อแล้วนางต้องเป็นผู้ที่ทำกรรมดีไว้ในอดีตชาติจึงจะได้เกิดจากดอกบัว ซึ่งถือว่าเป็นดอกไม้ที่บริสุทธิ์และมีค่า ในเรื่องสังข์ศิลป์ชัย พระสังข์ศิลป์ชัยเมื่อกำเนิดมีอาวุธคือสังข์ ศรและพระขรรค์ติดกายมาด้วยแสดงถึงความมีบุญญาธิการแต่ต้องพลัดพรากจากครอบครัวและบ้านเมือง ตามคติความเชื่อทางพุทธศาสนาเชื่อว่าในอดีตได้ทำทั้งกรรมชั่วและกรรมดี

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการกำเนิดตัวละครที่ผิดธรรมชาติที่ปรากฏในวรรณคดีไทย เพื่อที่จะได้ทราบมูลเหตุของการกำเนิด และสามารถเชื่อมโยงกับความเชื่อเรื่องบุญกรรมตามคติทางพุทธศาสนา ตลอดจนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในการเรียนการสอนวิชาวรรณคดีไทย เพื่อให้นักเรียนรู้จักกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ทำให้เกิดความรัก และเห็นคุณค่าของวรรณคดีไทยอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของชาติ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาการกำเนิดที่ผิดธรรมชาติของตัวละครในวรรณคดีไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำเนิดที่ผิดธรรมชาติของตัวละคร

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาครั้งนี้ทำให้เข้าใจมูลเหตุ และนัยที่แฝงในการกำเนิดของตัวละครที่ผิดธรรมชาติในวรรณคดีไทยซึ่งสามารถเชื่อมโยงความเชื่อทางพุทธศาสนาอันจะได้ความรู้ ความคิดไปใช้ในการเรียนการสอนและการตีความวิชาวรรณคดีไทยต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะตัวละครในวรรณคดีไทยที่มีกำเนิดผิดธรรมชาติ และตัวละครนั้นมีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่อง จำนวน 40 ตัวละคร จากวรรณคดีไทย 15 เรื่อง ดังนี้

1. บทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้แก่

1.1 พระราม

1.2 พระลักษมณ์

1.3 พระสัตรุด

1.4 พระพรต

1.5 หนุมาน

1.6 องคต

1.7 มัจฉานุ

1.8 พิเภก

1.9 ชมพูพาน

1.10 นางสีดา

1.11 ทศกัณฐ์

1.12 กุมภกรรณ

1.13 มังกรกัณฐ์

1.14 ทศคีรีธร

1.15 ทศคีรีวัน

1.16 ท้าวสหัสเดชะ

1.17 ท้าวจักรวรรดิ

1.18 วายุพักตร์

1.19 ตรีเศียร

1.20 นางมณโฑ

2. บทละครเรื่องอุณรุท พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้แก่

2.1 พระบรมจักรกฤษณ์

2.2 นางอุษา

3. บทละครเรื่องอิเหนา พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้แก่

3.1 อิเหนา

3.2 บุษบา

3.3 สียะตรา

4. บทละครนอกเรื่องสังข์ทอง พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้แก่ พระสังข์

5. บทละครนอกเรื่องมณีพิชัย พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้แก่ นางยอพระกลิ่น
6. บทละครนอกเรื่องสังข์ศิลป์ชัย พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้แก่
   6.1 สังข์ศิลป์ชัย
   6.2 สิงหรา
7. มัทนะพาธา พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้แก่ นางมัทนา
8. ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก พระนิพนธ์ในสมเด็จกรมพระปรมานุชิตชิโนรส ได้แก่ พระเวสสันดร
9. เสือโคคำฉันท์ ของพระมหาราชครู ได้แก่
   9.1 พหลวิชัย
   9.2 คาวี
10. บทละครนอกเรื่องแก้วหน้าม้า พระนิพนธ์ในกรมหลวงภูวเนตรนรินฤทธิ์ ได้แก่ นางแก้วหน้าม้า
11. สิงหไกรภพ ของสุนทรภู่ ได้แก่
    11.1 สิงหไกรภพ
    11.2 นางสร้อยสุดา
12. โคบุตร ของสุนทรภู่ ได้แก่ โคบุตร
13. ลักษณวงศ์ ของสุนทรภู่ ได้แก่ นางทิพเกสร
14. กากีคำกลอน ของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ได้แก่ นางกากี
15. จันทโครบคำฉันท์ ได้แก่ นางโมรา

นิยามศัพท์เฉพาะ

ตัวละครที่มีกำเนิดผิดธรรมชาติ หมายถึง ตัวละครที่มีลักษณะทางกายภาพผิดปกติ ไม่เหมือนมนุษย์ทั่วไปมาตั้งแต่กำเนิด เช่น มีรูปร่างครึ่งคนครึ่งสัตว์ มีใบหน้าเป็นม้า หรือการกำเนิดนั้นมีลักษณะพิเศษร่วมด้วย เช่น มีอาวุธติดตัวมา มีกลิ่นกายหอม หรือปรากฏความแปรปรวนของธรรมชาติร่วมกับการกำเนิด

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. คัดเลือกตัวละครที่มีกำเนิดผิดธรรมชาติจากวรรณคดีไทย 15 เรื่อง จำนวน 40 ตัว ดังปรากฏในขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา
3. ศึกษาตัวละคร 40 ตัวในด้าน
   3.1 การกำเนิดของตัวละครที่ผิดธรรมชาติ
   3.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำเนิดของตัวละคร
4. เสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาตัวละครที่มีกำเนิดผิดธรรมชาติในวรรณคดีไทย จำนวน 40 ตัว จากวรรณคดี 15 เรื่อง โดยจะได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการกำเนิดของตัวละครที่ผิดธรรมชาติ และเรื่องกฎแห่งกรรมประกอบในการศึกษา ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการกำเนิดตัวละครที่ผิดธรรมชาติ

การกำเนิดตัวละครที่ผิดธรรมชาติมีผู้ทรงคุณวุฒิได้ศึกษาไว้ดังนี้

มยุรี ศรีมารดากุล (2540 : 13) ศึกษาการวิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้านประเภทการถือกำเนิดที่ผิดธรรมชาติ ผลการศึกษาสรุปได้ว่าการกำเนิดที่ผิดธรรมชาติของตัวละครเอกในวรรณกรรมพื้นบ้าน จำนวน 44 เรื่อง ซึ่งจำแนกการเกิดที่ผิดธรรมชาติออกเป็น 11 ประเภท คือ

1. ตัวเอกที่เกิดจากพ่อแม่ที่เป็นมนุษย์ แต่เกิดเป็นมนุษย์ที่ไม่สมบูรณ์ ในตอนท้ายตัวเอกจะมีร่างกายที่สมบูรณ์และงดงามเช่น เรื่องท้าวก่ำกาดำ ตัวเอกจะมีผิวสีดำเหมือนกา เรื่องพระสุวรรณเศียร ตัวเอกจะเกิดมาในลักษณะที่มีแต่ศีรษะสีทอง

2. ตัวเอกที่เกิดจากพ่อแม่ที่เป็นมนุษย์ แต่เกิดมาในลักษณะของสัตว์ และท้ายสุดก็จะมีร่างกายเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และงดงาม เช่น เรื่องสุวรรณสังข์ ตัวเอกเกิดมาในรูปของหอยสังข์ และภายหลังก็ออกจากหอยสังข์มาเป็นมนุษย์

3. ตัวเอกที่เกิดจากพ่อแม่ที่เป็นมนุษย์ แต่เกิดมาในลักษณะของสัตว์ แต่ไม่มีการกลายร่างเป็นมนุษย์ เช่น เรื่อง ท้าวหมาหยุย ตัวเอกเกิดมาเป็นสุนัข แต่ได้เรียนวิชาอาคมกับฤษี และหลังจากที่ได้ปราบยักษ์แล้ว ก็ได้ขึ้นครองราชย์ โดยที่ตัวเอกยังคงเป็นสุนัข

4. ตัวเอกที่เกิดจากการแต่งงานระหว่างมนุษย์กับสัตว์ในธรรมชาติ และตัวเอกเกิดเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เช่น เรื่องนางแตงอ่อน ซึ่งตัวเอกมีแม่เป็นจระเข้มีพ่อเป็นมนุษย์

5. ตัวเอกที่เกิดจากการแต่งงานระหว่างมนุษย์กับสัตว์ในจินตนาการ ตัวเอกเกิดเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เช่น เรื่องการกำเนิดพระร่วง ตัวเอกมีแม่เป็นนาคมีพ่อเป็นมนุษย์

6. ตัวเอกที่เกิดจากพ่อแม่ที่เป็นสัตว์ในธรรมชาติ ตัวเอกเกิดเป็นมนุษย์ เช่น เรื่องพญากาเผือก ตัวเอกมีพ่อแม่เป็นกาเผือก

7. ตัวเอกที่เกิดจากพ่อที่เป็นเทพารักษ์และแม่ที่เป็นสัตว์ในจินตนาการ ตัวเอกเกิดเป็นมนุษย์ เช่นเรื่องนางอุทัย ซึ่งมีแม่เป็นนาค

8. ตัวเอกที่เกิดจากแม่ที่เป็นสัตว์ในธรรมชาติ ตัวเอกเป็นมนุษย์ เช่น แม่สุนัขขาว

9. ตัวเอกที่เกิดมาจากธรรมชาติ หรือเกิดจากการขอบุตรต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ตัวเอกเกิดมาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เช่นเรื่องหนูน้อยแตงโม ตัวเอกจะเกิดมาจากลูกแตงโมที่ไหลมาตามแม่น้ำ

10. ตัวเอกที่เกิดมาพร้อมกับสิ่งอื่นหรือการเกิดที่ผิดปกติ ตัวเอกเกิดมาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เช่นเรื่องท้าวโสรัจ ตัวเอกเกิดมาพร้อมกับม้ากากมณีและดาบ เรื่องสุทธนูชาดก ตัวเอกเกิดมาจากปากของผู้เป็นแม่

11. ตัวเอกที่เกิดจากการรับประทานหรือการดื่มอะไรบางอย่างของผู้เป็นแม่ ตัวเอกเกิดมาเป็นมนุษย์ เช่น เรื่องลูกสาวพญาช้างเผือก ตัวเอกเกิดจากหญิงที่ไปดื่มน้ำในรอยเท้าช้าง

พระญาลิไทย (2504 : 2 – 3) ได้กล่าวถึงการกำเนิดของสิ่งมีชีวิตในไตรภูมิพระร่วงว่ามี 4 ประเภท คือ 1. อัณฑชโยนิ เกิดจากไข่ เช่น งู ไก่ นก และปลาทั้งหลาย 2.ชลามพุชโยนิ เกิดจากสัตว์อันเป็นปุ่มเปือกและมีรกห่อหุ้ม เช่น ช้าง ม้า วัว ควาย 3. สังเสทชโยนิ ได้แก่สัตว์ที่เกิดจากใบไม้ ละอองดอกบัว หญ้าเน่า เนื้อเน่า เหงื่อไคล เช่น หนอน แมลง มุ้ง ริ้น ยุง ปลา การเกิดทั้งสามชนิดนี้จะเติบโตขึ้นเป็นลำดับ 4. อุปปาติกโยนิ เป็นการเกิดที่เติบโตใหญ่ขึ้นมาทีเดียว เช่น เทพยดา พราหมณ์ สัตว์นรก

พระญาลิไทย (2504 : 77 - 78) ได้กล่าวถึงการกำเนิดของพระพุทธเจ้าว่าจะรู้ความทุกอย่างตั้งแต่เริ่มปฏิสนธิเมื่ออยู่ในครรภ์พระมารดาไม่ได้นั่งห่อตัวเหมือนคนทั้งหลาย แต่นั่งขัดสมาธิ มีรัศมีออกจากกายพระมารดาและผู้อื่นก็มองเห็นได้ เมื่อเสด็จออกจากครรภ์พระมารดาจะเหยียดเท้าออกลุกขึ้นยืน และเสด็จออกจากครรภ์มารดาแผ่นดินทั่วโลกธาตุหวั่นไหว น้ำในมหาสมุทรก็ฟูมฟอง เขาพระสุเมรก็หวั่นไหวด้วยบุญสมภารของพระองค์

เกื้อพันธุ์ นาคบุปผา (2542 : 170 – 171) ได้กล่าวถึงการกำเนิดประเภทอุปปาติกโยนิกว่ามีนางอัมพปาลิกาบวชเป็นภิกษุณีหมั่นรักษาและกวาดวัดอยู่เสมอ ได้มีมหาเถรีผู้หนึ่งได้ทำให้เสมหะไปติดอยู่ที่เจดีย์โดยไม่รู้ตัว นางอัมพปาลิกาเห็นจึงด่าว่าผู้กระทำด้วยวาจาอันหยาบช้า ต่อมานางได้อธิษฐานขอเกิดเป็นอุปปาติกะเพื่อไม่ต้องอยู่ในท้องมารดา แต่ด้วยผลบาปที่นางได้ด่าว่ามหาเถรี เมื่อนางตายจึงต้องทรมานอยู่ในนรก เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ต้องเป็นแพศยาหมื่นชาติ ในชาติสุดท้ายนางได้เกิดมาบนค่าคบมะม่วงและโตเป็นสาวที่มีความสวยงาม กษัตริย์เมืองไพสาลีประทานนามว่านางอัมพปาลิกาเป็นที่ต้องการของชายจนถึงวิวาทเพื่อแย่งนาง องค์กษัตริย์จึงตั้งนางเป็นหญิงนครโสเภณีบำเรอชายทั่วไป ต่อมานางมีบุตรชื่อโกณฑัณกุมาร ในที่สุดนางและบุตรได้ออกบวชและบรรลุอรหันต์

ส่วนการเกิดแบบอัณฑชะได้กล่าวถึงพราหมณ์ผู้หนึ่งได้ออกไปเที่ยวในป่าใหญ่ พบกินนรจึงเกิดความรักและได้อยู่ร่วมกัน ต่อมานางกินนรนั้นตั้งครรภ์และเกิดเป็นไข่สองฟอง นางจึงฟักไข่จนกระทั่งแตกออกเป็นตัว เป็นมนุษย์สองคนชื่อเจ้าดิสสกุมาร กับเจ้ามิตรกุมารซึ่งต่อมาทั้งสองคนได้ออกบวชและบรรลุอรหันต์ การเกิดแบบสังเสทชะ กล่าวถึงนางประทุมาวดี ซึ่งในชาติก่อนนางเป็นคนเข็ญใจเป็นภรรยาของชาวนา วันหนึ่งนางนำอาหารไปให้สามีที่กำลังทำนาอยู่ เมื่อถึงกลางทางนางได้พบพระปัจเจกพุทธเจ้าจึงมีใจศรัทธา นางก็เอาอาหารใส่บาตร และเอาข้าวตอกระคนด้วยน้ำผึ้ง ปั้นเป็นก้อนได้ 500 ก้อน มาถวายพร้อมดอกบัวหลวง ดอกบัวที่เหลือก็วางไว้แทบพระบาทแล้วตั้งความปรารถนาว่าขอให้นางมีลูกชาย 500 คน เมื่อเดินไปที่ใดให้มีดอกบัวผุดขึ้นมารับเสมอ เมื่อนางตายแล้วก็ไปเกิดเป็นเทพธิดา ครั้นสิ้นอายุจากเมืองฟ้าก็มาเกิดในโลกแต่นางไม่ประสงค์จะมาเกิดในครรภ์มารดาจึงตั้งความปรารถนามาเกิดในดอกบัว ดังนั้น นางจึงเกิดในดอกบัว ฤษีตนหนึ่งได้มาพบจึงหักดอกบัวก็เห็นเด็กอ่อนอยู่ในดอกบัว จึงเลี้ยงไว้เป็นบุตรบุญธรรม เอานิ้วมือให้ดูดกินก็เกิดเป็นน้ำนมไหลมาให้กินด้วยอำนาจบุญฤษีและบุญของกุมารีนั้น ฤษีตั้งชื่อกุมารีนั้นว่านางปทุมาวดี เพราะเมื่อนางเดินไปที่ใดก็จะมีดอกบัวบานผุดขึ้นมารองรับอยู่เสมอ นางมีรูปโฉมงดงามเลื่องลือไปถึงท้าวพรหมทัตผู้ครองพาราณสี พระองค์จึงไปขอนางมาเป็นมเหสี ต่อมานางก็มีครรภ์และคลอดราชกุมาร 500 องค์ กุมารองค์แรกอยู่ในรกแต่อีก 499 องค์อยู่นอกรกทั้งสิ้น องค์แรกคือเจ้ามหาปทุมกุมารนั้นเกิดแบบชลามพุชะ ส่วนกุมารผู้น้อง 499 องค์ และตัวนางปทุมาวดีเกิดแบบสังเสทชะทั้งสิ้น

พระพรหมมุนี (2505 : 5) กล่าวถึง ปฐมกำเนิดมนุษย์ทางศาสนาพราหมณ์ไว้ว่า พระปรเมศวรได้ทรงบันดาลให้พระพรหมเกิดขึ้นในฟองไข่ แล้วไข่นั้นแตกออกเป็น 2 ซีก คือซีกบนเกิดเป็นฟ้า ซีกล่างเกิดเป็นโลกมนุษย์ สร้างทวยเทพและมนุษย์พร้อมกับสิ่งอื่นในโลก ส่วนกำเนิดมนุษย์ในพุทธศาสนามีคติที่ถือกันว่ามนุษย์เกิดจากสิ่งต่าง ๆ มารวมกันมีวิญญาณกรรมและกิเลสเป็นส่วนประกอบสำคัญ คือสิ่งที่มีวิญญาณครองทั้งหมด เช่นอมนุษย์และสัตว์เดรัจฉาน มีกรรมเป็นผู้จัด คือปรุงขึ้นจากรูปธาตุกับอรูปธาตุรวมกัน มีกิเลสกองใหญ่เป็นสัญชาติกรณ์ ทำให้บังเกิดเป็นนิปผันนรูปขึ้นมา แต่นิปผันนรูปนั้นจะเป็นรูปชนิดเลวหรือดี ตกเป็นหน้าที่ของกรรมนิยมจะจำแนกให้เป็นไป

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องกฎแห่งกรรม

ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมเป็นความเชื่อทางพุทธศาสนา ผู้ทรงคุณวุฒิกล่าวไว้ ดังนี้

พระญาณสังวร (2533 : 29) กล่าวถึงพุทธศาสนสุภาษิตบทหนึ่งว่า การที่คนเราประสบสุขทุกข์เพราะบุญบาปที่ทำไว้ในชาติก่อน ทุกชีวิตเมื่อเกิดมาต้องประสบทุกข์สุขทั้งสิ้น ไม่มีผู้ใดที่ประสบ

แต่ความสุขโดยไม่มีทุกข์ เหตุที่ต้องมีทุกข์และสุขนั้นเพราะต่างก็ได้ทำทั้งบุญและบาปนั่นเอง บุญเป็นเหตุให้เกิดความสุข บาปเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ ผลของบุญและบาปย่อมสนองแก่ผู้ทำอย่างแน่นอนดังพุทธภาษิตที่ว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2540 : 18 – 19) ได้กล่าวถึงความเชื่อทางพุทธศาสนาว่า ความเชื่อในไตรสรณาคมนั้นเป็นลักษณะขั้นต้นของพุทธมามกะขั้นกลาง คือ ความเชื่อเรื่องผลแห่งการกระทำ คือการทำดีควรเชื่อว่าย่อมได้ผลดี ส่วนการทำชั่วย่อมได้ชั่ว อยู่แต่ว่าผลดีผลเสียเหล่านี้จะปรากฏเร็วหรือช้าหลังการกระทำนั้นเท่านั้น และยังเชื่อต่อไปว่า ผลของกรรมที่บุคคลกำลังได้รับอยู่ในขณะหนึ่งๆ นั้น ย่อมมีทั้งผลของกรรมเก่าในอดีต และผลของกรรมหรือการกระทำในปัจจุบัน หรือในอดีตที่เพิ่งผ่านไปใหม่ๆ ย่อมให้ผลประกอบกันในปัจจุบันของบุคคล ความเชื่อส่วนนี้เน้นที่ความเพียรพยายามของบุคคลในการละเว้นความชั่ว ทำแต่ความดีในชีวิตปัจจุบัน เพื่อประกันว่าจะได้รับผลดีในอนาคตต่อๆ ไป

แสง จันทร์งาม (2512 : 166 –168) กล่าวถึงกรรมและผลต่าง ๆ ของกรรม ในจูฬ-กัมมวิภังคสูตร อุปริปัณณาสก์ มัชฌิมนิกาย พระพุทธเจ้าทรงแสดงกรรมประเภทต่าง ๆ และผลกรรมชนิดนั้น ๆ ไว้มีใจความโดยย่อดังนี้

คนใจดุร้าย ชอบการฆ่าฟัน ชอบทำลายชีวิต ถ้าตายไปเกิดเป็นมนุษย์ จะเป็นผู้มีอายุสั้น

คนใจดี มีความสงสารสัตว์ เว้นจากการทำลายชีวิต เกิดชาติหน้าจะเป็นคนมีอายุยืน

คนใจร้าย ชอบทรมานสัตว์ให้ลำบาก เกิดชาติหน้าจะเป็นคนขี้โรค มันเป็นโทษที่รักษาไม่หาย

คนใจดี ไม่เบียดเบียนสัตว์ ช่วยเหลือสัตว์ให้พ้นทุกข์ เกิดชาติหน้าจะเป็นคนมีโรคน้อย

คนผู้มักโกรธ ถูกว่านิดหน่อยก็ขัดใจโกรธ ผูกอาฆาตพยาบาท เกิดชาติหน้าจะเป็นคนมีรูปร่างไม่สวย มีผิวพรรณน่าชัง

คนใจดี ใจหนักแน่น ไม่โกรธง่าย ไม่แสดงความโกรธ เกิดชาติหน้าจะเป็นคนมีรูปร่างผิวพรรณงาม

คนใจอิจฉาริษยาต่อลาภ ยศ สรรเสริญของคนอื่น เกิดชาติหน้าจะเป็นผู้มีอำนาจวาสนาน้อย คนไม่เชื่อฟัง

คนใจกว้าง ไมริษยา ยินดีด้วยกับลาภ ยศ สรรเสริญ สุขของคนอื่น เกิดชาติหน้าจะมีอำนาจวาสนามาก

คนตระหนี่ ไม่ให้สิ่งใดเป็นทาน เกิดชาติหน้าจะเป็นคนยากจน

คนใจเผื่อแผ่ ให้ทานแก่สมณพราหมณ์เป็นนิตย์เกิดชาติหน้าจะเป็นคนร่ำรวย

คนเย่อหยิ่ง ไม่เคารพกราบไหว้บูชานับถือผู้ควรเคารพ กราบไหว้ บูชานับถือ เกิดชาติหน้าจะมีตระกูลต่ำ

คนอ่อนน้อม เคารพกราบไหว้บูชานับถือปูชนียบุคคล เกิดชาติหน้าจะมีตระกูลสูง

คนผู้สนใจในความรู้ ชอบเข้าหานักปราชญ์ ไถ่ถามปัญหาต่าง ๆ เกิดชาติหน้าจะเป็นคนฉลาด มีสติปัญญาดี

คนผู้ไม่สนใจในความรู้ ไม่ชอบเข้าหาสมณะพราหมณ์ ไม่ชอบไต่ถามปัญหา เกิดชาติหน้าจะเป็นคนโง่

วนิดา ขำเขียว (2541 : 50) กล่าวถึงเรื่องการเกิดและการตายในศาสนาฮินดูว่าการที่มนุษย์ต้องเวียนว่ายตายเกิดในสภาพต่าง ๆ กัน เพราะกรรมเก่าซึ่งหมายถึงการกระทำทั้งดีและชั่ว พรหมาเป็นศูนย์รวมและต้นกำเนิดแห่งวิญญาณทั้งปวง สิ่งมีชีวิตทั้งหลายล้วนถือกำเนิดมาจากพรหม วิญญาณทุกดวงที่แยกออกมาจากพรหมอาจเข้าสิงสถิตในร่างกายของเทวดา มนุษย์ สัตว์หรือพืชก็ได้ ทุกครั้งที่ร่างเดิมแตกดับจากสภาพใดสภาพหนึ่งไปอุบัติในร่างใหม่เรียกว่า "ภพหรือชาติหนึ่ง" ตราบใดที่ยังต้องเวียนว่ายตายเกิดไม่ว่าจะเกิดอะไรก็ตามคงต้องผจญกับความทุกข์เรื่อยไป เมื่อใดก็ตามที่วิญญาณหลุดพ้นจากภาวะเวียนว่ายตายเกิด เรียกว่า "โมกษะ" วิญญาณดวงนั้นจะกลับไปรวมกับพรหมาเช่นเดิม การที่จะหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดได้ก็ด้วยการยุติการกระทำทั้งดีและชั่ว

เสฐียรโกเศศ (2514 : 86) กล่าวถึงการเกิดว่ามีสภาพต่างกัน บางคนมีอำนาจวาสนา มีความสุข บางคนต่ำต้อยมีความทุกข์ ทั้งนี้เพราะกรรมซึ่งเป็นเหตุให้ต้องเวียนว่ายตายเกิดในสังสาระ ลัทธิการเวียนว่ายตายเกิดได้อธิบายไว้ว่าวิญญาณเหมือนกับประกายไฟที่กระเด็นออกจากไฟดวงใหญ่ หรือหยดน้ำที่ออกมาจากมหาสมุทร เมื่อออกมาแล้วก็จะเข้าสิงอยู่ในรูปต่างๆ นับครั้งไม่ถ้วน ดังจะเห็นว่าชาติหนึ่งอาจเป็นเทวดา ชาติที่สองเป็นมนุษย์ ชาติที่สามเป็นเดรัจฉาน วนเวียนกันอยู่อย่างนี้จนกว่าวิญญาณจะหลุดพ้น

ชำนาญ นิศารัตน์ (มปป : 27) กล่าวถึงความเชื่อในเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดแห่งอาตมันว่าคนและสัตว์ที่มีชีวิตมีดวงวิญญาณ เมื่อดวงวิญญาณออกจากดวงวิญญาณอันเป็นปฐมก็จะเข้าไปอยู่ในร่างต่างๆ หลายภพหลายชาติ ถ้าประพฤติดีในชีวิตก็จะไปเกิดในวรรณะที่ดีถ้าประพฤติดีทุกๆ ชาติก็จะไปเกิดในวรรณะที่สูงขึ้นไปเรื่อยๆ ผู้ใดประพฤติชั่วก็จะเกิดในวรรณะที่ต่ำหรือเกิดเป็นสัตว์

เดรัจฉาน การเวียนว่ายตายเกิดจะวนเวียนอย่างไม่จบสิ้นจนกว่าจะหลุดพ้นซึ่งเรียกว่าโมกษะ คือปราศจากเครื่องรัดรึงทั้งปวง

พระราชมุนี (2529 : 93-97) กล่าวถึงเรื่องปฏิจจสมุปบาทหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าปัจจยาการ ซึ่งแปลว่า อาการที่สิ่งทั้งหลายเป็นปัจจัยแก่กัน มี 12 ประการ อวิชชา สังขาร วิญญาณ นามรูป สฬายตนะ ผัสสะ เวทนา ตัณหา อุปาทาน ภพ ชาติ ชรา มรณะ ทั้ง 12 ประการเป็นปัจจัยสืบเนื่องต่อกันไปเป็นวงกลมไม่มีต้นไม่มีปลายทำให้วงจรแห่งชีวิตดำเนินไปไม่ขาดสาย ให้เห็นความต่อเนื่องของชีวิตในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ทั้งเข้าใจกระบวนการแห่งกรรมและการให้ผลกรรมชัดเจนขึ้นเพราะกรรมเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการแห่งปฏิจจสมุปบาท

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำเนิดตัวละครที่ผิดธรรมชาติ

ลัดดา ปานุทัย (2520 : 92) ศึกษาวิเคราะห์สัญลักษณ์ในวรรณคดีไทย และกล่าวถึงกำเนิดที่ผิดธรรมชาติของนางสีดาในเรื่องรามเกียรติ์ว่านางสีดามีกำเนิดจากพื้นดิน แม่พระธรณีเป็นผู้เลี้ยงดูนางตลอดมา ท้าวมหาชนกไถนาได้นางขึ้นมาจากรอยไถ การกล่าวถึงกำเนิดตอนนี้เป็นไปในลักษณะของการเกิดเป็นตัวเป็นตนใหญ่ขึ้นทีเดียวคืออุปปาติกโยนิ การกล่าวถึงกำเนิดจากพื้นดินเช่นนี้สอดคล้องกับการตีความว่าสีดาเป็นสัญลักษณ์ของการกสิกรรม

มหาวิทยาลัยพายัพ (2537 : 24) ได้ศึกษาเรื่องสังข์ทอง ผลการศึกษาพบว่า ในวรรณคดีไทยหลายเรื่องที่กล่าวถึงการซ่อนตัว หรือการที่คนแฝงร่างไว้ในวัตถุต่าง ๆ โดยวัตถุนี้อาจเป็นสิ่งที่สวยงาม เช่น หอยสังข์ ลูกแก้ว ดอกบัว หรือเป็นสิ่งที่น่าเกลียด เช่น รูปเงาะ คางคก งู และการซ่อนตัวนี้จะเป็นการซ่อนในช่วงเวลาที่ตัวละครยังไม่มีความสามารถที่จะเผชิญกับภัยอันตรายได้เองต่อเมื่อมีความสามารถพอแล้ว วัตถุที่ใช้ซ่อนนี้ก็อาจจะถูกทำลายไป

อมรศรัณย์ วาสิกศิริ (2529) ศึกษาวิเคราะห์เสือโคคำฉันท์ ผลการศึกษาสรุปได้ว่าโครงเรื่องของเสือโคคำฉันท์มีลักษณะเป็นนิทานมหัศจรรย์ คือมีอนุภาคสำคัญที่เน้นเกี่ยวกับเรื่องของวิเศษ การใช้เวทมนตร์ อิทธิปาฏิหาริย์ต่างๆและเน้นเรื่องความซื่อสัตย์กตัญญู ตัวละครในเรื่องคือพหลวิชัย และคาวีมีความน่าสนใจเพราะตัวละครเอกมีชาติกำเนิดที่แปลกพิสดารโดยพระฤษีชุบชีวิตจากเสือและโคให้เป็นมนุษย์เพราะมีความซื่อสัตย์และกตัญญูต่อผู้มีคุณจึงได้เกิดในภูมิที่สูงกว่าเดิม

พวงทอง องอาจ (2537) ศึกษาวิเคราะห์สาเหตุของการเกิดพฤติกรรมทางเพศอันไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมไทยของนางวันทอง นางโมรา และนางกากีในเชิงจิตวิทยา ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ชาติกำเนิดมีส่วนทำให้เกิดพฤติกรรมทางเพศไม่เหมาะสม โดยนางโมรามีชาติกำเนิดอยู่ในสังคมที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมล้าหลังและถูกจำกัดขอบเขต ส่วนนางกากีมีชาติกำเนิดอยู่ในกลุ่มชนที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับต่ำและถูกอบรมเลี้ยงดูในกลุ่มชนดังกล่าวในระยะหนึ่ง และการที่นางมีกลิ่นกายหอมทำให้เป็นที่พึงพอใจต่อบุรุษ

สุภัค มหาวรากร (2540) ศึกษาการสร้างอารมณ์สะเทือนใจในบทละครเรื่องอิเหนา พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 2 ผลการศึกษาสรุปได้ว่าการสร้างอารมณ์สะเทือนใจประกอบด้วยองค์ประกอบสามส่วนคือ การสร้างตัวละคร บทสื่อสารและฉาก ในส่วนการสร้างตัวละครเอก คือ อิเหนา บุษบา และสียะตรา เมื่อตัวละครดังกล่าวกำเนิดจะปรากฏสิ่งมหัศจรรย์รองรับแสดงให้เห็นถึงความสูงส่งของตัวละคร

สมพร ร่วมสุข (2521) ศึกษาวิเคราะห์บทบาทตัวละครอมนุษย์ในบทละครในและละครนอก ผลการศึกษาสรุปได้ว่าตัวละครอมนุษย์ ส่วนใหญ่มีที่มาจากศาสนา ความเชื่อในคติพราหมณ์และคติพุทธทางอินเดีย ตัวละครอมนุษย์เหล่านี้มีรูปร่างหน้าตาแปลกประหลาดพิสดาร มีอิทธิฤทธิ์ต่างๆ แต่มีอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการต่างๆ เช่นเดียวกับมนุษย์

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องกฎแห่งกรรม

อาภาโสม ฉายแสงจันทร์ (2541 : 112) ศึกษาเชิงวิเคราะห์มธุรสวาหินี ลังกาทีป กล่าวถึงความเชื่อเรื่องชาติภพในพุทธศาสนาว่ามีชาตินี้ ชาติหน้า คือ คนเราย่อมเกิดมาแล้วหลายๆ ชาติ ในชาติที่แล้วเรากระทำกรรมอะไรไว้ ย่อมส่งผลในทันที หรือส่งผลต่อเนื่องมายังชาตินี้ ดังนั้นการทำกุศลบุญทานในชาตินี้พุทธศาสนิกชนทั้งหลายย่อมหวังผลในชาติหน้า ผลที่ปรากฏนั้นมีทั้งในรูปแบบที่เห็นผลทันที และส่งผลต่อเนื่องไปในชาติหน้า

พิมพาภรณ์ บุญประเสริฐ (2544) ศึกษาโลกทัศน์จากวรรณคดีสมัยอยุธยาตอนต้น กล่าวถึงโลกทัศน์เกี่ยวกับธรรมชาติ และสิ่งเหนือธรรมชาติในเรื่องบุญกรรมว่าผู้ที่ทำบุญไว้มากย่อมเกิดมาสบาย และหากเกิดอุปสรรคและปัญหาก็เพราะผลกรรมหรือการกระทำที่ไม่ดีส่งผลมาถึงปัจจุบัน ในเรื่องชาติกำเนิดของมนุษย์มีความสัมพันธ์กับบุญบารมีของแต่ละบุคคล

เตือนใจ สินทะเกิด (2520 : 168 – 171) ศึกษาวรรณคดีชาวบ้านจาก "วัดเกาะ" ได้กล่าวถึงความเชื่อเกี่ยวกับกรรมในชาติปางก่อน และส่งผลกรรมมาสนองในชาติปัจจุบัน เช่นเรื่องปลาบู่ทอง นางเอื้อยถูกฆ่าตายและมาเกิดเป็นนกแขกเต้าถูกนางขนิษฐี และนางอ้ายจองเวร เรื่องโสนน้อยเรือนงาม กล่าวถึงกรรมแต่ปางก่อนของนางโสนน้อยที่ทำไว้กับนางกุลาอันเป็นสาเหตุให้นางต้องถูกนางกุลาทุบตี เรื่อง พระสุธนมโนรา ได้กล่าวถึงสาเหตุที่พระสุธนต้องออกติดตามนางมโนราว่าเป็นเพราะกรรมที่ทำไว้ในชาติปางก่อน

วิชาญ สว่างพงศ์ (2520 : 183 – 186) ศึกษาการวิเคราะห์ค่านิยมจากวรรณคดีสมัยรัตนโกสินทร์ (ช่วงสมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 3) กล่าวถึงหลักความเชื่อทางพุทธศาสนาว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว กรรมเป็นเหตุให้เกิดผล มนุษย์มีชาติกำเนิดความเป็นไปไม่เหมือนกันเพราะกรรมที่ทำไว้ทั้งดีและชั่ว หลักความเชื่อเรื่องกรรมปรากฏในวรรณคดีหลายเรื่อง เมื่อตัวละครมีชีวิตที่ตกระกำลำบาก ต้องพลัดพรากหรือต้องตาย ก็จะกล่าวว่าเป็นเพราะกรรมเก่าบันดาล

นัฏกร อาชะวะบูล (2545 : 123) ศึกษาหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ : เฉพาะกรณีเรื่อง "เจ้ากรรมนายเวร" ได้นำเสนอหลักกรรมในเรื่องของกฎแห่งกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด โดยกำหนดบทบาทของตัวละครส่วนใหญ่ให้กระทำกรรมชั่วในแต่ละภพชาติในอดีต แล้วได้รับผลแห่งการกระทำในภพชาติต่อๆ มา โดยใช้วิธีการสะกดจิตให้ย้อนรำลึกไปเห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ในแต่ละภพละชาติของตนในอดีต เพื่อหวังให้ผู้ชมละครเกิดความเข้าใจและมองเห็นกรรมและกฎแห่งกรรมอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน

พระอุทัย จิรธมโม (2534 : 15) ศึกษาทัศนะเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทและปัญหาเรื่องกรรมในสังคมชาวพุทธไทยปัจจุบัน กล่าวถึงเรื่องกรรมว่าเมื่อพูดถึงความแน่นอนของกรรมแล้ว นักศึกษาธรรมะที่กล่าวว่าเป็นกฎธรรมชาตินั้น มักนำไปเทียบกับพืช กล่าวคือ พืชพันธุ์ใดก็ตามเมื่อปลูกลงไปในดินแล้ว ก็จะผลิดอกออกผลมาเป็นพันธุ์เดิมของตน โดยสิ่งแวดล้อมไม่สามารถจะเปลี่ยนแปลงไปเป็นพันธุ์อื่นไปได้ กรรมก็เช่นเดียวกัน เมื่อทำไปทั้งดีและชั่ว สิ่งแวดล้อมหรือกาลเวลาไม่สามารถเปลี่ยนกรรมดีให้เป็นกรรมชั่ว และกรรมชั่วให้เป็นกรรมดีได้

พวงแก้ว โอฬารสมบัติ (2530 : 131) ศึกษาความเชื่อเรื่องกรรมในวรรณคดีไทยสมัยอยุธยา ผลการศึกษาสรุปได้ว่าความเชื่อเรื่องกรรมและวิบากที่ปรากฏในวรรณคดีสมัยอยุธยาได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนา ซึ่งเชื่อว่ากรรมย่อมให้ผลทั้งในปัจจุบันและเชื่อมโยงไปสู่การให้ผลแบบข้ามภพข้ามชาติ

เป็นความเชื่อของกวีในสมัยอยุธยาที่สะท้อนอยู่ในวรรณคดีทั้ง 9 เรื่อง คือ มหาชาติคำหลวง นันโทปนันทสูตรคำหลวง พระมาลัยคำหลวง ลิลิตพระลอ สมุทรโฆษคำฉันท์ เสือโคคำฉันท์ กำสรวลโคลงดั้น โคลงทวาทศมาส ลิลิตโองการแช่งน้ำ

จากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลดังกล่าวเป็นแนวทางในการวิเคราะห์เรื่องตัวละครที่มีกำเนิดผิดธรรมชาติในวรรณคดีไทยด้านกำเนิดของตัวละครที่ผิดธรรมชาติ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำเนิดของตัวละครในวรรณคดีไทยต่อไป

บทที่ 3
การกำเนิดของตัวละครที่ผิดธรรมชาติ

ตัวละครเป็นองค์ประกอบสำคัญของการดำเนินเรื่องซึ่งจะช่วยให้เกิดความสนุกสนานน่าสนใจ หรือเกิดความประทับใจในบทบาทของตัวละคร วรรณคดีไทยหลายเรื่องที่คนไทยสามารถจดจำชื่อของตัวละครได้อย่างแม่นยำ ด้วยตัวละครเหล่านั้นมีลักษณะพิเศษซึ่งแตกต่างจากตัวละครธรรมดาทั่วไป ความพิเศษของตัวละครมีหลายลักษณะ เช่น รูปลักษณ์ที่งดงาม รูปลักษณ์ที่อัปลักษณ์ อุปนิสัย อิทธิฤทธิ์ และของวิเศษ การกำเนิดที่ผิดธรรมชาติก็เป็นความพิเศษอีกประการหนึ่งที่สร้างความน่าสนใจให้กับตัวละครว่าเหตุใดจึงมีกำเนิดเช่นนั้น

วรรณคดีของไทยหลายเรื่องที่กวีสร้างตัวละครให้มีกำเนิดแตกต่างกันไป บ้างก็มีกำเนิดที่สูงส่ง บ้างก็มีกำเนิดที่ประหลาด บ้างก็มีกำเนิดด้วยอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ บ้างก็มีกำเนิดด้วยการถูกสาป การกำเนิดดังกล่าวนี้มีลักษณะผิดธรรมชาติทั้งสิ้น ในบทนี้ผู้วิจัยจะศึกษาตัวละครที่มีกำเนิดผิดธรรมชาติ 40 ตัว จากวรรณคดีไทย จำนวน 15 เรื่อง ดังการวิเคราะห์ต่อไปนี้

1. รามเกียรติ์

วรรณคดีไทยเรื่องรามเกียรติ์มีที่มาจากเรื่องรามายณะของอินเดีย เป็นเรื่องการสรรเสริญพระเกียรติคุณของพระรามซึ่งเป็นเทพเจ้าองค์หนึ่งของฮินดู ซึ่งก็คือพระนารายณ์ที่อวตารลงมาปราบทศกัณฐ์และพรรคพวก เรื่องรามเกียรติ์จึงเป็นเรื่องราวของการศึกสงครามระหว่างฝ่ายพระรามหรือฝ่ายพลับพลา และฝ่ายทศกัณฐ์หรือฝ่ายลงกา ตัวละครในเรื่องนี้ใช้อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ในการรบ กำเนิดของตัวละครทั้งสองฝ่ายก็ล้วนแต่ผิดธรรมชาติไม่เหมือนกำเนิดมนุษย์โดยทั่วไป ผู้วิจัยเลือกตัวละครมาศึกษา ดังนี้

1.1 ตัวละครฝ่ายพลับพลา ได้แก่ พระราม พระลักษมณ์ พระสัตรุด พระพรต หนุมาน องคต มัจฉานุ พิเภก ชมพูพาน และสีดา

1.2 ตัวละครฝ่ายลงกา ได้แก่ ทศกัณฐ์ กุมภกรรณ มังกรกัณฐ์ ทศคีรีธร ทศคีรีวัน ท้าวสหัสเดชะ ท้าวจักรวรรดิ วายุภักษ์ ตรีเศียร และนางมณโฑ

ดังการวิเคราะห์ต่อไปนี้

1. ตัวละครฝ่ายพลับพลา

1.1 พระราม

พระรามเป็นโอรสของท้าวทศรถกับนางเกาสุริยาแห่งกรุงศรีอยุธยามีลักษณะการกำเนิด ดังนี้

1.1.1 กำเนิดตามพระบัญชาของพระอิศวร พระรามคือพระนารายณ์อวตารลงมาเพื่อดับทุกข์เข็ญบนโลกมนุษย์ เนื่องจากทศกัณฐ์พญาอสูรได้ทำความเดือดร้อนไปทั่วทั้งสามโลก อีกทั้งท้าวทศรถต้องการพระโอรสที่มีฤทธิ์เพื่อไปปราบทศกัณฐ์จึงต้องทำพิธีบวงสรวงขอบุตร ซึ่งพระอิศวรก็ได้มีพระบัญชาให้พระนารายณ์อวตารลงมาปราบ ดังว่า

แจ้งเหตุแก่องค์พระสี่กร ว่าโลกเดือนร้อนดั่งอัคคี
ปางนี้เจ้าจงอวตาร ไปปราบพวกพาลยักษี
เป็นหน่อทศรถธิบดี ในราชธานีอยุธยา
(รามเกียรติ์ เล่ม 1 : 226)

1.1.2 กำเนิดจากพิธีบวงสรวงขอบุตรของท้าวทศรถ ท้าวทศรถไม่มีพระราชโอรสจึงมีพระประสงค์ที่จะได้พระราชโอรสเพื่อสืบสันตติวงศ์ ทรงปรึกษากับพระฤษีทั้งสี่ คือพระวสิษฐ์ พระสวามิตร พระวัชอัคคี พระภารทวาชมุนี พระฤษีทั้งสี่ได้แจ้งต่อท้าวทศรถว่าการทำพิธีบวงสรวงขอบุตรในครั้งนี้ต้องอาศัยพระฤษีกไลโกฏซึ่งมีความรู้และเชี่ยวชาญท้าวทศรถจึงเสด็จไปหาฤษีกไลโกฏแล้วแจ้งความประสงค์ ฤษีกไลโกฏบอกว่าต้องไปเข้าเฝ้าพระอิศวร พระอิศวรจึงมีพระบัญชาให้พระนารายณ์อวตารแบ่งภาคไปเกิดเป็นมนุษย์ และประทานมนต์สัญชีพให้ทำพิธีกลาไฟ เมื่อฤษีกไลโกฏกลับมาจากเฝ้าพระอิศวรก็แจ้งแก่ท้าวทศรถ ท้าวทศรถจึงตั้งพิธีบวงสรวงขอพระราชโอรสแล้วสร้างโรงพิธีสูงใหญ่สิบเก้าห้องประดับด้วยเครื่องเศวตฉัตร แท่นแก้ว ตั้งเครื่องบูชาครบครัน ฤษีกไลโกฏนั่งเป็นประธานหน้าแท่นแก้ว ถวายเครื่องบูชาเรียบร้อยแล้วต่างก็สำรวมจิตอ่านพระเวทขึ้นพร้อมกัน จนเพลาล่วงเข้าสามราตรี อำนาจมนต์บันดาลให้พื้นดินสะเทือนเลื่อนลั่นบังเกิดไฟเพลิงขึ้นมาในโรงราชพิธี แสงนั้นโชติช่วงไปทั่ว ทันใดนั้นก็มีร่างของอสูรตนหนึ่งทูนถาดทองคำผุดขึ้นมากลางกองไฟมีข้าวทิพย์สี่ปั้นวางอยู่บนถาดนั้นและส่งกลิ่นหอมอบอวลไปทั่วทิศ เมื่อนางเกาสุริยามเหสีของท้าวทศรถได้เสวยข้าวทิพย์หนึ่งปั้นก็รู้สึกซาบซ่านไปทั่วสรรพางค์กายเป็นที่พอใจอย่างยิ่ง และต่อมาก็ทรงครรภ์ ขณะทรงครรภ์ผิวกายของพระนางก็ผุดผ่องเปล่งปลั่งสวยงามยิ่งนัก ดังว่า

เมื่อนั้น ฝ่ายสามอัคเรศมเหสี
ครั้นเสวยข้าวทิพย์พิธี อันมีเสาวรสโอชาร
ให้อิ่มอาบซาบทรวงดวงจิต ลืมคิดเสพรสกระยาหาร
แสนสุขแสนเกษมสำราญ พอรุ่งสุริย์ฉานเวลา
ก็จำเริญส่งศรีฉวีวร ดั่งจันทรทรงกลดในเวหา
นวลละอองผ่องเพียงทองทา ทั้งสามกัลยาก็ทรงครรภ์
(รามเกียรติ์ เล่ม 1 : 235-236)

1.1.3 เหตุการณ์ที่ปรากฏร่วมกับการกำเนิดพระราม มีลักษณะพิเศษที่แสดงความยิ่งใหญ่ กล่าวคือ เมื่อนางเกาสุริยาใกล้จะประสูติพระโอรสความทราบถึงพระอินทร์ พระอินทร์จึงพาพระมเหสีทั้งสี่เสด็จลงสู่ปราสาทท้าวทศรถ โดยให้นางสุชาดาเป็นผู้อภิบาลครรภ์ของนางเกาสุริยา ขณะที่ประสูติพระโอรสนั้นเกิดพระจันทร์ทรงกลด เหล่าเทวดามาประชุมพร้อมกัน ดังกลอนว่า

ครั้นมัชฌิมยามเงียบสงัด ศศิธรจำรัสรัศมี
ทรงกลดหมดเมฆไม่ราคี เทวาราศีประชุมลัคน์
(รามเกียรติ์ เล่ม 1 : 245)

เมื่อโอรสทั้งสี่ของท้าวทศรถประสูติ พระอินทร์ก็เป่าสังข์ถวายพระพร เหล่าเทวดานางฟ้าต่างชื่นชมโสมนัสด้วยการบรรเลงดนตรีและจับระบำรำฟ้อน ดังนี้

เมื่อนั้น องค์ท้าวสหัสนัยน์เรืองศรี
เห็นหน่อท้าวทศรถธิบดี ทั้งสี่วิไลประไพพักตร์
ก็เป่าวิชัยยุทธ์มหาสังข์ เสียงดั่งฟ้าลั่นอาณาจักร
ฝูงนางอนงค์ทรงลักษณ์ ทั่วทุกพนักงานดนตรี
ก็ชวนกันประโคมบำเรอราช พิณพาทย์ดุริยางค์ดีดสี
ข้างหน้าลั่นฆ้องเข้าสามที กาหลอึงมี่เป็นโกลา
(รามเกียรติ์ เล่ม 1 : 246)

1.1.4 ลักษณะทางกายภาพ เมื่อพระรามประสูตินั้น ลักษณะที่ปรากฏทางร่างกาย คือ พระกายเปล่งรัศมีสีเขียว ดังนี้

รัศมีสีเขียวพรายพรรณ คล้ายกันกับนิลมณี
(รามเกียรติ์ เล่ม 1 : 245)

พระรามกำเนิดมาด้วยสาเหตุและลักษณะพิเศษที่ผิดธรรมชาติหลายประการ เริ่มตั้งแต่ท้าวทศรถอัญเชิญพระฤษีกไลโกฏทำพิธีขอบุตร พระฤษีกไลโกฏเข้าเฝ้าพระอิศวรฯ มีพระบัญชาให้พระนารายณ์อวตารลงมาเพื่อปราบอสูรในโลกมนุษย์ พระฤษีกไลโกฏทำพิธีบวงสรวงขอบุตร และพระอินทร์โปรดให้มเหสีลงมาเป็นผู้อภิบาลครรภ์ ขณะประสูติเกิดพระจันทร์ทรงกลด และ "สามโลกสะท้านสะเทือนไหว" ประหนึ่งร่วมรับรู้ในการกำเนิดอันยิ่งใหญ่ของพระราม เหล่าเทวดานางฟ้ามาชุมนุมกันถวายพระพรด้วยการประโคมดนตรีและจับระบำรำฟ้อน เมื่อประสูติแล้ว พระกายของพระรามเปล่งรัศมีสีเขียว การกำเนิดที่มีลักษณะพิเศษเช่นนี้ย่อมแสดงถึงบุญบารมีและอานุภาพของพระราม ซึ่งก็คือเทพเจ้าอวตารลงมาเพื่อทำหน้าที่พิทักษ์โลกเมื่อเกิดยุคเข็ญ

1.2 พระลักษมณ์ พระสัตรุด พระพรต

พระลักษมณ์ และพระสัตรุด เป็นโอรสของท้าวทศรถกับนางสมุทรเทวี พระพรตเป็นโอรสของท้าวทศรถกับนางไกยเกษี แห่งกรุงอโยธยา พระลักษมณ์ พระสัตรุด และพระพรต มีลักษณะการกำเนิด ดังนี้

1.2.1 กำเนิดตามพระบัญชาของพระอิศวร ทั้งพระลักษมณ์ พระสัตรุด และพระพรตนั้น เมื่อพระอิศวรทรงทราบว่าทศกัณฐ์และพรรคพวกเป็นยักษ์ที่มีฤทธิ์มากยากที่ผู้ใดจะปราบได้ทรงต้องการแบ่งกำลังไปช่วยพระรามปราบยักษ์จึงมีพระบัญชาให้สังข์และบัลลังก์นาคซึ่งเป็นที่ประทับของพระนารายณ์อวตารไปเป็นพระลักษมณ์ คทาของพระนารายณ์อวตารไปเป็นพระสัตรุด และจักรของพระนารายณ์ไปเป็นพระพรต ดังกลอนว่า

จักรเป็นพระพรตยศยง กับองค์พระนารายณ์เชษฐา
ฝ่ายสังข์บัลลังก์นาคา เป็นพระลักษมณ์อนุชาฤทธิรอน
อันซึ่งคทาวราวุธ เป็นพระสัตรุดชาญสมร
(รามเกียรติ์ เล่ม 1 : 227)

1.2.2 เกิดจากการบวงสรวงขอบุตร ด้วยท้าวทศรถทรงมีพระประสงค์จะได้พระโอรสสืบสันตติวงศ์ จึงนิมนต์พระฤษีกไลโกฏทำพิธีบวงสรวงขอบุตรให้ พระฤษีกไลโกฏจึงเข้าเฝ้าพระอิศวร พระอิศวรให้มนต์สญชีพเพื่อให้ฤษีกไลโกฏมาตั้งพิธีกลากิจขึ้น เมื่อพระฤษีทั้งห้าร่ายเวททำพิธีอยู่สามวันก็บังเกิดกองอัคคีขึ้นมีอสูรทูนถาดทองเหนือหัว มีก้อนข้าวทิพย์ส่งกลิ่นหอมหวนสี่ปั้น ท้าวทศรถได้นำข้าวทิพย์มาให้นางไกยเกษีหนึ่งปั้น และนางสมุทรเทวีเสวยปั้นครึ่ง ดังคำประพันธ์ว่า

เมื่อนั้น พระกไลโกฏดาบส
ครั้นเห็นองค์ท้าวทศรถ จึ่งมีพจนารถวาจา
อันซึ่งการกิจพิธี บัดนี้เสร็จดั่งปรารถนา
บังเกิดข้าวทิพย์อันโอชา ด้วยอานุภาพตบะกรรม์
แต่มีกากนาสาธารณ์ บินทะยานโฉบไปครึ่งปั้น
ต้องคำพระอิศวรทรงธรรม์ สามก้อนกึ่งนั้นไม่ราคิน
ว่าแล้วหยิบเอาสุธาโภชน์ ปั้นหนึ่งเอมโอชด้วยรสกลิ่น
ให้เกาสุริยายุพาพิน กินเถิดจำเริญสวัสดี
แล้วหยิบปั้นหนึ่งส่งให้ แก่โฉมนางไกยเกษี
อันนางสมุทรเทวี ให้ปั้นหนึ่งกับที่เหลือกา
(รามเกียรติ์ เล่ม 1 :232-233)

1.2.3 เหตุการณ์ที่ปรากฏร่วมกับการกำเนิด เมื่อสังข์ บัลลังก์นาค คทา และจักร ซึ่งเป็นที่ประทับและอาวุธของพระนารายณ์จะอวตารไปกำเนิดในโลกมนุษย์นั้น เหล่าเทวดานางฟ้าต่างร่วมยินดี เมื่อใกล้จะประสูติพระลักษมณ์ พระสัตรุด และพระพรตนั้น พระอินทร์ทรงนำมเหสีของพระองค์เสด็จลงมาเป็นผู้อภิบาล โดยให้นางสุจิตราดูแลครรภ์ของนางไกยเกษี ส่วนนางสุธรรมากับนางสุนันทาดูแลครรภ์ของนางสมุทรเทวี ดังนี้

ครั้นถึงห้องแก้วไสยาสน์ สุชาดาวรนาฏสาวสวรรค์
กับหมู่นางฟ้าวิลาวัณย์ เข้าแปรครรภ์นางเกาสุริยา
อันไกยเกษียุพาพักตร์ สุจิตรานงลักษณ์รักษา
ฝ่ายสุธรรมมาสุนันทา มาช่วยนางสมุทรเทวี
(รามเกียรติ์ เล่ม 1 : 245)

1.2.4 ลักษณะทางกายภาพ พระลักษมณ์มีพระวรกายสีเหลืองงดงามดั่งทองทา พระสัตรุดมีพระวรกายสีม่วงอ่อน พระพรตมีพระวรกายสีทับทิม ดังกลอนว่า

ครั้นพระอุทัยใสสว่าง จึ่งนวลนางไกยเกษี
ประสูติพระโอรสสวัสดี รัศมีดั่งทับทิมพราย
ครั้นสามนาฬิกาห้าบาท นางสมุทรเยาวราชโฉมฉาย
ประสูติพระโอรสพรรณราย สีกายนั้นเหลืองดั่งทองทา
ครั้นล่วงเข้าสี่โมงเศษ อัคเรศซ้ำคลอดโอรสา
ส่งสีม่วงอ่อนโสภา ลักขณาพริ้มพร้อมทั้งอินทรีย์
(รามเกียรติ์ เล่ม 1 : 245-246)

พระลักษมณ์ พระสัตรุด และพระพรต มีกำเนิดในคราวเดียวกับพระราม เริ่มตั้งแต่ท้าวทศรถทำพิธีบวงสรวงขอบุตรและการเกิดเป็นไปตามพระบัญชาของพระอิศวรที่จะให้มาช่วยพระรามปราบอสูร พระอินทร์โปรดให้มเหสีลงมาเป็นผู้อภิบาลครรภ์ และเหล่าเทวดานางฟ้ามาชุมนุมกันถวายพระพรด้วยการประโคมดนตรีและจับระบำรำฟ้อน พระวรกายก็มีสีดังทองทาและสีทับทิม ดังนั้นพระลักษมณ์ พระสัตรุด และพระพรตจึงมีกำเนิดที่มีลักษณะพิเศษอันแสดงให้เห็นความสำคัญของตัวละคร

1.3 หนุมาน

หนุมานเป็นบุตรของพระพายกับนางสวาหะ มีลักษณะการกำเนิดดังนี้

1.3.1 กำเนิดตามพระบัญชาของพระอิศวร พระอิศวรต้องการให้นางสวาหะลูกพระฤษีโคดมกับนางกาลอัจนามีบุตรเพื่อเป็นทหารของพระนารายณ์ หนุมานจึงถือกำเนิดขึ้นตามพระบัญชาของพระอิศวร โดยเกิดจากกำลังของพระอิศวรประกอบกับอาวุธวิเศษ 3 อย่าง คือ จักรแก้ว คทาเพชร และตรีเพชร โดยมอบหมายให้พระพายนำไปชัดเข้าปากนางสวาหะ พระพายจึงมิได้เป็นบิดาของหนุมานโดยตรง เพียงแต่ได้รับพระราชโองการจากพระอิศวรให้ทำหน้าที่เป็นบิดาของหนุมาน และดูแลนางสวาหะระหว่างตั้งครรภ์ อาจกล่าวได้ว่าพระอิศวรเป็นผู้ให้กำเนิดหนุมานตลอดจนกำหนดผู้เป็นบิดามารดาและฤทธานุภาพของหนุมานอีกด้วย แต่ที่พระพายเป็นบิดาของหนุมานนั้น เนื่องจากพระอิศวรมอบหมายให้พระพายทำหน้าที่นี้ เมื่อหนุมานเกิดมาแล้วได้พบพระพายจึงเข้าใจว่าพระพายเป็นพ่อ ดังกลอนว่า

คิดแล้วจึงแบ่งกำลัง สั่งองค์พระพายแกล้วกล้า
เอาเทพอาวุธอันศักดา ทั้งกำลังกายาของเรานี้
ไปชัดเข้าปากสวาหะ จะเกิดบุตรเป็นกระบี่ศรี
อันคทาเพชรเรืองฤทธี มีอานุภาพเกรียงไกร
ให้เป็นสันหลังตลอดหาง จึ่งจะเดินทางอากาศได้
อันตรีเพชรสุรกานต์ชาญชัย ให้เป็นกายกรบาทา
จักรแก้วอันเรืองฤทธิรอน เป็นเศียรวานรแกล้วกล้า
อาวุธทั้งสามศักดา มหิมาประกอบเป็นอินทรีย์
มาตรแม้นจะล้างศัตรู ทั้งหมู่อสุรศักดิ์ยักษี
ให้ชักเอาตรีเพชรฤทธี ที่อกกระบี่ออกราญรอน
แล้วดูป้องกันอันตราย อย่าให้ใครกล้ำกรายดวงสมร
ตัวท่านนั้นเป็นบิดร วานรในครรภ์นางเทวี
(รามเกียรติ์ เล่ม 1 : 67)

1.3.2 กำเนิดเพราะคำสาป การที่หนุมานต้องมีกำเนิดเป็นลิงนั้นเนื่องมาจากคำสาปของนางกาลอัจนาที่สาปนางสวาหะแม่ของหนุมาน ด้วยนางสวาหะได้กล่าวเป็นนัยทำให้พระฤษีโคดมทราบว่านางกาลอัจนามีชู้ ทำให้นางกาลอัจนาต้องถูกพระฤษีโคดมสาปให้เป็นก้อนหินจมอยู่ในมหาสมุทรและเมื่อใดที่พระนารายณ์อวตารลงมาจึงจะพ้นคำสาป โดยก่อนที่นางกาลอัจนาจะกลายเป็นหินได้สาปนางสวาหะว่าให้ไปยืนตีนเดียวเหนี่ยวกินลมที่เชิงเขาจักรวาล เมื่อใดที่ออกลูกเป็นวานรจึงจะพ้นคำสาป ดังว่า

เมื่อนั้น นางอัจนาโฉมศรี
ตกใจดั่งต้องอสุนี โศกีแล้วว่าแก่ธิดา
เสียแรงอุ้มท้องครองครรภ์ ทุกวันบำรุงรักษา
ไม่รู้จักคุณกูที่เลี้ยงมา ผลาญชีวาแม่ให้บรรลัย
มึงเป็นลูกเกิดในอุทร ควรหรือเป็นหนอนบ่อนไส้
ตัวกูนี้ต้องสาปไป ฝ่ายมึงให้ได้ทรมาน
จงไปอ้าปากยืนตีนเดียว เหนี่ยวกินลมอยู่ในไพรสานฑ์
ยังเชิงขอบเขาจักรวาล ตามคำสาบานของกูนี้
ต่อมึงมีลูกเป็นวานร ฤทธิรอนเลิศล้ำกระบี่ศรี
จึงพ้นสาปสิ้นบาปอัปรีย์ ว่าแล้วไปเป็นศิลา
(รามเกียรติ์ เล่ม 1 : 64)

1.3.3 เหตุการณ์ที่ปรากฏร่วมกับการกำเนิด นางสวาหะตั้งครรภ์ถึง 30 เดือน เมื่อหนุมานจะกำเนิดได้ออกมาทางปากของนางสวาหะ และสำแดงเดชเหาะขึ้นไปบนฟ้าทันทีแสดงถึงการมีพละกำลังมาก วันที่กำเนิดนั้นตรงกับปีขาล วันอังคาร เดือนสาม ดังกลอนว่า

ครั้นได้ศุภฤกษ์ยามดี พระรวีหมดเมฆแสงฉาน
ปีขาลเดือนสามวันอังคาร เยาวมาลย์ก็ประสูติพระโอรส
เป็นวานรผู้เผ่นออกทางโอษฐ์ เผือกผ่องไพโรจน์ทั้งกายหมด
(รามเกียรติ์ เล่ม 1 : 68)

1.3.4 ลักษณะทางกายภาพ หนุมานเป็นลิงเผือกเพศผู้ มีกายสีขาว เมื่อกำเนิดมีร่างกายสูงใหญ่เท่ากับอายุสิบหกสามารถแผลงฤทธิ์เป็นสี่หน้าแปดมือ หาวเป็นดาวเป็นเดือน มีกุณฑลขนเพชร เขี้ยวแก้ว ดังกลอนว่า

ลอยอยู่ตรงพักตร์พระชนนี รัศมีโชติช่วงในเวหา
มีกุณฑลขนเพชรอลงการ์ เขี้ยวแก้วแวววับมาลัย
หาวเป็นดาวเดือนรวีวร แปดกรสี่หน้าสูงใหญ่
สำแดงแผลงฤทธิ์เกรียงไกร แล้วลงมาไหว้พระมารดา
(รามเกียรติ์ เล่ม 1 : 68)

จะเห็นได้ว่าการกำเนิดของหนุมานนั้นมีลักษณะพิเศษหลายประการ เริ่มตั้งแต่พระอิศวรต้องการกำลังสำคัญไปช่วยพระรามปราบอสูรในโลกมนุษย์ และเกิดจากคำสาปทำให้ต้องมีกำเนิด

เป็นลิง ระยะเวลาของการตั้งครรภ์นานถึง 30 เดือน ซึ่งมากกว่าคนปกติถึงสามเท่า อีกทั้งการกำเนิดก็มีความแตกต่างจากมนุษย์โดยทั่วไปคือออกมาทางปากมารดา ด้วยนางมิได้ตั้งครรภ์อย่างหญิงทั่วไปคือไม่ได้ร่วมสังวาสกับชายใด แต่นางตั้งครรภ์เพราะเทพอาวุธที่พระพายนำมาซัดเข้าทางปาก หนุมานเกิดวันอังคาร เดือนสาม ปีขาล ซึ่งผู้ที่เกิดในวันนี้จะเป็นผู้ที่มีความกล้าหาญ อดทน มีอำนาจในตนเองสามารถต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคเป็นที่ไว้วางใจของคนรอบข้าง พูดจาอวดเก่ง เจ้าอารมณ์ ใจร้อน และเป็นผู้ที่มีความจงรักภักดี ซื่อสัตย์ต่อเจ้านาย เมื่อหนุมานเกิดมีร่างกายใหญ่โตเท่าอายุ 16 ปี แทนที่จะเป็นเด็กทารกกลับโตเป็นผู้ใหญ่ทั้งร่างกายและความคิดสติปัญญา ลักษณะเช่นนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นเทวดามากำเนิดเพราะเทวดานางฟ้าเมื่อเกิดจะโตใหญ่ขึ้นมีอายุ 16 ปี และยังแสดงให้เห็นว่าหนุมานเป็นผู้เก่งกล้าสามารถกว่าผู้อื่น มีกำลังเหนือผู้อื่น ฉลาดมีไหวพริบทั้งยังหาวเป็นดาวเป็นเดือน เหมาะสมจะเป็นกำลังสำคัญและขุนพลเอกคู่ใจของพระรามต่อไป

1.4 องคต

องคตเป็นบุตรของพาลีกับนางมณโฑ มีลักษณะการกำเนิดดังนี้

1.4.1 กำเนิดที่มีลักษณะพิเศษ องคตเติบโตในครรภ์ของนางแพะแทนครรภ์ของมนุษย์ เนื่องจากขณะที่นางมณโฑกำลังตั้งครรภ์ ฤษีอังคตได้มาขอนางคืนให้กับทศกัณฐ์ เมื่อพาลีอ้างว่านางตั้งครรภ์ และตนไม่ต้องการให้ลูกไปเติบโตในเมืองยักษ์ ฤษีอังคตจึงผ่าเอาเด็กในครรภ์นางมณโฑมาใส่ในท้องแพะ ดังกลอนที่ว่า

เมื่อนั้น องค์พระอังคตฤาษี
เห็นนางมณโฑเทวี กันแสงโศกีสลบไป
จึ่งเรียกเอาตรีสุรกานต์ ลูกท้าวมัฆวานก็ส่งให้
พระนักธรรม์แหวะครรภ์อรไท โดยไสยเวทอันศักดา
แล้วซ้อนเอาองค์พระกุมาร อันหย่อนกาลกว่าทศมาสา
ใส่ในท้องแพะด้วยฤทธา แล้วร่ายวิทยาเป่าไป
(รามเกียรติ์ เล่ม 1 : 124)

จนครบกำหนด 10 เดือน พระฤษีอังคตจึงได้ทำพิธีผ่าท้องนางแพะ ดังนี้

เมื่อนั้น องค์พระอาจารย์ฌานกล้า
สมาธิสำรวมวิญญาณ์ โดยมหาไสยเวทพิธี
เป่าเข้าในปากนางแพะ แล้วแหวะด้วยมีดพระฤาษี
ซ้อนองค์กุมารมาทันที วางที่พานทองพรายพรรณ
(รามเกียรติ์ เล่ม 1 : 127 – 128)

1.4.2 ลักษณะทางกายภาพ องคตเป็นลิงมีกายสีเขียว ดังคำประพันธ์ว่า

เมื่อนั้น พาลีฤทธิแรงแข็งขัน
เห็นพระลูกยาวิลาวัณย์ ผิวพรรณเสาวภาคย์ทั้งกายา
พิศพักตร์ลักขณาราศี เป็นที่จำเริญเสน่หา
ตัวเขียวปรากฏรจนา โสภาผ่องพักตร์อำไพ
(รามเกียรติ์ เล่ม 1 : 128)

จะเห็นได้ว่าองคตเป็นตัวละครที่มีลักษณะการกำเนิดที่ผิดธรรมชาติจากมนุษย์โดยทั่วไป คือ อยู่ในท้องแพะแทนท้องมนุษย์ และออกจากครรภ์มารดาด้วยการผ่าออก การที่องคตมีบิดาเป็นลิง และมีมารดาเป็นมนุษย์ทำให้องคตมีกำเนิดเป็นลิงตามเพศพ่อและมีพละกำลังแข็งแกร่ง ซึ่งต่อมาองคตได้เป็นทหารเอกของพระราม

1.5 **มัจฉานุ**

มัจฉานุเป็นบุตรของหนุมานกับนางสุพรรณมัจฉา มีลักษณะการกำเนิดดังนี้

1.5.1 การกำเนิดที่มีลักษณะพิเศษ เมื่อนางสุพรรณมัจฉาจะคลอดบุตรนั้นนางคลอดโดยการสำรอกออกจากปาก ดังกลอนว่า

ครั้นได้ศุภฤกษ์สถาวร บังอรสำรอกโอรส
(รามเกียรติ์ เล่ม 2 : 237)

1.5.2 การกำเนิดที่มีเหตุการณ์ปรากฏร่วมด้วย ขณะที่มัจฉานุจะกำเนิดนั้นเหล่าบรรดาเทวดาและนางฟ้าก็จะมาคอยดูแล ด้วยแจ้งว่าลูกที่จะเกิดจากนางสุพรรณมัจฉานี้ ต่อไปจะเป็นทหารของพระราม และให้นามตามชื่อหนุมานและนางสุพรรณมัจฉา ดังกลอนว่า

มาจะกล่าวบทไป ถึงเทพไทเรืองศรี
อันสถิตริมท่าวารี แจ้งว่ากระบี่ผู้ศักดา
โอรสพระพายเทวราช มาร่วมพิศวาสนางมัจฉา
บุตรีทศกัณฐ์อสุรา กัลยาจะคลอดลูกรัก
นานไปจะได้เป็นทหาร องค์พระอวตารทรงจักร
จำกูจะช่วยนงลักษณ์ อย่าให้อัคเรศบรรลัย
คิดแล้วจึงป่าวประกาศร้อง พร้อมหมู่เทวัญน้อยใหญ่
ทั้งฝูงนางฟ้าสุราลัย ก็เหาะไปยังฝั่งคงคา

ครั้นถึงเนินทรายชายสมุทร เทพบุตรอัปสรพร้อมหน้า
ชวนกันแวดล้อมกัลยา ด้วยความเมตตาปรานี
เมื่อนั้น นางสุพรรณมัจฉาโฉมศรี
เห็นเทวาแลเทพนารี มาพร้อมที่ฝั่งสาคร
จึ่งน้อมเศียรเกล้าบังคม ด้วยใจชื่นชมสโมสร
ครั้นได้ศุภฤกษ์สถาวร บังอรสำรอกพระโอรส
(รามเกียรติ์ เล่ม 2 : 236 - 237)

1.5.3 ลักษณะทางกายภาพ มัจฉานุมีกายสีขาวเหมือนหนุมาน ตัวเป็นลิงมีหางเป็นปลาตามเพศของมารดา เมื่อเกิดมาก็มีร่างกายใหญ่โตเท่ากับอายุ 16 ปี เหมือนพ่อ ดังนี้

ขาวผ่องบริสุทธิ์ผิวพรรณ กายนั้นเหมือนหนุมานหมด
ใหญ่ถึงขันษาโสฬส หางนั้นปรากฏเป็นหางปลา
(รามเกียรติ์ เล่ม 2 : 237)

มัจฉานุมีกำเนิดซึ่งผิดธรรมชาติคือกำเนิดออกมาทางปากโดยการสำรอกของมารดาคือนางสุพรรณมัจฉาซึ่งเป็นปลา โดยปลาบางชนิดจะอมไข่ไว้ในปาก เมื่อฟักไข่ออกมาเป็นลูกปลาแล้วก็ปล่อยออกมาจากปากมัจฉานุจึงเกิดมาในลักษณะนี้ ขณะที่กำเนิดเหล่าเทวดานางฟ้าได้มาดูแล การที่มัจฉานุมีบิดาเป็นลิงและมีมารดาเป็นปลา เมื่อกำเนิดมาจึงมีลักษณะของการเป็นลูกผสมระหว่างลิงและปลา คือมีตัวเป็นลิง และมีหางเป็นปลา อีกทั้งเมื่อแรกเกิดก็อายุ 16 ปี ซึ่งหมายถึงการกำเนิดของเทวดาหรือเป็นเพราะมีหนุมานเป็นพ่อจึงมีลักษณะของการเกิดเหมือนพ่อ การกำเนิดที่มีลักษณะพิเศษเหล่านี้แสดงให้เห็นความมีบุญของมัจฉานุ ต่อมามัจฉานุได้เป็นทหารฝ่ายพระรามซึ่งมีฤทธิ์และมีสติปัญญาที่เฉลียวฉลาด

1.6 พิเภก

พิเภก เป็นโอรสของท้าวลัสเตียนกับนางรัชดา เป็นอนุชาของทศกัณฐ์ มีลักษณะการกำเนิด ดังนี้

1.6.1 กำเนิดตามพระบัญชาของพระอิศวร ชาติก่อนพิเภกเป็นพระเวสสุญาณเทพบุตร เมื่อครั้งที่พระนารายณ์อวตารไปเป็นพระรามนั้น พระอิศวรได้มีพระบัญชาให้ท้าวเวสสุญาณจุติไปเกิดเป็นพิเภก เพื่อเป็นไส้ศึกในกรุงลงกาช่วยพระรามปราบยักษ์ ดังว่า

ลงไปรณรงค์กับกุมภัณฑ์ มันล้วนศักดากล้าหาญ
จำกูจะให้เวสสุญาณ ไปเกิดร่วมวงศ์วานทศพักตร์

เมื่อพระสี่กรจะลงไป จะได้ถามเหตุเบาหนัก
เป็นไส้ศึกอยู่ในเมืองยักษ์ จึงจักสิ้นวงศ์สาธารณ์
(รามเกียรติ์ เล่ม 1: 54)

1.6.2 ลักษณะที่ปรากฏร่วมกับการกำเนิดคือเมื่อพิเภกจะลงมาจุตินั้น พระอิศวรได้ประทานแว่นวิเศษมาให้ด้วย ดังว่า

ตริแล้วพระสยมภูวนาถ จึ่งมีเทวราชบรรหาร
แก่เทพบุตรเวสสุญาณ ท่านจงจุติลงไป
เกิดร่วมอุทรทศเศียร เรียนรู้โหราวิชาไสย
คอยท่านนารายณ์ฤทธิไกร บอกกลให้ล้างอสุรา
แล้วประทานแว่นแก้วอันวิเศษ ไปเป็นนัยน์เนตรซ้ายขวา
จะได้ดูทั้งไตรโลกา ให้เหมือนตาทิพย์เทวัญฯ
เมื่อนั้น เทพบุตรเวสสุญาณรังสรรค์
รับพรพระอิศวรทรงธรรม์ กับแว่นแก้วอันศักดา
ชื่นชมก้มเกล้าอภิวาทน์ ลาบาทพระบรมนาถา
ก็จุติจากสวรรค์ลงมา ยังครรภ์รัชดาเทวี
(รามเกียรติ์ เล่ม 1 : 55)

✓ 1.6.3 ลักษณะทางกายภาพ เนื่องจากพิเภกมีบิดาและมารดาเป็นยักษ์ จึงเกิดเป็นยักษ์ มีกายสีเขียว

แม้พิเภกจะเป็นยักษ์แต่ได้เป็นกำลังสำคัญของกองทัพพระราม ด้วยเป็นพระบัญชาของพระอิศวรนั่นเอง พระอิศวรได้ประทานแว่นวิเศษให้พิเภกติดตัวมาด้วย เพื่อใช้ดูเหตุการณ์ทั้งสามโลก คือสวรรค์ มนุษย์ และบาดาล พิเภกเป็นยักษ์ที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดมากสนใจศึกษาเล่าเรียนวิชาโหราศาสตร์ และไสยเวท แต่เรื่องฤทธิ์เดชนั้นนับว่ามีน้อยมากเมื่อเทียบกับพี่น้องตนอื่นๆ เมื่อครั้งที่ทศกัณฐ์ลักนางสีดามา พิเภกก็ขอให้นำนางไปคืนแก่พระราม เพราะเกรงว่าจะเกิดศึกสงคราม ทศกัณฐ์จึงกล่าวหาว่าพิเภกแปรพักตร์แล้วขับไล่ออกจากกรุงลงกา พิเภกจึงไปสวามิภักดิ์พระราม และแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกองทัพพระรามเป็นอันมาก เมื่อศึกชิงนางสีดาเสร็จสิ้นลง พระรามจึงให้พิเภกครองกรุงลงกาสืบแทนทศกัณฐ์ โดยมีพระนามใหม่ว่าท้าวทศคีรีวงศ์

1.7 ชมพูพาน

ชมพูพานไม่ปรากฏว่าเป็นบุตรของใคร พระอิศวรประทานให้เป็นลูกเลี้ยงของพาลี แห่งเมืองขีดขิน มีลักษณะการกำเนิดดังนี้

1.7.1 กำเนิดตามพระบัญชาของพระอิศวร พระอิศวรต้องการแบ่งกำลังของพระองค์ให้ไปช่วยพระรามปราบทศกัณฐ์จึงชุบชมพูพานขึ้นจากเหงื่อไคลของพระองค์ เพื่อให้ชมพูพานไปเป็นทหารของพระรามเนื่องจากมีความรู้ด้านยารักษาโรคต่างๆ ชมพูพานจึงมีหน้าที่เป็นแพทย์ประจำกองทัพพระราม ดังนี้

อันชมพูพานฤทธิ์รงค์ ก็อาจองเข้มแข็งแกล้วกล้า
เราชุบด้วยเหงื่อไคลได้ใช้มา สรรพยาวิเศษก็เข้าใจ
เมื่อนารายณ์อวตารไปผลาญยักษ์ ถ้าเสียทีจักได้แก้ไข
จะให้เป็นโอรสยศไกร จงพาไปกับราชนัดดา
(รามเกียรติ์ เล่ม 1 : 73)

ชมพูพานกำเนิดด้วยพระบัญชาของพระอิศวรที่ต้องการให้มาเป็นทหารในกองทัพพระรามเพื่อให้พระรามมีผู้มีความรู้ในด้านยาต่างๆ ด้วยในการรบย่อมมีผู้ได้รับบาดเจ็บ ชมพูพานจึงมีหน้าที่สำคัญเป็นเหมือนแพทย์ให้กับกองทัพพระราม

1.8 สีดา

สีดาเป็นธิดาของทศกัณฐ์กับนางมณโฑ แห่งกรุงลงกา มีลักษณะการกำเนิด ดังนี้

1.8.1 กำเนิดตามพระบัญชาของพระอิศวร นางสีดาคือพระลักษมีชายาของพระนารายณ์ เมื่อครั้งที่พระอิศวรมีพระบัญชาให้พระนารายณ์อวตารไปเป็นพระรามนั้น ก็มีพระบัญชาให้พระลักษมีอวตารไปกับพระนารายณ์ด้วย โดยให้มีกำเนิดเป็นพระธิดาของทศกัณฐ์เพื่อให้ไปเป็นชนวนของการทำศึกสงคราม ดังคำบัญชาว่า

องค์พระลักษมีบังอร ไปเกิดในนครลงกา
ชื่อว่าสีดานงลักษณ์ เป็นบุตรทศพักตร์ยักษา
(รามเกียรติ์ เล่ม 1 : 227)

เหตุที่พระอิศวรให้พระลักษมีไปเกิดเป็นนางสีดาในนครลงกาซึ่งเป็นเมืองศัตรูของพระรามนั้นก็เพราะมีพระประสงค์จะให้เป็นไส้ศึก ดังกลอนว่า

จะเกิดสีดาทรามวัย เป็นไส้เพลิงผลาญอสุรา

(รามเกียรติ์ เล่ม 1 : 228)

การกำเนิดของนางสีดามีลักษณะพิเศษ คือ พระอิศวรมีพระประสงค์ให้พระลักษมีอวตารไปช่วยพระนารายณ์ปราบยักษ์ โดยกำหนดให้เป็นพระธิดาของทศกัณฐ์กับนางมณโฑ โดยให้นางมณโฑได้กลิ่นข้าวทิพย์ซึ่งท้าวทศรถได้ทำพิธีกลากิจบวงสรวงขอบุตร เมื่อฤษีทั้งห้าอ่านพระเวทครบสามวันก็เกิดเหตุตามที่พระอิศวรได้ทำนายไว้ คือ แผ่นดินเลื่อนลั่นเกิดเป็นเปลวควันขึ้น มีอสูรตนหนึ่งผุดขึ้นในกองเพลิง อสูรทูนถาดทองขึ้นเหนือหัว ในถาดนั้นมีก้อนข้าวทิพย์อยู่ 4 ปั้น นางกากนาสูรผู้เป็นพระประยูรญาติของทศกัณฐ์ได้บินไปหาที่มาของกลิ่นนั้น แล้วโฉบลงตามกลิ่น ทำให้โรงพิธีใหญ่โตพังทลายลง ผู้คนพากันแตกตื่น นางกากนาสูรแลเห็นยักษ์ตนหนึ่งชูถาดทองมีข้าวทิพย์อยู่กลางกองไฟ จึงโผลงและโฉบข้าวทิพย์มาได้ครึ่งปั้นจึงบินกลับนครลงกา แล้วนำข้าวทิพย์ถวายแก่ทศกัณฐ์ เมื่อนางมณโฑเสวยข้าวทิพย์แล้วนางก็ทรงครรภ์

1.8.2 เหตุการณ์ที่ปรากฏร่วมกับการกำเนิด เมื่อนางมณโฑทรงครรภ์ได้ 10 เดือน ก็ประสูติพระธิดาเป็นมนุษย์ที่มีรูปร่างผิวพรรณงดงามมากผิดลักษณะธิดายักษ์ เมื่อกำเนิดร้องว่า "ผลาญราพณ์" ถึง 3 ครั้ง เหล่ายักษ์ได้ยินทุกตนยกเว้นนางมณโฑกับทศกัณฐ์ ดังกลอนว่า

เมื่อนั้น นวลนางมณโฑมารศรี
ครั้นได้ศุภฤกษ์ยามดี เทวีประสูติพระลูกรัก
เป็นบุตรีศรีศุภลักษณ์เลิศ งามประเสริฐดั่งนางในไตรจักร
ผิวพรรณนวลละอองผ่องพักตร์ ผิดสุริย์วงศ์ยักษ์ในลงกา
นางนั้นร้องขึ้นว่าผลาญราพณ์ สามคาบปรากฏถ้วนหน้า
แต่องค์บิตุเรศมารดา ไม่ได้ยินวาจานางนงลักษณ์

(รามเกียรติ์ เล่ม 1 : 251 – 252)

1.8.3 การดำรงชีวิตที่ผิดธรรมชาติ การที่นางมณโฑประสูติพระธิดาและพระธิดาร้องว่า "ผลาญราพณ์" สามครั้ง พิเภกและปุโรหิตโหราจารย์ทำนายว่าเป็นกาลกิณี ทำให้วงศ์ยักษาต้องพินาศ ทศกัณฐ์จึงนำนางสีดาใส่ผอบไปลอยน้ำที่ฝั่งทะเลวัลวาน ขณะที่ทิ้งไปกลางสายน้ำนั้นก็เกิดเหตุอัศจรรย์มีดอกบัวใหญ่ผุดขึ้นมารับไว้ เหล่าเทวดานางฟ้าที่ดูแลมหาสมุทรจึงช่วยกันดูแลพระธิดา ท้าวชนกฤษีมาพบจึงนำมาดูแล นางสีดามีชีวิตอยู่ได้จากน้ำนมที่ไหลจากนิ้วชี้พระฤษี พระชนกฤษีต้องบำเพ็ญบารมี จึงต้องนำนางไปฝังดินให้เทวดาและพระแม่ธรณีเลี้ยง ดังกลอนว่า

เมื่อนั้น พระมหาดาบสพรตกล้า
ครั้นหลุมสำเร็จดั่งจินดา จึ่งตั้งสัตยาวาที

แม้นนางจะได้ร่วมเศวตฉัตร กับองค์จักรพรรดิเฉลิมศรี
จรรโลงโลกาประชาชี ธาตรีเป็นสุขสถาวร
จงบันดาลดวงทิพย์ปทุมาศ อันโอภาสด้วยกลิ่นเกสร
ผุดขึ้นมาในดินดอน รับผอบบังอรด้วยบุญญา
เดชะความสัตย์พระมุนี ทั้งบุญพระลักษมีเสน่หา
ก็เกิดเป็นบัวทองโสภา ขึ้นมากลางหลุมดั่งใจ
เบิกบานเกสรขจรรส พระดาบสหยิบเอาผอบใส่
แล้วสั่งศิษย์ผู้ร่วมฤทัย จงกลบเกลี่ยดินให้เสมอดี
บัดนั้น นายโสมโยมพระฤาษี
จึ่งจับจอบกลบเกลื่อนปัถพี ราบดีดั่งคำพระสิทธา
(รามเกียรติ์ เล่ม 1 : 258)

1.8.4 การกำเนิดครั้งที่สอง เมื่อพระฉนกฤษีเบื่อหน่ายการบำเพ็ญภาวนาใคร่จะกลับไปครองกรุงมิถิลาดังเดิม จึงสั่งให้นายโสมผู้เป็นลูกศิษย์ขุดหาพระธิดาที่ฝังไว้โคนต้นไทรแต่ไม่พบ ในที่สุดฤษีฉนกจึงใช้คันไถไถดินด้วยตนเอง และพบผอบพระธิดาซึ่งเติบโตเป็นสาวอายุ 16 ปี มีความงดงามยิ่งนัก ฤษีฉนกจึงให้นามว่า "สีดา" ซึ่งแปลว่าผู้เกิดจากรอยไถ ดังกลอนว่า

พบซึ่งดวงทิพย์ปทุมมาลย์ โอภาสกลับก้านสดใส
ส่งกลิ่นหอมรื่นชื่นใจ อำไพบานแย้มขจายจร
เห็นทั้งผอบสุวรรณรัตน์ จำรัสในห้องเกสร
ดั่งมณฑาทิพย์อรชร จับแสงทินกรพรายพรรณ
เปิดขึ้นเห็นโฉมพระธิดา งามยิ่งนางฟ้าในสวรรค์
นรลักษณ์พักตราวิลาวัณย์ รับขวัญแล้วอุ้มนางเทวี
จากผอบสุวรรณบรรจง รูปทรงเท่านางในราศี
แรกปฏิสนธิเป็นนารี สิกหกปีจำเริญนัยนา
บัดนั้น เสนีโยธีถ้วนหน้า
พิศวงในองค์พระธิดา เป็นมหามหัศอัศจรรย์
ยิ่งพิศยิ่งเพลินจำเริญเนตร เยาวเรศงามล้ำนางสวรรค์
ยอกรถวายพระขึ้นพร้อมกัน เสียงสนั่นลั่นป่าพนาลี
(รามเกียรติ์ เล่ม 1 : 289)

จะเห็นได้ว่านางสีดาเป็นตัวละครที่มีกำเนิดผิดธรรมชาติหลายประการ เริ่มตั้งแต่เป็นพระบัญชาของพระอิศวรให้พระลักษมีมเหสีของพระนารายณ์อวตารมาเป็นนางสีดาเพื่อเป็นไส้ศึกในกรุงลงกา เมื่อกำเนิดก็ร้องว่า "ผลาญราพณ์" 3 ครั้งซึ่งแสดงนัยแห่งการกำเนิดว่าจะมาทำลายวงศ์ยักษ์ นางสีดาเป็นมนุษย์ที่มีรูปร่างงดงามทั้งที่นางมีบิดาเป็นยักษ์และมีมารดาเป็นมนุษย์ ความงามของนางสีดานั้นเป็นรูปสมบัติที่ติดตัวมาแต่กำเนิด การเกิดของนางสีดามีถึง 2 ครั้ง ครั้งที่สองเมื่อคราวที่พระชนกฤษีไถนางขึ้นมาจากดิน

2. ตัวละครฝ่ายลงกา

2.1 ทศกัณฐ์

ทศกัณฐ์เป็นโอรสท้าวลัสเตียนกับนางรัชดาแห่งกรุงลงกา มีลักษณะการกำเนิด ดังนี้

✓2.1.1 กำเนิดเพราะต้องคำสาป เดิมทศกัณฐ์เป็นอสูรเทพบุตรอยู่เชิงบันไดเขาไกรลาส ทำหน้าที่ล้างเท้าเทวดาที่ขึ้นไปเฝ้าพระอิศวร ถูกเหล่าเทวดาหยอกล้อลูบหัวถอนผมจนศีรษะล้านเป็นเวลาถึงโกฏิปี จึงเจ็บแค้น ทูลขอพรพระอิศวรให้มีนิ้วเพชร ชี้ถูกผู้ใดผู้นั้นต้องตาย เมื่อพระอิศวรประทานพรแล้ว นนทกจึงแก้แค้นโดยการใช้นิ้วเพชรชี้เทวดาล้มตายลงเป็นอันมาก พระอิศวรจึงให้พระนารายณ์ไปปราบ พระนารายณ์จึงแปลงเป็นนางฟ้า ชื่อสุบรรณอัปสรหลอกล่อให้นนทกรำตามด้วยความปฏิพัทธ์ เมื่อรำท่า "นาคาม้วนหาง" นิ้วเพชรชี้ถูกขา นกทกขาหักล้มลง นางอัปสรคืนร่างเป็นพระนารายณ์นนทกเห็นเช่นนั้นก็ต่อว่าเพราะตนมีเพียงสองมือจึงแพ้ฤทธิ์พระนารายณ์สี่กร พระนารายณ์จึงสาปให้ไปเกิดเป็นยักษ์มี10 เศียร 10 พักตร์ 20 กร พระองค์จะตามไปเกิดเป็นมนุษย์มีเพียงสองมือแต่จะล้างวงศ์ยักษ์ให้หมด แล้วตัดหัวนนทกๆ จึงไปเกิดเป็นทศกัณฐ์โอรสนางรัชดาและท้าวลัสเตียน เจ้าเมืองลงกา ดังนี้

เมื่อนั้น พระนารายณ์ทรงสวัสดิ์รัศมี
ได้ฟังจึ่งตอบวาที กูนี้แปลงเป็นสตรีมา
เพราะมึงจะถึงแก่ความตาย ฉิบหายด้วยหลงเสน่หา
ใช่ว่าจะกลัวฤทธา ศักดานิ้วเพชรนั้นเมื่อไร
ชาตินี้มึงมีแต่สองหัตถ์ จงไปอุบัติเอาชาติใหม่
ให้สิบเศียรสิบพักตร์เกรียงไกร เหาะเหินเดินได้ในอัมพร
มีมือยี่สิบซ้ายขวา ถือคทาอาวุธธนูศร
กูจะเป็นมนุษย์แต่สองกร ตามไปราญรอนชีวี
ให้สิ้นวงศ์พงศ์มึงอันศักดา ประจักษ์แต่เทวาทุกราศี
ว่าแล้วกวัดแกว่งพระแสงตรี ภูมีตัดเศียรกระเด็นไปฯ

(รามเกียรติ์ เล่ม 1 : 49)

2.1.2 ลักษณะทางกายภาพ หลังจากนนทกถูกพระแสงตรีฟันคอขาดกระเด็น วิญญาณก็ไปจุติลงในพระครรภ์ของนางรัชดาพระมเหสีของท้าวลัสเตียน เมื่อครบกำหนดก็ประสูติเป็นยักษ์มีสิบเศียร สิบหน้า ยี่สิบกร ซึ่งเป็นผลมาจากคำสาปของพระนารายณ์นั่นเอง ดังกลอนว่า

เมื่อนั้น ฝ่ายนางรัชดามเหสี
องค์ท้าวลัสเตียนธิบดี เทวีมีราชบุตรา
คือว่านนทกมากำเนิด เกิดเป็นพระโอรสา
ชื่อทศกัณฐ์กุมารา สิบเศียรสิบหน้ายี่สิบกร
(รามเกียรติ์ เล่ม 1 : 49)

การกำเนิดของทศกัณฐ์นั้นจะเห็นได้ว่ามีลักษณะที่ผิดธรรมชาติหลายประการคือ กำเนิดเพราะต้องคำสาปและเป็นยักษ์มีสิบเศียร สิบหน้า ยี่สิบกร แสดงนัยถึงความน่ากลัวดุร้าย มีพละกำลังมาก และมีนิสัยพาลหยาบช้าตามชาติกำเนิด

2.2 **กุมภกรรณ**

กุมภกรรณเป็นโอรสท้าวลัสเตียนกับนางรัชดา เป็นอนุชาของทศกัณฐ์แห่งกรุงลงกา มีลักษณะการกำเนิดที่ผิดธรรมชาติเพียงประการเดียว คือลักษณะทางกายภาพที่ผิดปกติคือเป็นยักษ์ที่มีกายสีเขียวร่างกายใหญ่โตแข็งแรง ใบหูใหญ่เท่าหม้อ มีนิสัยรักความยุติธรรมและเฉลียวฉลาด

กุมภกรรณมีการกำเนิดที่ผิดธรรมชาติเพียงลักษณะทางกายภาพ คือเป็นยักษ์ที่มีร่างกายใหญ่โตมากและมีหูขนาดใหญ่ลักษณะคล้ายหม้อ จึงเรียกกุมภกรรณว่า "หูหม้อ"

2.3 **มังกรกัณฐ์**

มังกรกัณฐ์เป็นโอรสของพญาขรกับนางรัชฎาสูร แห่งนครโรมคัล มีลักษณะการกำเนิด ดังนี้

2.3.1 กำเนิดเพราะต้องคำสาป ในชาติก่อนมังกรกัณฐ์ คือ ทรพี เป็นกระบือป่าลูกของทรพากับนางนิลกาสร เดิมทรพาเป็นอสูรเทพบุตรชื่อนนทกาลอยู่บนเขาไกรลาส แต่เนื่องจากไปล่วงเกินข้ารับใช้ของพระอิศวรจึงถูกสาปให้เป็นกระบือและให้ถูกลูกของตนฆ่าตาย ทรพาจึงต้องฆ่าลูกตัวผู้ตั้งแต่เกิด เมื่อนางนิลกาสรตั้งท้องจึงแอบไปออกลูกที่ถ้ำแห่งหนึ่งแล้วฝากให้เทวดาช่วยเลี้ยง เมื่อทรพาโตขึ้นเกิดฮึกเหิมพยายามวัดรอยตีนพ่อ จนเห็นว่าเท่ากันแล้วก็ออกจากแหล่งอาศัยแฝงกายเข้าใกล้พ่อเพื่อรอโอกาสแก้แค้น เมื่อพบกันจึงเกิดการต่อสู้ ทรพาเสียท่าสู้ไม่ได้ถูกทรพีฆ่าตาย

เมื่อฆ่าทรพาตายแล้ว ทรพีลำพองตนจนกระทั่งท้าเทวดาให้ลงมาสู้ เทวดาจึงแนะให้ไปเขาเบญจคีรี ให้ไปสู้กับมหาสมุทร ทรพีวิ่งไล่ขวิดน้ำในทะเลกระจาย มหาสมุทรเห็นดังนั้นก็แนะให้

ไปเขาไกรลาส และท้าพระอิศวรฯ จึงตรัสสาปให้ไปสู้กับพาลีที่เมืองขีดขินและให้ถูกพาลีฆ่าตายแล้วไปเกิดเป็นลูกพญาขรชื่อมังกรกัณฐ์ ในที่สุดทรพีก็ตายด้วยศรของพระนารายณ์ ดังว่า

เมื่อนั้น พระอิศวรบรมนาถา
ได้ฟังมหิงส์อหังการ์ ผ่านฟ้ามีเทวโองการ
เหม่เหม่ดูดู๋ไอ้ทรพี มาอ้างอวดฤทธีว่ากล้าหาญ
ตัวมึงหยาบใหญ่ใจพาล ไอ้ชาติเดียรฉานทรลักษณ์
ฆ่าพ่อตัวตายแล้วมิหนำ จะซ้ำเอาคอมารอจักร
มึงจะสู้กูไม่คู่พักตร์ แม้นรักจะใคร่ราวี
เอ็งจงรีบไปยุทธยง ด้วยพาลีลูกองค์โกสีย์
ให้มึงสิ้นชีพชีวี ด้วยฤทธีพญาพานร
แล้วจงไปเอากำเนิด บังเกิดเป็นบุตรพญาขร
ชื่อมังกรกัณฐ์ฤทธิรอน ให้ตายด้วยศรพระจักรา
(รามเกียรติ์ เล่ม 1 : 339)

✓ 2.3.2 ลักษณะทางกายภาพ มังกรกัณฐ์เกิดเป็นยักษ์ที่มีกายสีเขียว

มังกรกัณฐ์เกิดเพราะต้องคำสาปพระอิศวรที่ต้องการให้ตายด้วยศรพระราม มังกรกัณฐ์เป็นยักษ์ที่มีฤทธิ์สามารถแผลงศรทะลุเกราะเข้าไปต้ององค์พระรามได้

✓**2.4 ทศคีรีธรและทศคีรีวัน**

ทศคีรีธรและทศคีรีวันเป็นโอรสของทศกัณฐ์กับนางคชสาร มีลักษณะการกำเนิดที่ผิดธรรมชาติเพียงประการเดียวคือลักษณะทางกายภาพ โดยมีหน้าเป็นช้างเหมือนมารดาแต่ตัวเป็นยักษ์เหมือนบิดา ดังกลอนว่า

ชื่อว่ากิริธรกิริวัน กายนั้นเป็นเพศยักษี
ดวงพักตร์นั้นเหมือนชนนี อัศกรรณอสุรีไปเลี้ยงไว้
(รามเกียรติ์ เล่ม 1 : 147)

การกำเนิดของทศคีรีธรและทศคีรีวันเป็นการกำเนิดที่เป็นลูกผสมระหว่างยักษ์กับช้าง ซึ่งทั้งสองตนได้มาช่วยทศกัณฐ์ผู้เป็นบิดาทำศึกแต่ต้องตายด้วยศรของพระลักษมณ์

2.5 ท้าวสหัสเดชะ

ท้าวสหัสเดชะเป็นเจ้านครปางตาล เป็นพันธมิตรกับทศกัณฐ์ ไม่ปรากฏว่าเป็นบุตรของใคร มีลักษณะการกำเนิดที่ผิดธรรมชาติเพียงประการเดียว คือลักษณะทางกายภาพ โดยเป็นยักษ์ มีเศียรถึงพันเศียร มีมือสองพันมือ และมีกระบองวิเศษเป็นอาวุธมีลักษณะต้นขี้ตายปลายซี้เป็นร่างกายใหญ่โตมากราวกับเขาอัศกรรณ มีเขี้ยวขาวยาวโง้ง ตาแดงดั่งแสงสุริยน ดังนี้

เมื่อนั้น ท้าวสหัสเดชะยักษี
ได้ฟังอนุชาพาที อสุรีสำรวลสำราญใจ
สิ้นทั้งพันปากกระดากลิ้น ฟากฟ้าแดนดินก็หวั่นไหว
ตบมือสองพันสนั่นไป จริงแล้วพี่ได้พรมา
(รามเกียรติ์ เล่ม : 51)

แม้จะมีการกำเนิดที่ผิดธรรมชาติเป็นยักษ์ดุร้ายน่ากลัวแต่ในที่สุดท้าวสหัสเดชะก็ถูกหนุมานฆ่าตาย

2.6 ท้าวจักรวรรดิ

ท้าวจักรวรรดิเป็นสหายทศกัณฐ์ครองกรุงมลิวันไม่ปรากฏว่าเป็นบุตรของใครมีลักษณะการกำเนิดที่ผิดธรรมชาติเพียงประการเดียว คือลักษณะทางกายภาพ โดยเป็นยักษ์มีสี่พักตร์แปดกร

แม้จะมีกำเนิดเป็นยักษ์ที่มีสี่พักตร์แปดกร เป็นผู้ช่วยไพนาสุริวงศ์ครองกรุงลงกา แต่สุดท้ายท้าวจักรวรรดิก็ต้องตายด้วยศรของพระพรต

สี่เศียรทรงมงกุฎชงลิต ดอกไม้ทิศจอนแก้วสุรกานต์
แปดหัตถ์จับอัษฎาวุธ ฤทธิรุทรกวัดแกว่งสำแดงหาญ
งามคล้ายเวสสุวัณชัยชาญ กุมกรกุมารมาขึ้นรถ
(รามเกียรติ์ เล่ม 3 : 579)

2.7 วายุภักษ์

วายุภักษ์มีบิดาเป็นยักษ์มีแม่เป็นนก ครองเมืองนครเชียรอยู่เชิงเขาไกรลาส มีลักษณะการกำเนิดผิดธรรมชาติเพียงประการเดียว คือลักษณะทางกายภาพ วายุพักตร์เป็นลูกผสมระหว่างนกและยักษ์จึงเป็นยักษ์ครึ่งตัวนกครึ่งตัว ลำตัวเหมือนพญาอินทรีย์ มีมือเป็นปีกดั่งนก สองเท้าเป็นลักษณะครุฑและมีแพนหางเหมือนนกยูง ดังกลอนว่า

มาจะกล่าวบทไป ถึงพญาวายุภักษ์ยักษา
หน้านั้นเป็นหน้าอสุรา กายาเหมือนนกอินทรี
สองกรนั้นมีปีกป้อง สองเท้าเหมือนครุฑปักษี
หางแพร้วดั่งแวงโมรี มีขนเลื่อมลายอลงกรณ์
ขนนีนั้นเป็นสกุณา บิดาชาติอสูรชาญสมร
ผ่านกรุงวิเชียรพระนคร ยังเนินสิงขรจักรวาล
(รามเกียรติ์ เล่ม 4 : 475)

วายุภักษ์มีกำเนิดผิดธรรมชาติทางกายภาพโดยเป็นการผสมพันธุ์ระหว่างนกและยักษ์ เมื่อคราวที่พระรามและพระลักษมณ์เดินดง วายุภักษ์บินมาเห็นจะโฉบกินแต่ต้องตายด้วยฝีมือของเหล่าทหารวานร

2.8 **ตรีเศียร**

ตรีเศียรเป็นโอรสท้าวลัสเตียน กับนางรัชดา เป็นพญายักษ์แห่งกรุงมัชวารี และเป็นน้องของทศกัณฐ์ มีลักษณะการกำเนิดผิดธรรมชาติเพียงประการเดียว คือลักษณะทางกายภาพโดยเป็นยักษ์มี 3 เศียร หกกร ดังนี้

เมื่อนั้น ตรีเศียรฤทธิไกรใจหาญ
ยืนอยู่กับพื้นสุธาธาร ขุนมารยิ่งกริ้วโกรธา
สามปากแผดร้องก้องสนั่น ขบฟันเขม้นเข่นฆ่า
หกเนตรดั่งดวงพระสุริยา ก็ถาโถมเข้ามาราวี
(รามเกียรติ์ เล่ม1 : 510)

ตรีเศียรมีลักษณะผิดธรรมชาติทางด้านกายภาพคือมีกำเนิดเป็นยักษ์มีสามเศียรหกกร ตรีเศียรเป็นน้องของทศกัณฐ์เป็นกำลังสำคัญช่วยทศกัณฐ์รบแต่สุดท้ายก็ต้องตายด้วยฝีมือของพระราม

2.9 **นางมณโฑ**

นางมณโฑเป็นมเหสีของทศกัณฐ์เจ้ากรุงลงกา มีลักษณะการกำเนิดผิดธรรมชาติเพียงประการเดียว คือกำเนิดโดยการซุบของพระฤษี เดิมนางมณโฑเป็นกบอาศัยอยู่กับพระฤษีสี่ตน คือ พระอตันตา พระวชิร พระวิสูตร และพระมหาโรมสิงห์ ซึ่งบำเพ็ญพรตอยู่ที่เขาหิมพานต์ ฤษีทั้งสี่ให้น้ำนมแก่นางกบอยู่เสมอ วันหนึ่งฤษีพบนางอนงค์นาคธิดาพญานาคขึ้นมาสังวาสกับงูดิน พระฤษีเห็นว่านางนาคเป็นสัตว์ตระกูลสูงไม่สมควรจะมาติดพันกับงูดินซึ่งเป็นสัตว์ตระกูลต่ำทำให้เสีย

เกียรตินาค จึงเอาไม้เคาะขนดหางให้รู้ตัว นางนาคโกรธและกลัวฤษีไปฟ้องพญานาคผู้เป็นบิดาจึงคิดฆ่าพระฤษีโดยกลับไปที่ศาลาพระฤษีและแอบคายพิษในอ่างน้ำนมฤษี ฝ่ายนางกบเห็นนางทำเช่นนั้นด้วยความกตัญญูจึงโดดลงไปในอ่างน้ำนมและตายด้วยพิษนาค เมื่อฤษีเห็นกบตายลอยในอ่างจึงชุบให้คืนชีพเพื่อถามสาเหตุเมื่อทราบเรื่องราวเกิดความเมตตาจึงตั้งพิธีชุบนางกบเป็นนางมนุษย์ มีรูปร่างหน้าตาสวยงามชื่อว่ามณโฑ ดังกลอนว่า

เมื่อนั้น พระมหาดาบสทั้งสี่
ได้ฟังมณฑกพาที ยินดีแล้วปรึกษากัน
ชะรอยนางนาคีซึ่งทุจริต มาคายพิษจะให้เราอาสัญ
นางกบสู้เสียชีวัน หาไม่เราฉันจะบรรลัย
อย่าเลยจะชุบขึ้นเป็นหญิง จะจัดสิ่งที่งามประสมใส่
ให้สิ้นโฉมนางฟ้าสุราลัย เลิศล้ำกว่าไตรโลกา
ว่าแล้วตั้งกุณฑ์พิธี อาหุดีเพลิงแรงแสงกล้า
ศรีเหลืองเรืองโรจน์โชติฟ้า พระดาบสเข้านั่งทั้งสี่ทิศ
โอมอ่านคาถามหาเวท อันวิเศษสำหรับกระลากิจ
เอากบใส่กองเพลิงชวลิต แล้วชุบด้วยฤทธิ์พระนักธรรม์ฯ
เดชะพระเวทสิทธิศักดิ์ พระวิษณุรักษ์รังสรรค์
เกิดเป็นกัลยาวิลาวัณย์ งามวิจิตรพิศพรรณขวัญตา ฯ
(รามเกียรติ์ เล่ม 1 : 89 – 90)

นางมณโฑเกิดจากการชุบชีวิตด้วยพระเวทของพระฤษีจากสัตว์เดรัจฉานมาเป็นมนุษย์รูปร่างหน้าตางดงามแสดงให้เห็นผลของการทำความดีคือมีความกตัญญูกตเวที นางมณโฑเป็นผู้ที่มีบทบาทในกองทัพของทศกัณฐ์อย่างยิ่ง โดยการช่วยทศกัณฐ์ในการทำสงครามกับพระราม หุงน้ำทิพย์

2. อุณรุท

อุณรุทเป็นวรรณคดีที่มีเรื่องราวสนุกสนาน เป็นภาคที่พระนารายณ์อวตารมาปราบยักษ์ที่ทำความเดือดร้อนแก่ชาวโลก โดยเป็นการรบระหว่างมนุษย์กับยักษ์ เรื่องอุณรุทมีตัวละครที่กำเนิดผิดธรรมชาติ 2 ตัว ได้แก่พระบรมจักรกฤษณ์และนางอุษา มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 พระบรมจักรกฤษณ์

พระบรมจักรกฤษณ์เป็นกษัตริย์ครองเมืองณรงกามีพระมเหสีชื่อนางจันทมาลี มีลักษณะการกำเนิด ดังนี้

2.1.1 กำเนิดตามพระบัญชาของพระอิศวร พระบรมจักรกฤษณ์คือพระนารายณ์อวตารลงมาเพื่อปราบยักษ์ ด้วยเหตุที่ท้าวกรุงพาณพญายักษ์ครองกรุงรัตนาเป็นยักษ์ที่มีฤทธิ์มากแต่มีนิสัยพาลจนเป็นที่เกรงกลัวของมวลมนุษย์และทวยเทพ มักลอบขมนางฟ้านางสวรรค์มเหสีเทวดาทุกๆ องค์ ทวยเทพได้รับความเดือนร้อนมาก เหล่าเทวดาจึงทูลให้พระอิศวรทรงทราบ พระอิศวรจึงมีพระบัญชาให้พระนารายณ์อวตารไปเกิดเป็นพระบรมจักรกฤษณ์ ดังพระบัญชาว่า

เมื่อนั้น พระสยมภูวญาณเรืองศรี
ฟังท้าวสุชัมบดี โกรธดั่งอัคคีไหม้ฟ้า
เหม่เหม่ดูดู่อ้ายกรุงพาณ สาธารณ์ทุจริตอิจฉา
ไม่เกรงกูผู้ปิ่นโลกา น่าที่จะม้วยชีวัน
ตรัสแล้วมีเทวสุนทร ดูก่อนพระนารายณ์รังสรรค์
เจ้าผู้ฤทธิไกรดั่งไฟกัลป์ อันเป็นที่พึ่งแก่ธาตรี
ปางนี้ควรที่จะปราบยุค ให้โลกเป็นสุขเกษมศรี
อย่าคิดแก่ลำบากอินทรีย์ นอกนี้ไม่เห็นผู้ใด
ที่จะทรงศักดาอานุภาพ ปราบหมู่อสูรทั้งปวงได้
เชิญเจ้าอวตารลงไป เกิดในสุริย์วงศ์ณรงกา
ดับเข็ญให้เย็นไตรดาล จะได้สุขสำราญพร้อมหน้า
จะปรากฏยศเกียรติเดชา ไปชั่วกัลปาฟ้าดิน

(บทละครเรื่อง อุณรุท : 8 – 9)

2.1.2 เหตุการณ์ที่ปรากฏร่วมกับการกำเนิด พระบรมจักรกฤษณ์มีลักษณะพิเศษที่แสดงความยิ่งใหญ่คือพระอิศวรประทานพระธำมรงค์พร้อมกับพรให้มีฤทธานุภาพ มากด้วยทรัพย์ศฤงคาร มีครุฑเป็นพาหนะ ดังกลอนว่า

เมื่อนั้น พระนารายณ์ฤทธิรงค์ทรงศร
ก้มเกล้าบังคมประนมกร รับแหวนกับพรด้วยยินดี
ครั้นได้ศุภฤกษ์สถาผล อันมหามงคลเฉลิมศรี
ลาองค์สมเด็จพระศุลี อวตารจากที่ลงมา
กำเนิดในสุริย์วงศ์จักรพรรดิ ยอดกษัตริย์ปิ่นภพนาถา
ในมหานครเรศณรงกา อันเลิศโลกโอฬาร์สถาพร
ทรงนามบรมจักรกฤษณ์ วราราชเรืองฤทธิ์อดิศร
มีครุฑเป็นพาหนะจร หมื่นเมืองสะท้อนสุธาดล
ทั้งธำมรงค์เรืองฤทธิไกร เหาะได้โดยทางโพยมหน

บรรดากษัตริย์สามนต์ ในสกลจังหวัดจักรวาล
ทรงพระเดชาอานุภาพ โอนศิโรตม์ราบทุกสถาน
ยอมแต่งสุวรรณบรรณาการ มาประณตบทมาลย์พระทรงยศ
แต่มณฑลฝูงเฝ้าอเนกนอง สามสิบสองโยชน์เป็นกำหนด
ประดับด้วยโยธาม้ารถ สารเศวตอัษฐกชคเชนทร
อันแสนไอศูรยสมบัติ สัตรัตน์นพรัตน์ประภัสสร
ผุดขึ้นจากมหาสาคร ด้วยบุญฤทธิรอนพระอวตาร
พ้นที่จะนับอนันต์แน่น ล้วนแสนสินทรัพย์มหาศาล
สุขเกษมเปรมประชาโอฬาร สนุกปานสุทัศน์ธานี
(บทละครเรื่อง อุณรุท : 12)

จะเห็นได้ว่าพระบรมจักรกฤษณ์กำเนิดมาด้วยพระบัญชาของพระอิศวรที่ให้พระนารายณ์อวตารลงมาเพื่อปราบยักษ์ที่ประพฤติมิชอบโดยประทานพระธำมรงค์ซึ่งมีอานุภาพมากให้กับพระบรมจักรกฤษณ์ด้วย

2.2 **นางอุษา**

นางอุษาเป็นบุตรบุญธรรมของท้าวกรุงพาณกับนางไวยกาเทวี แห่งกรุงรัตนา มีลักษณะการกำเนิด ดังนี้

2.2.1 กำเนิดจากคำอธิษฐาน นางอุษาคือนางสุจิตราพระมเหสีของพระอินทร์ ครั้งหนึ่งท้าวกรุงพาณแปลงกายเป็นตุ๊ดตู่แอบอยู่ข้างประตูวิมานของพระอินทร์ วันนั้นพระอินทร์มีความประสงค์จะเสด็จประพาสสวนจิตรลดาวัน ก่อนเสด็จจากห้องจึงทรงร่ายมนต์ผูกทวาร ท้าวกรุงพาณซึ่งแปลงเป็นตุ๊ดตู่ไม่สามารถเข้าไปหานางสุจิตราภายในวิมานได้ แต่จำมนต์ที่พระอินทร์ผูกทวารได้ ครั้นพระอินทร์เสด็จกลับมา ก็ทรงร่ายเวทเปิดทวารเสด็จเข้าไป ท้าวกรุงพาณจึงจำมนต์ได้ทั้งผูกและแก้ แล้วคืนกลับนครของตน ต่อมาพระอินทร์เสด็จประพาสสวนนันทวัน ท้าวกรุงพาณขึ้นมาบนชั้นดาวดึงส์อีกแปลงรูปเป็นพระอินทร์แล้วร่ายเวทเปิดประตูวิมานเข้าหานางสุจิตรา นางสุจิตราสำคัญว่าพระอินทร์ผู้เป็นสวามีเสด็จมาก็ต้อนรับท้าวกรุงพาณจึงได้นางสุจิตรา เมื่อพระอินทร์กลับมาหานางสุจิตราจึงทราบว่าท้าวกรุงพาณแปลงกายเป็นพระอินทร์ ทำให้นางสุจิตราโกรธแค้นเป็นอย่างมาก จึงขออธิษฐานไปเกิดเป็นมนุษย์เพื่อแก้แค้นท้าวกรุงพาณ ดังกลอนว่า

เมื่อนั้น นางสุจิตราโฉมฉาย
ฟังตรัสรำพันบรรยาย ดั่งชีวิตจะวายลงทันใด

ชลนัยน์คลอคลองนองพักตร์ นงลักษณ์ทุกข์ทนหม่นไหม้
กราบลงกับบาทภูวไนย สะอึกสะอื้นให้โศกา
โอ้ว่าพระจอมมงกุฎเกศ ทรงเดชจงโปรดเกศา
เมียไม่แจ้งเลยว่าอสุรา มันปลอมแปลงมาให้เหมือนองค์
สำคัญสัญญาว่าเบื้องบาท จึ่งประมาทเบาใจไหลหลง
ว่าพระเวทผูกทวารมั่นคง ก็งวยงงเสียรู้อสุรี
เสียแรงตั้งใจปรนนิบัติ ซื่อสัตย์ต่อเบื้องบทศรี
รักษากายมิให้ราคี ครั้งนี้มาทรลักษณ์ไป
ถึงมาตรมิชั่วก็เหมือนชั่ว จะนับว่าตัวดีกระไรได้
เป็นที่ติฉินไยไพ จะอยู่ไยให้อายในเมืองฟ้า
ขอลาบาทบงสุ์พระทรงฤทธิ์ ดับจิตจากดาวดึงษา
ลงไปตามล้างอสุรา พระปิ่นเทวาจงปรานี
(บทละครเรื่อง อุณรุท : 77)

2.2.2 กำเนิดจากพระบัญชาพระอิศวร นางสุจิตราโกรธแค้นท้าวกรุงพาณที่ขึ้นมาลอบชมนางจึงขอไปเกิดเพื่อตามล้างท้าวกรุงพาณ พระอิศวรทรงทราบเรื่องก็โกรธจึงมีพระบัญชาให้นางสุจิตราจุติลงมาเกิดในดอกบัว ในสระโบกขรณีใกล้อาศรมของพระฤษีสุธาวาส ดังบัญชาว่า

ให้นางไปเกิดในปทุเมศ ใกล้เขตอาศรมพระฤาษี
แว่นแคว้นแดนกรุงอสุรี จะเป็นที่ก่อเหตุเภทพาล
ตรัสแล้วอำนวยอวยพร บังอรจงไปเกษมศานต์
ให้สมคิดสมประสงค์นงคราญ อันตรายภัยพาลอย่าบีฑา
(บทละครเรื่อง อุณรุท : 79)

2.2.3 การกำเนิดที่มีลักษณะพิเศษ นางอุษามีกำเนิดและเติบโตในดอกบัว ดังกลอนว่า

อันเทวรูปร่างกาย สูญหายจะเห็นก็หาไม่
ดั่งประทีปสิ้นเชื้อสิ้นไฟ บันดาลดับไปพร้อมกัน
ลงกำเนิดเกิดในดอกปทุม อันงามปานโกสุมผกาสวรรค์
ผุดแสล้มแย้มกลิ่นพรายพรรณ ในอารัญสระโบกขรณี

ใกล้เขตอาศรมศาลา พระสุธาวาสฤาษี
แดนกรุงพาณอสุรี โดยพระศุลีบัญชาการ
(บทละครเรื่อง อุณรุท : 82-83)

2.2.4 เหตุการณ์ที่ปรากฏร่วมกับการกำเนิดของนางสุจิตราคือจุติมาเกิดในดอกบัว และพระอิศวรให้เหล่านางฟ้ามาคอยดูแลนางอุษา ดังกลอนว่า

เมื่อนั้น หมู่นางอัปสรสาวสวรรค์
รับส่งพระองค์ทรงธรรม์ ก็พากันเหาะตรงลงไป
ครั้นถึงสระโบกขรณี ในที่หิมวาป่าใหญ่
ก็เข้าล้อมกล่อมองค์อรไท ประสานใส่พิณเพลงบรรเลงลาน
(บทละครเรื่อง อุณรุท : 83)

2.2.5 ลักษณะทางกายภาพ นางอุษามีรูปร่างผิวพรรณงดงามมาก และเติบโตเท่าเด็กอายุ 3 ปี ดังกลอนว่า

เด็ดได้ซึ่งดอกปทุมมาลย์ ก็บันดาลบานแย้มเกสรศรี
เห็นทาริกากุมารี มีลักษณ์เลิศล้ำวิไลวรรณ
อยู่ในเกสรบุษบง งามล้ำอนงค์นางสวรรค์
พักตราผ่องเพียงดวงจันทร์ ผิวพรรณเรืองรองดั่งทองทา
พริ้มพร้อมรูปทรงส่งสถาน ประมาณเท่าเด็กสามขันชา
ชูไว้ด้วยใจปรีดา ก็พาว่ายเข้ามาพลัน
(บทละครเรื่องอุณรุท : 84-85)

นางอุษามีกำเนิดที่ผิดจากมนุษย์โดยเกิดจากคำอธิษฐานของนางสุจิตราซึ่งตั้งใจมั่นจะลงไปเกิดเพื่อแก้แค้นท้าวกรุงพาณ โดยได้รับพระบัญชาจากพระอิศวร จากนั้นนางก็ไปกำเนิดในดอกบัวซึ่งขณะที่นางเกิด เหล่านางฟ้าลงมาดูแลนางอุษาซึ่งเติบโตเท่าเด็กอายุ 3 ปี การกำเนิดในดอกบัวเนื่องจากอดีตชาตินางคือนางสุจิตรามเหสีองค์หนึ่งของพระอินทร์ ดอกบัวถือเป็นดอกไม้ที่สำคัญทางพุทธศาสนาที่ใช้รองพระบาทของพระพุทธเจ้า การกำเนิดของนางอุษาจึงเป็นการเกิดแบบอุปปาติกโยนิคือเติบโตเป็นเด็กอายุ 3 ปี การกำเนิดของนางจึงเป็นการจุติจากสวรรค์ลงมาเป็นมนุษย์

3. อิเหนา

บทละครในเรื่องอิเหนาพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยมีที่มาจากพงศาวดารชวา วรรณคดีสโมรสรยกย่องให้เป็นยอดของบทละครรำด้วยเป็นเรื่องที่มีกระบวนกลอนดีเด่น ด้านเนื้อหาประกอบด้วยความรัก โลภ โกรธ และหลง อันเป็นวิสัยของมนุษย์ การบรรยายธรรมชาติสภาพบ้านเมืองและวัฒนธรรมประเพณีได้อย่างชัดเจน ในด้านการสร้างตัวละครซึ่งเป็นเรื่องราวของกษัตริย์วงศ์เทวาต่างมีกำเนิดสูงส่งแต่ประกอบไปด้วยความสมจริงคือมีทั้งส่วนดีและไม่ดี ทำให้น่าสนใจ ตัวละครในเรื่องมีกำเนิดที่มีลักษณะพิเศษมี 3 ตัว ดังนี้

3.1 อิเหนา

อิเหนาเป็นโอรสของท้าวกุเรปันกับประไหมสุหรีมเหสีเอก อิเหนาเป็นยุพราชแห่งกรุงกุเรปัน มีลักษณะการกำเนิด ดังนี้

3.1.1 กำเนิดจากพิธีบวงสรวงขอบุตรของท้าวกุเรปัน ท้าวกุเรปันประสงค์จะมีพระโอรสที่เกิดจากประไหมสุหรีเพื่อต้องการให้ครองราชสมบัติ จึงจัดพิธีบวงสรวงขอบุตรจากเทวดา ดังนี้

คิดจะให้ประไหมสุหรีนั้น ทรงครรภ์พระโอรสา
จะได้สืบสุริวงศ์พงศ์เทวา ดำรงขัณฑเสมาธานี
คิดพลางทางถวายเครื่องบวงสรวง บำบวงเทวราชเรืองศรี
ขออารักษ์หลักเมืองเรืองฤทธี ได้ปรานีเชิญช่วยจงสมคิด
ให้ประไหมสุหรีนั้นมีบุตร เป็นบุรุษรูปโฉมประโลมจิต
ได้ครอบครองพระนครขจรฤทธิ์ ลือสะท้านทั่วทิศทั้งปวง
แม้นสมปรารถนาดังว่าขาน จะแต่งแก้บนบานบวงสรวง
เทียนทองชวาลาบุปผาพวง พรรณรายรุ้งร่วงด้วยเนาวรัตน์
(อิเหนา : 10)

3.1.2 การเกิดนิมิต เมื่อท้าวกุเรปันทำพิธีบวงสรวงขอบุตรนั้น ประไหมสุหรีฝันว่าพระอาทิตย์ทรงกลดตกลงตรงหน้านาง และนางรับไว้ได้ ท้าวกุเรปันจึงให้โหรหลวงทำนาย โหรหลวงทำนายว่าจะได้พระโอรสที่มีบุญญาบารมีมาก

เมื่อนั้น องค์ประไหมสุหรีเฉิดฉัน
ร่วมภิรมย์สมสุขด้วยทรงธรรม์ เมื่อจวนจะมีครรภ์พระลูกรัก
ราตรีเข้าที่พระบรรทม ด้วยบรมนริทร์ปิ่นปักษ์
บังเกิดนิมิตฝันอัศจรรย์นัก ว่านงลักษณ์นั่งเล่นที่ชาลา

มีพระสุริยงทรงกลด ชักรถมาในเวหา
แจ่มแจ้งแสงสว่างทั้งโลกา ตกลงตรงหน้านางรับไว้

ฯลฯ

บัดนั้น ทั้งสี่โหราอัชฌาสัย
พิเคราะห์ดูเห็นแจ้งไม่แคลงใจ ต่างทูลภูวไนยไปพลัน
อันพระสุบินนี้ดีนัก จะได้โอรสรักเป็นแม่นมั่น
อาจองทรงเดชดั่งสุริยัน ทุกนิเวศน์เขตขัณฑ์ไม่ต้านทาน
จะเป็นที่ดับเข็ญให้เย็นยุค ราษฎรจะได้สุขเกษมศานต์
ซึ่งนิมิตยามจันทร์วันอังคาร จวนเวลากาลอโณทัย
สิ่งใดพระองค์ประสงค์นัก ตำราว่าจักพลันได้
แต่ในสองเดือนถ้าเคลื่อนไป พระอย่าไว้ชีวีโหรา
(อิเหนา : 10 – 11)

3.1.3 เหตุการณ์ที่ปรากฏร่วมกับการกำเนิด เมื่อประไหมสุหรีจะประสูติอิเหนานั้น มีเหตุการณ์ปรากฏร่วม 2 ประการ คือ

ก. ความแปรปรวนของธรรมชาติ คือ ขณะที่จวนจะประสูตินั้นแผ่นดินสะเทือนเลื่อนลั่น ปรากฏควันไปทั่ว มีพายุใหญ่ ฝนตก ฟ้าร้อง ฟ้าแลบ 7 คืน โดยไม่มีผู้ใดเป็นอันตราย ประชาราษฎร์ได้รับความชุ่มฉ่ำร่มเย็น ดังนี้

เมื่อจวนจะถ้วนกำหนดนั้น ให้บังเกิดอัศจรรย์จลาจล
พสุธาสะเทือนเลื่อนลั่น เป็นควันตลบทั้งเวหน
มืดมิดปิดแสงพระสุริยน ฟ้าลั่นอึงอลนภาลัย
แลบพรายเป็นสายอินทร์ธนู สักครู่ก็เกิดพายุใหญ่
ไม้ไหล้ลู่ล้มระทมไป แล้วฝนห่าใหญ่ตกลงมา
เปรี้ยงเปรี้ยงเสียงฟ้าฟาดสาย แต่มิได้อันตรายจักผ่า
เย็นทั่วฝูงราษฎร์ประชา ทั้งเจ็ดทิวาราตรี
(อิเหนา : 12)

เหตุอัศจรรย์นี้โหรทำนายชะตาชีวิตของอิเหนา เริ่มตั้งแต่เกิดจนได้นางจินตราและนางบุษบา จนกระทั่งพลัดพรากจากนางบุษบา สุดท้ายก็จะได้กลับมาครองกรุงกุเรปันในที่สุด

บัดนั้น ขุนโหรกราบทูลแถลงไข
ข้าพิเคราะห์เห็นไม่เป็นไร แต่วันแรกนั้นได้ปรึกษากัน

คูณควณสวนสอบทุกตำรา ดูชะตานคเรศเขตขัณฑ์
วางลัคน์อินทพาทบาทจันทร์ ก็ไม่เห็นสำคัญอันตราย
เพราะอานุภาพพระโอรส ให้ปรากฏแก่โลกทั้งหลาย
ซึ่งฟ้าร้องสนั่นลั่นแลบพราย บันดาลเป็นสายอินทรธนู
จะกึกก้องเกียรติยศทั้งทศทิศ เรืองฤทธิ์ไม่มีที่เคียงคู่
พระจะเที่ยวโรมรันพันตู ปราบหมู่อริราชทุกบุรี
อันเกิดพายุใหญ่ไม้ล้ม ระดูจะบังคมบทศรี
ซึ่งฝนตกเจ็ดวันเจ็ดราตรี บรรณาการจะมีเนืองมา
เมื่อพระชันษาสิบห้าขวบ พระเคราะห์ร้ายประจวบกันหนักหนา
จะพลัดพรากจากเมืองถึงสามครา แต่ว่าเห็นไม่เป็นไรนัก
พระจะไปได้นางในเมืองอื่น ชมชื่นรื่นรสด้วยยศศักดิ์
แล้วจำเป็นจะจากกันทั้งรัก พระจะได้ทุกข์นักเพราะนารี
นางใจที่ประสงค์จำนงให้ ไม่อาลัยจะสลัดหลีกหนี
ซึ่งเมฆหมอกมืดมัวทั่วธาตรี บดบังรังสีสุริยน
พระองค์ดั่งดวงทินกร ทรงเดชขจรทุกแห่งหน
พระโอรสยศยิ่งภูวดล เหมือนเมฆเกลื่อนกล่นเข้าบังไว้
ซึ่งเป็นควันตลบอบอัมพร ภูธรจะทุกข์ทนหม่นไหม้
ด้วยโอรสาจะคลาไคล จำเป็นจำให้กำจัดกัน
พระจะเที่ยวมะงุมมะงาหรา ย่ำยีบีฑาทุกเขตขัณฑ์
สิบสามปีจะคืนกุเรปัน จะได้สองนางนั้นมาธานี
จึ่งจะเย็นแหล่งหล้าประชากร สโมสรเป็นสุขเกษมศรี
จะสมบูรณ์ยิ่งกว่าทุกวันนี้ พระจะมีมเหสีถึงสิบองค์
บรรดากรุงชวาทั้งปวงนั้น จะขึ้นแก่กุเรปันเป็นส่วยส่ง
ข้าเห็นพร้อมกันเป็นมั่นคง มิได้พะวงสงกา

(อิเหนา : 13 – 14)

ข. อาวุธที่ปรากฏร่วมกับการกำเนิด เมื่ออิเหนาประสูติองค์ปะตาระกาหลา พระอัยกาซึ่งเป็นเทวดาเหาะลงมาจากสวรรค์เพื่อให้พรและมอบกริชจารึกชื่ออิเหนา ดังกลอนว่า

มาจะกล่าวบทไป ถึงองค์อัสญแดหวา
ซึ่งเป็นพระบรมอัยกา สถิตยังชั้นฟ้าสุราลัย

จึงนิมิตกริชแก้วสุรกานต์ นามกรพระหลานเจารึกใส่
ครั้นเสร็จเสด็จจากวิมานชัย เหาะมากรุงไกรกุเรปัน ฯ
ครั้นถึงจึงวางกริชลง ข้างองค์พระกุมารหลานขวัญ
อวยชัยให้พรแล้วเทวัญ กลับคืนกระยาหงันชั้นฟ้า ฯ
(อิเหนา : 19)

การกำเนิดของอิเหนามีลักษณะพิเศษ เริ่มตั้งแต่ท้าวกุเรปันทำพิธีบวงสรวงขอบุตรจากเทวดา ประไหมสุหรีนิมิตว่าพระอาทิตย์ทรงกลดตกลงตรงหน้านางและนางรับไว้ได้ซึ่งโหรหลวงทำนายว่าจะได้บุตรที่ยิ่งใหญ่และมีอานุภาพมาก ขณะที่อิเหนาใกล้จะประสูติเกิดเหตุการณ์อัศจรรย์หลายประการ ได้แก่ แผ่นดินสะเทือนเลื่อนลั่นมีควันปรากฏไปทั่ว ฝนตก ฟ้าร้อง ฟ้าแลบ ทั้ง 7 วัน 7 คืน ความแปรปรวนของธรรมชาติเหล่านี้ไม่เป็นพิษภัยแก่ประชาราษฎร์แต่ทำให้ได้รับความชุ่มฉ่ำร่มเย็น เป็นการแสดงถึงบุญญาบารมีของผู้ที่กำเนิด อีกทั้งองค์ปะตาระกาหลาเสด็จลงมาจากสวรรค์เพื่อให้พรและมอบกริชจารึกชื่ออิเหนาแสดงให้เห็นความสำคัญและบุญบารมีของอิเหนา นอกจากนี้ยังมีผลต่อการดำเนินเรื่องเพราะกริชเป็นอาวุธสำคัญที่แสดงความสามารถในการรบในศึกครั้งสำคัญต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในศึกกะหมังกุหนิง

3.2 **บุษบา**

บุษบาเป็นธิดาของท้าวดาหากับประไหมสุหรี แห่งเมืองดาหา มีลักษณะการกำเนิดที่ผิดธรรมชาติเพียงประการเดียว คือเกิดเหตุการณ์ที่ปรากฏร่วมกับการกำเนิด เหตุอัศจรรย์ที่เกิดขึ้นคือมีกลิ่นดอกไม้หอมตลบไปทั่ว ดนตรีชนิดต่างๆ บรรเลงขึ้นเอง เมื่อบุษบากำเนิดแล้วสิ่งอัศจรรย์ดังกล่าวก็อันตรธานหายไปสิ้น ดังนี้

เมื่อนั้น องค์ประไหมสุหรีดาหา
อยู่เย็นเป็นสุขทุกทิวา นานมาโฉมยงทรงครรภ์
เมื่อจะประสูติพระดนัย เวลาประจุสมัยไก่ขัน
บังเกิดมหัศจรรย์ กลิ่นสุคันธรสรวยริน
ดอกไม้ทุกพรรณบันดาล เบิกบานเกสรขจรกลิ่น
ภุมเรศร่อนร้องโบยบิน ประสานเสียงเพียงพิณพาทย์ฆ้อง
ดนตรีแตรสังข์ก็ดังเอง อัศจรรย์บรรเลงกึกก้อง
ครั้นอรุณรุ่งรางสร่างแสงทอง ดังแสงรุ้งเรืองรองอร่ามไป
สุรศรีดังสีธรรมชาติ เลื่อมพรายโอภาสผ่องใส

จึงประสูติธิดายาใจ งามวิไลล้ำเลิศเพริศพราย
อันอัศจรรย์ที่บันดาล ก็อันตรธานสูญหาย
(อิเหนา : 23 –24)

การกำเนิดของบุษบามีเหตุการณ์ที่มีแสดงนัยความสำคัญ และความงดงามของบุษบา กล่าวคือเกิดเหตุอัศจรรย์คือมีกลิ่นดอกไม้หอมตลบไปทั่ว ดนตรีชนิดต่างๆ บรรเลงขึ้นเอง เมื่อบุษบากำเนิดแล้วเหตุอัศจรรย์ต่างๆ ก็อันตรธานหายไป การที่กลิ่นดอกไม้หอมตลบอบอวลนั้นแสดงนัยการได้พระธิดาซึ่งมีความงดงามอ่อนหวานเพราะดอกไม้เป็นสัญลักษณ์ของผู้หญิง การที่ดนตรีบรรเลงขึ้นเองแสดงนัยถึงความชื่นชมยินดีและการต้อนรับการกำเนิด ความงามของบุษบาจะเลื่องลือไปไกลจนกระทั่งเกิดศึกชิงนางในศึกกะหมังกุหนิง

3.3 **สียะตรา**

สียะตราเป็นโอรสของท้าวดาหากับประไหมสุหรี แห่งเมืองดาหา เป็นอนุชาของนางบุษบามีลักษณะการกำเนิดผิดธรรมชาติเพียงประการเดียว คือมีเหตุการณ์ที่ปรากฏร่วมกับการกำเนิด กล่าวคือองค์ปะตาระกาหลาพระบรมอัยกาผู้เป็นกษัตริย์ต้นวงศ์เทวา เสด็จลงมาจากสวรรค์เพื่อนิมิตกริชเทวาจารึกชื่อประทานแก่สียะตรา ดังนี้

เมื่อนั้น พระองค์ทรงพิภพดาหา
ตั้งแต่มีราชธิดา ช้านานประมาณห้าปี
จึงมีโอรสยศยง ด้วยองค์ประไหมสุหรี
งามละม้ายคล้ายกันกับบุตรี ใครเห็นเป็นที่เจริญใจ
องค์อสัญแดหวาวราฤทธิ์ เสกแสร้งนฤมิตกริชให้
วางลงข้างองค์พระดนัย จารึกนามนั้นใส่ในกริชมา
ชื่อระเด่นสียะตราหนึ่งหรัด สืบวงศ์พงศ์กษัตริย์อสัญหยา
พระชนกชนนีก็ปรีดา เสน่หาดังดวงฤทัย
(อิเหนา : 25)

การกำเนิดของสียะตราแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้มีบุญญาธิการด้วยองค์ปะตาระกาหลาเสด็จลงมาจากสวรรค์เพื่อมอบกริชจารึกชื่อให้ กริชจะเป็นอาวุธสำคัญและเป็นเหตุที่ทำให้อิเหนาจำสียะตราได้เมื่อคราวที่อิเหนาต้องมะงุมมะงาหราตามบุษบา

4. สังข์ทอง

บทละครนอกเรื่องสังข์ทองพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยได้รับความนิยมแพร่หลายทุกยุคทุกสมัย ผู้อ่านรู้จักตัวละครเอกของเรื่อง คือ พระสังข์ได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นตัวละครเพียงตัวเดียวที่มีลักษณะผิดธรรมชาติตั้งแต่กำเนิดพระสังข์เป็นโอรสของท้าวยศวิมลกับนางจันเทวี มีลักษณะการกำเนิด ดังนี้

4.1 กำเนิดจากการบวงสรวงของท้าวยศวิมล ท้าวยศวิมลประสงค์จะมีพระโอรสเพื่อสืบราชสมบัติ จึงให้พระมเหสีและนางสนมบวงสรวงต่อเทวา และรักษาศีลห้าเป็นประจำ ดังนี้

จึ่งจุดธูปเทียนประทีปแล้ว เพริศแพรวพร้อมที่ศรีใส
ทั้งสองพระองค์จำนงใน เดชะสมภารข้าสองศรี
ปกป้องไพร่ฟ้าประชาชี โดยดีเป็นธรรม์นิรันดร์มา
ข้าไซร้ไร้บุตรสุดสวาท จะบำรุงราชฎร์ไปภายหน้า
พระเสื้อเมืองเรืองชัยได้เมตตา ขอให้เกิดบุตรายาใจ
เสร็จแล้วพระแก้วก็ไสยา ทรงศีลห้าทุกวันหาขาดไม่
ทศธรรมไม่ลำเอียงใคร ภูวไนยเข้าที่บรรทมพลัน

(สังข์ทอง : 8)

4.2 กำเนิดด้วยความประสงค์ของเทพ ช่วงเวลาที่ท้าวยศวิมลกับพระมเหสีทำพิธีบวงสรวงขอบุตรนั้น เทพองค์หนึ่งรู้ว่าตนกำลังจะหมดอายุบนแดนสวรรค์ จึงจุติไปเกิดบนโลกมนุษย์ปฏิสนธิในครรภ์ของนางจันเทวี ดังกลอนว่า

มาจะกล่าวบทไป สุราลัยในดาวดึงส์สวรรค์
เมื่อผลจะสิ้นพระชนม์นั้น อัศจรรย์ร้อนรนเป็นพ้นไป
รัศมีศรีตนก็หม่นหมอง สิ่งของของตัวก็มัวไหม้
เทวาตระหนกตกใจ แจ้งในพระทัยจะวายชนม์
แล้วจึงตรึกตรองส่องเนตร แจ้งใจในเหตุเภทผล
พระเจ้าท้าวยศวิมล เสสรวงบวงบนแก่เทวัญ
เทวาจะมานิมนต์เรา ให้พรากจากดาวดึงสวรรค์
อย่าเลยจะจุติพลัน อย่าให้เทวัญทันนิมนต์
ลงไปเกิดในมนุสสา แสวงหาศีลทานการกุศล
คิดแล้วกลั้นใจให้วายชนม์ ปฏิสนธิ์ยังครรภ์กัลยา

(สังข์ทอง : 8 – 9)

4.3 การเกิดนิมิต ท้าวยศวิมลทรงพระสุบินว่ามีพระอาทิตย์กับดาวตกลงมาตรงหน้าพระพักตร์ พระองค์จึงใช้มือซ้ายจับดวงดาว และใช้มือขวาจับดวงอาทิตย์ แต่แล้วดวงอาทิตย์ก็หายไปทำให้เสียใจอยู่นานกว่าจะได้คืนมา ดังนี้

ฝันว่าอาทิตย์ฤทธิรงค์ ตกลงตรงพักตร์ข้างทักษิณ
ดาวน้อยพลอยค้างอยู่กลางดิน เราผินพักตร์ฉวยเอาด้วยพลัน
มือซ้ายได้ดวงดารา มือขวาคว้าได้สุริย์ฉันท์
แล้วหายไปแต่พระสุริยัน ต่อโศกศัลย์ร่ำไรจึงได้คืน
สักสามยามหย่อนค่อนรุ่ง เราสะดุ้งคว้าหาผวาตื่น
ดีร้ายทายตามอย่ากล้ำกลืน ตาหมื่นโหราจงว่าไป
(สังข์ทอง : 9)

4.4 กำเนิดที่มีลักษณะพิเศษ นางจันเทวีตั้งครรภ์ครบ 10 เดือน แล้วคลอดพระโอรสเป็นหอยสังข์

เมื่อนั้น มเหสีปวนปั่นพระครรภ์เจ้า
มิได้วายว่างบางเบา เจ็บราวกับเขาผูกคร่ำร้า
เป็นกรรมตามทันมเหสี จะจากที่สมบัติวัตถา
ยามปลอดก็คลอดลูกยา กุมารากำบังเป็นสังข์ทอง
(สังข์ทอง : 13)

การกำเนิดของพระสังข์ล้วนมีขั้นตอนที่แสดงความพิเศษ ตั้งแต่การบวงสรวงขอบุตรจากเทวาเทพจุติจากสวรรค์ลงมาในครรภ์นางจันเทวี การเกิดนิมิตก่อนนางจันเทวีตั้งครรภ์ว่าได้ดวงอาทิตย์ซึ่งหมายความว่าจะได้บุตรที่มีอานุภาพ เมื่อพระสังข์กำเนิดต้องซ่อนตัวอยู่ในหอยสังข์เพราะเป็นกรรมเก่า การซ่อนตัวของพระสังข์เป็นการแสดงบุญบารมีของพระสังข์เพราะขณะที่เป็นเด็กทารกยังไม่สามารถที่จะเผชิญภัยอันตรายได้เอง หอยสังข์จึงเป็นเสมือนเกราะป้องกันภัยอันตราย

5. มณีพิชัย

มณีพิชัยเป็นนิทานพื้นบ้านที่เล่ากันแพร่หลายมาแต่โบราณมีตัวละครเอกฝ่ายหญิงคือนางยอพระกลิ่นเพียงตัวเดียวที่มีลักษณะการกำเนิดที่ผิดธรรมชาติ โดยเป็นฝ่ายติดตามตัวละครพระเอกฝ่ายชาย นางยอพระกลิ่นเป็นธิดาของพระอินทร์กับนางเกศนี มีลักษณะการกำเนิด ดังนี้

5.1 เหตุการณ์ที่ปรากฏร่วมกับการกำเนิด เมื่อนางเกศนีจะคลอดบุตรนั้นพระอินทร์สามีของนางได้นำนางมายังโลกมนุษย์ เหล่าเทพบุตรเทพธิดาซึ่งอยู่ตามรุกขพิมานได้มาช่วยอภิบาลครรภ์ของนางเกศนี

5.2 ลักษณะทางกายภาพ ลักษณะพิเศษของนางยอพระกลิ่น คือมีกลิ่นกายหอมติดตัวมาแต่กำเนิด พระอินทร์จึงให้นามว่านางยอพระกลิ่น ดังตอนที่นางยอพระกลิ่นปลอมตัว

เมื่อนั้น พระมณีนึกกลัวเอาตัวหนี
ถอยไปให้ห่างนางเทวี ภูมีตริตรึกนึกใน
หรือจะเป็นยอพระกลิ่นน้องรัก ประหลาดนักกลิ่นอายหายไปไหน
จะเป็นน้องของนายแล้วแน่ใจ รูปร่างช่างกระไรเหมือนเมียเรา

(บทละครนอกพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ 2 : 359)

5.3 การดำรงชีวิตที่ผิดธรรมชาติ เมื่อพระอินทร์ผู้เป็นบิดากับนางเกศนีเลี้ยงดูนางยอพระกลิ่นได้ 7 วัน ทรงเป็นห่วงสวรรค์เกรงว่าถ้าทราบไปถึงพวกอสูรว่าพระอินทร์ไม่อยู่จะพากันมาเบียดเบียนเทวดา แต่ก็ไม่สามารถนำนางยอพระกลิ่นไปเลี้ยงบนสวรรค์ได้จึงเนรมิตเครื่องทิพย์ให้แล้วนำไปใส่ไว้ในปล้องไม้ไผ่สีสุกในป่าไผ่แห่งหนึ่งจนนางยอพระกลิ่นอายุ 16 ปี ดังตอนที่นางจันทรได้เล่าเรื่องกลั่นแกล้งนางยอพระกลิ่นว่า

เดิมเอยเดิมที พระมณีลูกยาไปป่าใหญ่
ได้นางคนหนึ่งในปล้องไม้ หลงใหลพิศวาสเทวี

(บทละครนอกพระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ 2 : 352)

จะเห็นได้ว่าการกำเนิดของนางยอพระกลิ่นมีความพิเศษตั้งแต่บิดาคือพระอินทร์ ขณะที่นางจะกำเนิดเหล่าเทพบุตรเทพธิดาต่างมาช่วยดูแล เพราะในช่วงระยะเวลาการคลอดบุตรเป็นระยะที่อันตราย และสถานที่แห่งนั้นก็เป็นป่าไม่มีผู้ใดช่วยเหลือนางเกศนีได้ อีกทั้งตัวละครที่จะกำเนิดเป็นผู้มีบุญที่สำคัญคือเป็นบุตรของพระอินทร์จึงเป็นหน้าที่ของเหล่าเทวดานางฟ้าที่ต้องปกปักรักษา ลักษณะที่พิเศษยิ่งคือนางเป็นผู้มีกลิ่นกายหอมติดตัวตั้งแต่กำเนิด

6. สังข์ศิลป์ชัย

บทละครนอกเรื่องสังข์ศิลป์ชัยมีเรื่องราวที่สนุกสนาน ในตอนสุดท้ายของเรื่องได้ชี้ให้เห็นถึงกฎแห่งกรรม "ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว" ทั้งยังเสนอแนวคิดทางพุทธศาสนา คือการให้อภัยไม่อาฆาตจองเวร ตัวละครสำคัญของเรื่องเป็นผู้มีบทบาทต่อการดำเนินเรื่องและมีลักษณะของการกำเนิดที่ผิดธรรมชาติ 2 ตัว ดังนี้

6.1 สังข์ศิลป์ชัย

สังข์ศิลป์ชัยเป็นโอรสของท้าวเสนากุฏกับนางประทุม มีลักษณะการกำเนิด ดังนี้

6.1.1 การบวงสรวงของบุตรจากพระอินทร์ ท้าวเสนากุฏมีพระประสงค์พระโอรสสืบราชสมบัติ ท้าวเสนากุฏกับพระมเหสีจึงได้ทำพิธีบวงสรวงขอบุตรจากพระอินทร์

6.1.2 เหตุการณ์ที่ปรากฏร่วมกับการกำเนิด เมื่อสังข์ศิลป์ชัยกำเนิดนั้นได้มีสังข์ ศร และพระขรรค์มาด้วย

ฟังเอยฟังความ เอ๊ะงามจะจริงเหมือนเจ้าว่า
อันประทุมนั้นเมียของพี่ยา อยู่ด้วยกันมาจนมีครรภ์
ลูกคลอดผิดคนทั้งแผ่นดิน มือถือสังข์ศิลป์แลพระขรรค์

(บทละครนอกพระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ 2 : 49)

การกำเนิดของพระสังข์ศิลป์ชัยมีลักษณะที่ผิดธรรมชาติจากมนุษย์โดยทั่วไป เริ่มตั้งแต่การทำพิธีบวงสรวงขอบุตรจากพระอินทร์ สังข์ศิลป์ชัยจึงเป็นบุตรที่พระอินทร์ประทานให้แสดงถึงความมีบุญญาธิการ เมื่อกำเนิดมีอาวุธติดตัวมาคือสังข์ ศรและพระขรรค์ซึ่งต่อมาใช้ปราบศัตรูและคนไม่ดี

6.2 สิงหรา

สิงหราเป็นโอรสของท้าวเสนากุฏกับนางไกรสร มีลักษณะการกำเนิด ดังนี้

6.2.1 การบวงสรวงของบุตรจากพระอินทร์ ท้าวเสนากุฏมีพระประสงค์ที่ต้องการพระโอรสสืบราชสมบัติ ท้าวเสนากุฏกับพระมเหสีจึงได้ทำพิธีบวงสรวงขอบุตรจากพระอินทร์

6.2.2 ลักษณะทางกายภาพ การกำเนิดของสิงหราเมื่อคลอดมาเป็นราชสีห์

ฟังเอยฟังความ เอ๊ะงามจะจริงเหมือนเจ้าว่า
อันประทุมนั้นเมียของพี่ยา อยู่ด้วยกันมาจนมีครรภ์
ลูกคลอดผิดคนทั้งแผ่นดิน มือถือสังข์ศิลป์แลพระขรรค์
อีจัญไรไกรสรทาสีนั้น ลูกมันชั่วจริงเป็นสิงหรา

(บทละครนอกพระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ 2 : 49)

กำเนิดที่ผิดธรรมชาติต่างจากมนุษย์ทั่วไปตั้งแต่กำเนิดจากการบวงสรวงขอบุตร ดังนั้นสิงหราจึงเป็นบุตรที่พระอินทร์ประทานให้ เมื่อกำเนิดมามีลักษณะต่างจากบิดามารดาที่เป็นมนุษย์ คือเป็นราชสีห์ ซึ่งเป็นการลดฐานะของภพภูมิ แม้ราชสีห์จะยิ่งใหญ่กว่าสัตว์ทั้งปวงแต่ก็เป็นสัตว์เดรัจฉาน

7. มัทนะพาธา

บทละครพูดคำฉันท์เรื่องมัทนะพาธาหรือตำนานดอกกุหลาบพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้รับการยกย่องจากวรรณคดีสโมสรให้เป็นยอดของบทละครพูดคำฉันท์ มีตัวละครเอกฝ่ายหญิงเพียงตัวเดียวที่มีกำเนิดผิดธรรมชาติ ได้แก่ นางมัทนาบุตรบุญธรรมของพระฤาษีกาละทรรศิน มีลักษณะการกำเนิดผิดธรรมชาติเพียงประการเดียว คือกำเนิดเพราะต้องคำสาป นางมัทนาเป็นนางฟ้าอยู่บนสวรรค์ เทพชื่อสุเทษณ์หลงรักนาง แต่นางไม่รักตอบ สุเทษณ์จึงให้มายาวินใช้เวทมนตร์บังคับนางแต่เวทมนตร์ของมายาวินไม่สามารถบังคับจิตใจนางมัทนาได้ สุเทษณ์โกรธจึงสาปให้นางเป็นดอกกุพชกะ หรือดอกกุหลาบให้ไปเกิดบนโลกมนุษย์ ทุกคืนวันเพ็ญจะกลายร่างเป็นมนุษย์ ต่อเมื่อเกิดความรักกับชายคนใดคนหนึ่งก็จะกลายเป็นมนุษย์ตลอดไป

สุเทษณ์. ด้วยอำนาจอิทธิ์ฤทธี อันประมวญมี
ณ ตัวกูผู้แรงหาญ
กูสาปมัทนานงคราญ ให้จุติผ่าน
ไปจากสุราลัยเลิด
สู่แดนมนุษและเกิด เป่นมาลีเลิด
อันเรียกว่ากุพชะกะ
ให้เปนเช่นนั้นกว่าจะ รู้สึกอุระ
ระอุเพราะรักรึงเข็ญ
ทุกเดือนเมื่อถึงวันเพ็ญ ให้นางนี้เปน
มนุษอยู่กำหนดมี
เพียงหนึ่งทิวาราตรี แต่หากนางมี
ความรักบุรุษเมื่อใด
เมื่อนั้นแหละให้ทรามวัย คงรูปอยู่ไซร้
บคืนกลับเปนบุบผา

(มัทนะพาธา : 35 – 36)

มัทนาเกิดจากคำสาปของเทพสุเทษณ์ให้เกิดเป็นดอกกุหลาบและกลายเป็นมนุษย์ได้ต่อเมื่อคืนวันเพ็ญ การกำเนิดเป็นดอกกุหลาบนั้นแม้จะเป็นดอกไม้ที่สวยงามแต่ก็เป็นการลงโทษ ชีวิตของนางจึงประสบแต่ความทุกข์อันเนื่องมาจากความรัก สุดท้ายก็ต้องกลายเป็นดอกกุหลาบเช่นเดิม

8. ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก

ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดกเป็นวรรณคดีเรื่องหนึ่งที่มีความสำคัญต่อคนไทยและรู้จักกันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะผู้ที่นับถือพุทธศาสนาเป็นชาดกเรื่องใหญ่และสำคัญยิ่งกว่าชาดกเรื่องอื่นๆ เพราะกล่าวถึงพระโพธิสัตว์ในพระชาติสุดท้ายก่อนจะมาเสวยพระชาติเป็นพระพุทธเจ้าบรรลุพระโพธิญาณ และพระชาตินี้มีความสำคัญอย่างยิ่งจึงเรียกว่า "มหาชาติ" ตัวละครเอกของเรื่องเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบำเพ็ญบารมีที่ยิ่งใหญ่คือการบริจาคทาน และเป็นผู้ที่มีลักษณะการกำเนิดที่พิเศษเพียงตัวเดียว ได้แก่ พระเวสสันดรซึ่งเป็นโอรสของพระเจ้ากรุงสญชัยกับพระนางผุสดีแห่งแคว้นสีพี มีลักษณะการกำเนิด ดังนี้

8.1 กำเนิดจากการขอพรของพระมารดา อดีตชาติของนางผุสดีคือพระธิดาพระองค์ใหญ่ของพระเจ้าพันธุมราช ได้รับพระราชทานแก่นจันทน์จึงนำไปถวายเป็นพุทธบูชาแด่พระวิปัสสีสัมมาสัมพุทธเจ้า และทรงตั้งปณิธานไว้ว่าขอเป็นพุทธมารดาของพระพุทธเจ้าองค์ใดองค์หนึ่งในอนาคต ว่า

"เอสา จนฺทนจุณฺเณน ปูชา ตุเมฺหสุ เม กตา
ตุมฺหาทิสสฺส พุทฺธสฺส มาตา เหสฺสํ อนาคเต

ภนฺเต ข้าแต่สมเด็จพระผู้ทรงพระภาค เอสา ปูชา อันว่าการสักการบูชา อันข้าพระพุทธเจ้ากระทำในพระองค์ ด้วยผงจุรณแก่นจันทน์นี้ ขอให้ข้าได้สมความยินดีเป็นพระพุทธมารดาพระพุทธเจ้าพระองค์ใดพระองค์หนึ่งในอนาคตกาล อันทรงพระคุณวิเศษญาณปรากฏเหมือนดังพระองค์ฉะนี้

(มหาเวสสันดรชาดก : 5 – 6)

เมื่อพระนางผุสดีจะต้องจุติสมเด็จอมรินทราทรงทราบจึงพานางไปประทับยังสวนนันทวันในเทวโลก แล้วให้พร 10 ประการ ได้แก่ 1. ขอให้ได้อยู่ในปราสาทของพระเจ้าสีวิราชแห่งนครสีพี 2. ขอให้มีตาดำ ดุจนัยน์ตาลูกเนื้อทราย 3. ขอให้มีขนคิ้วดำ 4. ขอให้มีนามว่า "ผุสดี" 5. ขอให้มีพระโอรสที่ทรงเกียรติเหนือกษัตริย์ทั้งหลาย 6. ในเวลาทรงครรภ์ขออย่าให้ครรภ์นูนปรากฏดังสตรีสามัญ 7. ขอให้มีถันงาม ขณะทรงครรภ์ไม่ให้ถันดำและหย่อนยาน 8. ให้มีเกศาดำดุจปีกแมลงค่อมทอง 9. ให้มีผิวงามละเอียด 10. ให้มีอำนาจปลดปล่อยนักโทษได้ ดังนี้

"วรญฺเจ เม อโท สกฺก ฯลฯ ตตฺถ อสฺสํ มเหสิยา

สกฺก ข้าแต่สมเด็จอมรินทราธิราช ข้าพระบาทจะจากไปสู่มนุษย์เมืองไกลจะขอรับพระพรชัยทูลสนองเหนือเกศา ข้าพระบาทจะถวายบังคมลาลงไปเอาชาติกำเนิดขอให้ข้าไปบังเกิดในปราสาทแห่งพระเจ้าสีวิราชอันทรงศักดิ์ มีพระราชอาณาจักรปกแผ่ไปในสกลชมพูทวีป ให้หมู่ประชาชนอยู่เป็นสุขสำราญเกษมสานต์ชื่นชม พระพรนี้เป็นปฐมขอ

ให้สมดังปรารถนา นีลเนตฺตา ขอให้ข้ามีดวงเนตรทั้งสองดำเป็นสีเหมือนหนึ่งตามฤคีลูกเนื้อทรายอันเกิดได้ขวบปีกลายเป็นกำหนด พระพรนี้เป็นคำรบสองจงปรากฏแก่ข้าพเจ้า นีลภมู อนึ่งเล่าขอให้ขนคิ้วข้าเขียวดูงามขำบริสุทธิ์ เป็นสีระยับดุจสร้อยคอมยุรยูงงาม พระพรนี้เป็นคำรบสามจงสมด้วยความปรารถนา ผุสตี นาม นาเมน ข้าแต่สมเด็จอมรินทราธิราช นามกรข้าพระบาทจงชื่อว่าผุสดี พระพรนี้เป็นคำรบสี่จงประสิทธิ์ดังประสงค์ ปุตฺตำ ลภาถ ขอให้ข้าพระองค์มีโอรส ทรงพระเกียรติยศยิ่งกว่ากษัตริย์ในสากล ทรงพระราชศรัทธาเพิ่มกุศล แก่หมู่ประชาชนทุกขอบเขตขัณฑสีมาอาณาจักร พระพรนี้เป็นคำรบห้าข้าผู้บริรักษ์ต้องประสงค์ เมื่อข้าพระองค์ทรงพระครรภ์พระโอรส อย่าให้ครรภ์ข้าพระบาทปรากฏนูน เหมือนสตรีทั้งมูลดูเวทนา จาปิว ลิขิตำ สมำ ให้มีครรภ์โอรสาดูงามพร้อมเหมือนคันธนูดูละม่อม อันนายช่างฉลาดเหลาเกลี้ยงเกลาพร้อมเสมอสมาน พระพรเป็นคำรบหกประการจงสำเร็จแก่ข้าพระเจ้า ถนา เม นปฺปวตฺเตยฺยำ อนึ่งเล่ายุคลถันทั้งสองของข้าพระบาท เมื่อทรงครรภ์อย่างวิปลาสแปรผันดำปรากฏ แม้พระบวรบีโยรสจะเสวยทุกวันทุกเวลาอย่าคล้อยเคลื่อนเลื่อนลดลงมาจากพระทรวง ให้เต่งตั้งดังประทุมบัวหลวงงามบริสุทธิ์วิเศษเสร็จ พระพรนี้เป็นคำรบเจ็ดขอให้ลุดังปรารถนา ปลิตา นสฺสนฺตุ อนึ่งขอให้เส้นเกศาสีดำขลับสลับสลวยบริสุทธิ์ประดุจสีปีกแมลงค่อมทอง เป็นมันระยับย่องควรจะทัศนา พระพรเป็นคำรบแปดขอให้สมเจตนาฉะนี้ สุขุมจฺฉวี ขอให้ผิวเนื้อละเอียดเป็นนวลละอองดังทองคำธรรมชาติ สกลกายใสสะอาดดูผ่องแผ้วหมดราคี พระพรเป็นคำรบเก้านี้จงประสิทธิ์ วชฺฌญฺจาปิ ปโมจเย อนึ่งคนโทษทุจจริตอันเข้มข้นจะพินาศด้วยพระราชทัณฑ์ทำลายล้างชีวิต ขอได้ข้าได้เปลื้องปล่อยปลิดให้พ้นตาย ด้วยกำลังยศปริยายปัญญาญาณ พระพรเป็นคำรบสิบประการเรียกว่าพระพรชัยสิทธิ์อันวิเศษ ข้าแต่ท้าวสหัสสเนตรเทวราชขอพระองค์จงโปรดประสาทให้แก่ข้าพระเจ้า ผู้เป็นบาทบริจาริกา"

(มหาเวสสันดรชาดก : 8 – 9)

พระนางผุสดีจุติจากสวรรค์ลงมากำเนิดเป็นพระราชธิดาของพระเจ้ามัททราช ครั้นเจริญวัยมีสิริรูปงามสมตามที่ปรารถนา เมื่อมีพระชนมายุได้ 16 ปี ได้รับการอภิเษกให้เป็นมเหสีของพระเจ้าสญชัย พรที่ได้ยังขาดอีกประการคือพรข้อที่ 5 คือให้มีพระโอรสที่ทรงเกียรติยศเหนือกษัตริย์ทั้งหลายและมีใจบุญ ท้าวโกสีย์สหัสนัยจึงประทานให้ ดังนี้

"สกฺโก เทวราชา ส่วนสมเด็จท้าวโกสีย์สหัสสนัยเทวราชรำพึงถึงพระพรที่ประสาทแก่พระผุสดี พระพรทั้งเก้านี้ก็สำเร็จแล้ว ยังแต่พระลูกแก้วที่พระนางเธอปรารถนาควรอาตมาจะประสิทธิ์ให้ สนฺติกำ คนฺตฺวา ก็เสด็จครรไลสู่ทิพยพิมาน อันเป็นนิวาสสถานหน่อพุทธางกูร ครั้นถึงจึงบังคมทูลอาราธนา พร้อมด้วยเทพยดาทั้งหกหมื่นก็ชวนกันชมชื่น

รับปฏิญาณ ส่วนพระโพธิสัตว์ก็จุติจากทิพยสถานพิมานมาศ ทรงเสวยปฏิสนธิชาติในครรภ์พระผุสดี พระนางเธอก็เปรมปรีดิ์ทุกเวลา สพฺเพเทวคณา ฝ่ายฝูงเทพยดาทั้งนั้นก็จุติจากสวรรค์พิมานมาศ ลงสู่ครรภ์ภริยาอำมาตย์ทั้งหกหมื่น ก็พร้อมวันทันคืนและเวลาด้วยหน่อพระศาสดาเจ้านั้นแล"

(มหาเวสสันดร : 11 – 12)

8.1.2 เหตุการณ์ที่ปรากฏร่วมกับการกำเนิด ขณะใกล้จะพระสูติพระเวสสันดรนั้น พระนางผุสดีมีความประสงค์จะเสด็จประพาสพระนคร จึงประสูติพระโอรสที่ตรอกพ่อค้า พระประยูรญาติจึงถวายพระนามว่า "เวสสันดร" พระกุมารสามารถลืมพระเนตร เหยียดพระกรออกทั้งซ้ายขวาทูลขอเงินพระนางผุสดีเพื่อบริจาค

"ตโต จุตา สา ผุสดี ฯลฯ สิเนรุวนวฏฺสกาติ

มหาสตฺโต อันว่าพระบรมพุทธพงศ์ โพธิญาณ เสด็จจากอุทรสถานพระมารดา อกฺขีนิ อุมฺมิเลตฺวา ลืมพระเนตรทั้งซ้ายขวาเหยียดพระกร จึงทูลวอนพระมารดาว่า อมฺม ข้าแต่พระแม่เจ้า ยํ กิญฺจิ ธนํ ทรัพย์อันใดของเราที่บรรดามี พระลูกนี้จะบำเพ็ญทาน ได้ทรงฟังก็บันดาลอนาถนัก จึงส่งทรัพย์ให้แก่พระลูกรักพันตำลึง จึงว่าพ่อถ้าพ่อพึงฉันใด เจ้าจงให้ตามปรารถนา พระโพธิสัตว์ตรัสด้วยพระมารดาก็ปรากฏ ชาติเป็นมโหสธเวสสันดร กิติศัพท์ก็ขจรกัมปนาท ครั้นเมื่อปัจฉิมชาติก็เหมือนกัน เป็นมหัศจรรย์จุฬาโลกเลิศพสุธา สพฺเพ ขตฺติยา ฝ่ายพระประยูรวงศา สโมสร นามํ กรึสุ จึงถวายพระนามว่าเวสสันดร เหตุเพราะประสูติกลางพระนครตรอกพ่อค้า"

(มหาเวสสันดรชาดก : 12 – 13)

ในช่วงเวลานั้นนางช้างตระกูลฉัททันต์เชือกหนึ่งนำเอาลูกช้างเผือกบริสุทธิ์วิเศษมาไว้ในโรงช้างต้น ประชาชนต่างชื่นชมพระบารมี ให้ชื่อช้างนั้นว่า "ปัจจัยนาเคนทร์" ซึ่งเป็นช้างคู่บารมีของพระเวสสันดร

"เอกา กเรณุกา ยังมีนางกุญชรคชาชาติฉัททันต์เถื่อนเที่ยวอยู่กลางอากาศ ก็พาบุตรขาวบริสุทธิ์ดังไกรลาสเลิศล้น มาไว้ในโรงช้างต้นเป็นมงคลราชคชาธาร แล้วก็คืนยังสถานวนเวสม์ สพฺเพ ชนา อันว่าประชาชนชาวพิไชยเชตอุดรจึงให้ชื่อกุญชรปัจจัยนาเคนทร์ ควรจะเป็นศรีสง่างามพระนคร เพราะเกิดเป็นปัจจัยแก่พระเวสสันดรมหาสมมติวงศ์"

(มหาเวสสันดรชาดก : 13)

การกำเนิดของพระเวสสันดรมีความพิเศษหลายประการตั้งแต่การขอพรของพระมารดา คือ นางผุสดีซึ่งแสดงให้เห็นว่านางเป็นผู้บุญมาก เมื่อพระเวสสันดรประสูติสามารถลืมพระเนตร เหยียดกร และตรัสขอบริจาคทานได้ เป็นนัยแสดงให้เห็นความสำคัญ ความมีบุญบารมีและเป็นการบอกลักษณะนิสัยของพระเวสสันดร รวมทั้งการมีช้างเผือกคู่บุญบารมี ช้างเป็นสัตว์ที่คนไทยเชื่อกันว่าเป็นสิริมงคล โดยเฉพาะช้างเผือกซึ่งจัดว่าเป็นช้างคู่บ้านคู่เมืองหรือคู่บุญบารมีของกษัตริย์จะนำมาซึ่งความอุดมสมบูรณ์ การกำเนิดดังกล่าวล้วนแสดงถึงความมีบุญญาธิการของพระเวสสันดร

9. เสือโคคำฉันท์

เสือโคคำฉันท์เป็นวรรณคดีที่มีตัวละครเอกของเรื่องเปลี่ยนสถานภาพจากสัตว์เดรัจฉานมาเป็นมนุษย์ซึ่งถือเป็นลักษณะการกำเนิดผิดธรรมชาติ ปรากฏในตัวละครเอกของเรื่อง คือ พหลวิชัย และคาวี มีลักษณะการกำเนิดผิดธรรมชาติเพียงประการเดียว คือกำเนิดโดยการชุบชีวิต ในอดีตชาติพหลวิชัยเป็นลูกเสือ คาวีเป็นลูกโค ลูกเสือหิวนมเพราะแม่เสือไปหาอาหารยังไม่กลับ ลูกโคและแม่โคเดินผ่านมาพบเข้า ลูกโคอ้อนวอนแม่โคให้นมแก่ลูกเสือ แม่โคยอมให้นมแก่ลูกเสือ ๆ จึงชวนให้แม่โคและลูกโคอยู่ด้วยในป่านั้น โดยทำสัตยาธิษฐานต่อเทวดาและเทพารักษ์ว่าถ้าคิดทรยศก็ขอให้ถึงแก่ชีวิต เมื่อแม่เสือกลับมาลูกเสือจึงเล่าเรื่องแม่โคและลูกโคให้แม่เสือฟังและขอให้แม่เสือรักษาสัตย์ที่จะไม่ทำร้ายสัตว์ทั้งสอง ต่อมาแม่เสือแอบกินแม่โค เมื่อลูกเสือรู้เข้าจึงฆ่าแม่เสือตายแล้วทั้งลูกเสือและลูกโคจึงเดินทางมาพบพระฤษี เมื่อพระฤษีทราบเรื่องจึงสรรเสริญในความซื่อสัตย์กตัญญูของลูกเสือและลูกโคแล้วชุบชีวิตสัตว์ทั้งสองให้เป็นมนุษย์ ดังนี้

ครั้นแลได้ศุภกร วรโยคชยา
วรวารมหา แลมหุรดิอันควร
ที่จะแรกวรกิจ แลมหิทธิจำนวน
ยุชการทั้งมวญ ที่จะสฤษดิสำเร็จ
ขัษณนั้นธก็สมา ธิญาณสมเด็จ
ดลอาตมก็เสร็จ สุทธการพิธี
วรรุทดำเกิง วรกูณฑมุนี
วรโชติรูจี วรเดชมไห
ธก็ชปณวิช ษณุเวทวิไนย
มฤครูปไกษย กปัตรรูปก็ดำกล
สุทธสุนทรกา ยกระลากรวิมล
ศุภลักษณดล ศุภสวัสดิกุมาร

วรภุสนก็ทัด วรพัตรก็ธาร
วรกุณฑลกาญ จนเกษมมกุฎ์
ยลยัชประวิช สุพรรณวิสุทธ
ยลเกาบิณอุต ตมสุประภา
ยลเกยุรใน วรพาหุธรา
ยลภุสนอา ภรณพรายก็พิจิตร
ธก็ถาปนปราณ และประทานชีวิตร
ยุพรีกลสถิตย์ ดลขรรคธไร
ธก็สมมุตินาม พหลวิไชย
นุชนาถประไพ พระภาวินทรบดินทร์
ขัษณเสร็จก็สฤษดิ์ อุภัยสุรินทร์
วิสรรชณถวิล อคนิโหรติจำราญ
(เสือโคคำฉันท์ : 17 – 18)

พหลวิชัยและคาวีมีกำเนิดด้วยการชุบชีวิตของพระฤาษีจากสัตว์เดรัจฉานมาเป็นมนุษย์ผู้มีรูปร่างงดงาม มีความสามารถ กล้าหาญ และฉลาดเฉลียว การกำเนิดของพหลวิชัยและคาวีนั้นเป็นการข้ามภพภูมิจากสัตว์เดรัจฉานมาเป็นมนุษย์ แสดงนัยว่าต้องเป็นผู้ที่กระทำความดีจึงส่งผลมายังชาติปัจจุบัน เพราะแม้เป็นสัตว์เดรัจฉานยังรู้จักทำความดีคือมีความซื่อสัตย์ และมีความกตัญญูซึ่งเป็นธรรมอันสำคัญ

10. แก้วหน้าม้า

เรื่องแก้วหน้าม้าเป็นเรื่องที่รู้จักแพร่หลายของคนทั่วไป ปรากฏในรูปแบบกลอนบทละคร กลอนนิทาน และกลอนสวด แต่คนรุ่นหลังหลังรับรู้เรื่องแก้วหน้าม้าผ่านการแสดง ตัวละครเอกฝ่ายหญิงคือนางแก้วหน้าม้าหรือนางมณีมีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่องและเป็นตัวละครที่มีรูปร่างอัปลักษณ์ คือ หน้าเป็นม้าและมีบุคลิกลักษณะที่กระโดกกระเดก มีนิสัยชอบยั่วล้อประชดประชัน นางแก้วหน้าม้าเป็นบุตรของตาและยาย ที่มีอาชีพเก็บของป่าและผลไม้ขาย มีฐานะยากจน มีลักษณะการกำเนิดผิดธรรมชาติมีประการเดียว คือลักษณะทางกายภาพ มีตัวเป็นคนแต่มีหน้าเหมือนม้า มีกิริยากระโดกกระเดก ดังนี้

บัดนั้น นางแก้วสัปดนคนไพร่
หน้าตาเหมือนม้ามโนมัย เข็ญใจที่สุดบุตรยายตา
(แก้วหน้าม้า : 4)

นางแก้วหน้าม้ามีลักษณะกำเนิดที่ผิดธรรมชาติเพียงลักษณะทางกาย คือ หน้าเหมือนม้า ทำให้เป็นที่รังเกียจของผู้พบเห็น การที่นางแก้วหน้าม้ามีหน้าและลักษณะท่าทางเหมือนม้าไม่เหมือนคนปกติทั่วไป ทั้งที่นางก็เป็นผู้มีคุณธรรมความดีนั้น เพราะต้องการสื่อนัยเรื่องการมองคนแต่รูปร่างภายนอกโดยไม่ได้ดูความดีภายใน ทั้งยังต้องการสื่อนัยถึงความพยายามของตัวละครที่ต้องพิสูจน์ความดีความสามารถของตนแม้จะต้องพบอุปสรรคใดๆ ก็ตาม แต่สุดท้ายนางก็ได้พิสูจน์ถึงความเป็นผู้มีบุญบารมีซึ่งทำให้นางรอดพ้นจากภยันตรายต่างๆ และได้เป็น "นางเมือง" ที่สุขสมหวังในชีวิต

11. สิงหไกรภพ

วรรณคดีเรื่องสิงหไกรภพ ตัวละครในเรื่องที่มีกำเนิดผิดธรรมชาติมี 2 ตัว ดังนี้

11.1. สิงหไกรภพ

สิงหไกรภพเป็นโอรสของท้าวอินณุมาศกับนางจันทรแห่งเมืองโกญจา มีลักษณะการกำเนิดผิดธรรมชาติเพียงประการเดียวคือเกิดเหตุการณ์ที่ปรากฏร่วมกับการกำเนิด เมื่อสิงหไกรภพจะประสูติมีเทวดานางฟ้าปรากฏกายให้เห็นและอยู่ช่วยอภิบาลครรภ์นางจันทร ขณะนั้นเกิดแผ่นดินสั่นสะเทือนไปทั้งเมือง มหาสมุทรมีคลื่นโหมกระหน่ำ พายุพัด ฝนตก ฟ้าร้อง แต่พระจันทร์และดาวกลับสว่างไสว พร้อมมีเครื่องดนตรีประโคม เมื่อประสูติแล้วเหล่าเทวดานางฟ้าก็ช่วยกันอาบน้ำให้ดังกลอนว่า

จะกล่าวถึงเทวาป่าระหง ทุกวังวงวุ้งเวิ้งเพิงไศล
มาพรั่งพร้อมที่กระท่อมของท้าวไท สำแดงให้เห็นกายอยู่รายเรียง
บ้างนวดฟั้นผันแปรอยู่แออัด นางกระษัตริย์แสนสบายค่อยหายเสียง
บ้างหนุนหลังนั่งล้อมอยู่พร้อมเพรียง อาทิตย์เที่ยงถึงฤทธิ์เจริญชัย
พระครรภ์เลื่อนเคลื่อนคลาดโอรสราช โลกธาตุเคลื่อนคลอนขย่อนไหว
พิภพพื้นตื่นทั่วทั้งกรุงไกร สมุทรไทคลั่งคลื่นเสียงครื้นโครม
เมฆชะอุ้มกลุ้มเกลื่อนอยู่กลบกลัด พายุพัดหอบหิ้วกระพือโหม
พระจันทร์ส่องสว่างกลางโพยม ดาวดังโคมเคียงเดือนกระเด็นลอย
สุนีป่วนครวญลั่นอยู่ครั่นครื้น พะยับพื้นอากาศเป็นฝนฝอย
ดุริยางค์ดังเองเป็นเพลงพลอย ด้วยลูกน้อยนางคลอดออกจากครรภ์
เทพเจ้าเข้าช่วยกันโสรจสรง สำอางองค์อวยพรแล้วผายผัน
นางพระยาวันทาท้าวเทวัญ แล้วรับขวัญอุ้มองค์พระกุมาร

(นิทานคำกลอนสุนทรภู่ เล่ม 2 : 20–21)

เมื่อนางจันทรจะประสูติเหล่าเทวดาที่อยู่ในป่าเขาลำเนาไพร พากันมาที่กระท่อมของนาง พร้อมสำแดงกายให้เห็น และเข้าไปช่วยกันดูแลปรนนิบัติ ซึ่งแสดงว่าตัวละครมีบุญญาธิการ เนื่องจากช่วงระยะเวลาแห่งการคลอดเป็นช่วงที่อันตรายและต้องการกำลังใจ เหล่าเทวดานางฟ้าจึงต้องคอยช่วยเหลืออภิบาลคนดี และบังเกิดความแปรปรวนของธรรมชาติคือ แผ่นดินไหว พายุพัด ฝนตก ฟ้าร้อง คลื่นในมหาสมุทรโหมกระหน่ำ แต่พระจันทร์และดวงดาวกลับสว่างไสว ซึ่งแสดงให้เห็นความสำคัญของตัวละครที่พิเศษเหนือมนุษย์ธรรมดา เพราะเป็นอำนาจบันดาลจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จากนั้นเทวดาก็จะช่วยกันอาบน้ำ แต่งตัวให้พระโอรส เสร็จแล้วจึงอำนวยพร

11.2 นางสร้อยสุดา

นางสร้อยสุดาเป็นบุตรบุญธรรมของท้าวจัตุพักตร์กับนางมณฑาวดี มีลักษณะการกำเนิดผิดธรรมชาติเพียงประการเดียว คือกำเนิดในดอกไม้ ดังกลอนว่า

จะกลับกล่าวถึงท้าวจัตุพักตร พระยายักษ์ปราบสิ้นดินสวรรค์
ได้ครอบครองนัคราชื่อมารัน พลกุมภัณฑ์นับแสนแน่นนคร
มีโฉมยงองค์เอกมเหสี ชื่อมณฑาวดีดวงสมร
อเนกแน่นแสนสุรางค์นางนิกร ดังดวงเทพอัปสรอันโสภา
อันโอรสบุตรีหามีไม่ ท้าวเธอได้นางเกิดในบุปผา
เลี้ยงเป็นบุตรสุดสวาทดังดวงตา ให้ชื่อนางสร้อยสุดาวิลาวัณย์
(นิทานคำกลอนสุนทรภู่เล่ม 2 : 53)

นางสร้อยสุดาไม่ได้มีกำเนิดเหมือนกับมนุษย์โดยทั่วไป เพราะนางเกิดในดอกไม้ การกำเนิดในดอกไม้ปรากฏเฉพาะตัวละครหญิงเท่านั้นเป็นกำเนิดอุปปาติกโยนิก มักเป็นนางฟ้าจุติลงมากำเนิดเป็นมนุษย์

12. โคบุตร

วรรณคดีเรื่องโคบุตร เป็นนิทานคำกลอนที่มีเนื้อเรื่องสนุกสนาน การผจญภัยของตัวละครเอก การอยู่ร่วมกันของมนุษย์และสัตว์ ตัวละครเอกของเรื่องมีกำเนิดที่ผิดธรรมชาติมีเพียงตัวเดียว คือ โคบุตรซึ่งเป็นโอรสของพระอาทิตย์กับนางฟ้า มีลักษณะการกำเนิด ดังนี้

12.1 กำเนิดที่มีลักษณะพิเศษ มารดาของโคบุตรคือนางฟ้าซึ่งอยู่บนสวรรค์เห็นนางไกรสรมีลูกแล้วอยากมีบ้าง จึงจุติลงมาเกิดเป็นสตรีในดอกบัว เมื่อพระอาทิตย์ผ่านมามองเห็นดอกบัวซึ่งมีนางอยู่ภายในจึงเหาะลงมาหักก้านบัว พาดอกบัวมาได้ร่มไทรและร่วมสังวาสกับนางแล้วก็กลับไปสู่สวรรค์ เวียนไปมาหาสู่ได้ 7 วัน นางก็คลอดโอรส ดังคำประพันธ์ว่า

ฝ่ายพระสุริยงผู้ทรงรถ เที่ยวเลี้ยวรถส่องสัตว์จรัสไข
ส่องตรีภพจบทวีปแล้วรีบไป สว่างในภพโลกชมพูพลัน
ระลึกถึงโฉมงามทรามสวาท ออกจากราชรถชัยลงไพรสัณฑ์
ถนอมแนบแอบนางไม่ห่างกัน เกษมสันต์พิศวาสไม่คลาดคลาย
แต่เช้ามาสายัณห์แล้วคืนกลับ กำหนดนับเจ็ดวันเหมือนมั่นหมาย
ยุพาพินสิ้นกรรมประจำกาย จะคลอดสายสุดที่รักโอรสนาง
(นิทานคำกลอนสุนทรภู่ เล่ม 1 : 6)

12.2 เหตุการณ์ที่ปรากฏร่วมกับการกำเนิด เมื่อนางฟ้ามารดาของโคบุตรเจ็บครรภ์จะคลอดนั้นบรรดาเทพธิดาต่างลงมาช่วยอภิบาลครรภ์ และก็มีการประโคมดนตรีเมื่อประสูติพระโอรส ดังว่า

พอรุ่งแสงสุริยาพระอาทิตย์ มานั่งชิดโลมน้องอย่าหมองหมาง
สงสารนวลปวนปั่นพระครรภ์คราง นาภีนางเพียงจะพังประทังทน
บรรดาเทพธิดาลงมาพร้อม เข้าแวดล้อมอรไทในไพรสณฑ์
บ้างนวดครรภ์ผันแปรให้นิรมล พระสุริยนเคียงน้องประคององค์
ถึงยามปลอดนางคลอดโอรสราช เสียงพิณพาทย์ก้องฟ้าป่าระหง
เป็นชายเหมือนพระอาทิตย์ไม่ผิดทรง สำอางองค์นวลละอองดังทองทา
(นิทานคำกลอนสุนทรภู่ เล่ม 1 : 6 - 7)

12.3 การดำเนินชีวิตที่ผิดธรรมชาติ เมื่อโคบุตรประสูตินั้นมารดาของโคบุตรได้สิ้นชีวิตกลับไปอยู่บนสวรรค์ พระอาทิตย์บิดาของโคบุตรจึงฝากนางไกรสรให้เลี้ยงดู โคบุตรจึงได้ดื่มนมของนางไกรสร ดังนี้

แล้วผันแปรไปเห็นนางไกรสร แม่ลูกอ่อนสถิตอยู่ในคูหา
พระอุ้มโอรสราชแล้วยาตรา ถึงพญาสิงหราชประกาศพลัน
ว่าดูราราชสีห์อันมีศักดิ์ โอรสรักเราเกิดในไพรสัณฑ์
กำพร้าแม่แต่คลอดออกจากครรภ์ จะให้ท่านเลี้ยงไว้ดังใจจง
เป็นบิดรมารดาของทารก เราจะยกให้ตามความประสงค์
เวลาจวนเราจะด่วนไปอัสดงค์ ต่อนานๆ จึงจะลงมาเชยชม
ราชสีห์ปรีดิ์เปรมเกษมสันต์ บังคมคัลพระอาทิตย์อิศยม
ไว้ธุระสิงหราอย่างปรารมภ์ จะส่งนมเลี้ยงดูให้อยู่เย็น
(นิทานคำกลอนสุนทรภู่ เล่ม 1 : 7)

เนื่องจากโคบุตรเป็นบุตรของพระอาทิตย์กับนางฟ้าจึงมีกำเนิดที่ไม่เหมือนมนุษย์โดยทั่วไป ตั้งแต่นางฟ้ามารดาของโคบุตรตั้งครรภ์เพียง 7 วัน ซึ่งต่างจากมนุษย์โดยทั่วไปที่ตั้งครรภ์ 10 เดือน ลักษณะดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าโคบุตรมิได้เป็นบุตรของมนุษย์แต่เป็นบุตรของเทวดาและนางฟ้านั่นเอง เมื่อโคบุตรจะประสูติมีนางฟ้าลงมาช่วยอภิบาลครรภ์ ซึ่งเป็นหน้าที่ของนางฟ้าที่จะต้องช่วยเหลือผู้มีบุญ การประโคมดนตรีเป็นการสรรเสริญบารมี

13. ลักษณวงศ์

ลักษณวงศ์เป็นวรรณคดีที่มีชื่อเสียงมากเรื่องหนึ่งของสุนทรภู่ ตัวละครเอกฝ่ายหญิง คือนางทิพเกสรมีลักษณะการกำเนิดที่แตกต่างจากมนุษย์โดยทั่วไป นางทิพเกสรเป็นบุตรบุญธรรมของพระฤษีกำเนิดจากดอกบัว

ขอยกเรื่องกล่าวเนื่องถึงดาวบส อันทรงพรตอยู่ในไพรระหง
ตบะกิจฤทธิ์เรืองจำเริญองค์ หนังเสือทรงผูกชฎาประคำคล้อง
พระมุนีมีนามมหาเมฆ อดิเรกฤทธีไม่มีสอง
สำรวมฌานมัสการพระเพลิงกอง อยู่ในห้องหิมวาพนาลี
เธอได้นางกลางสัตบงกช พระดาวบสเลี้ยงไว้ในไพรศรี
หอมรัญจวนนวลเนื้อกุมารี ดั่งมาลีเสาวรสเรณูนวล
(นิทานคำกลอนสุนทรภู่ เล่ม 1 : 165)

นางทิพเกสรมีกำเนิดผิดธรรมชาติ คือเกิดในดอกบัว และมีกลิ่นกายหอมดังเกสรดอกไม้ ดอกบัวเป็นดอกไม้ที่สำคัญในทางพุทธศาสนา การเกิดในลักษณะเช่นนี้เป็นการกำเนิดแบบอุปปาติกโยนิก ซึ่งผู้ที่มากำเนิดคือนางฟ้าจุติลงมากำเนิดเป็นมนุษย์

14. กากีกลอนสุภาพ

กากีกลอนสุภาพ ผลงานของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) มีที่มาจากนิบาตชาดก นางกากีเป็นตัวละครที่คนไทยรู้จักกันดีว่าเป็นผู้หญิงหลายใจ ใจง่าย หรือหญิงชั่วซึ่งมักจะนำมาเปรียบว่าเหมือนนางกากี นางกากีเป็นมเหสีของพระเจ้าพรหมทัตผู้ครองกรุงพาราณสี ลักษณะการกำเนิดผิดธรรมชาติมีเพียงประการเดียว คือมีกลิ่นกายหอม หากชายใดได้สัมผัสกลิ่นกายของนางก็จะติดตัวชายผู้นั้นไปถึง 7 วัน ดังกลอนว่า

เธอมีองค์อัคเรศวิไลลักษณ์ ประไพพักตร์งามเพียงอัปสรสวรรค์
ชื่อกากีศรีวิลาศดั่งดวงจันทร์ เนื้อนั้นหอมฟุ้งจรุงใจ

เสมอเหมือนกลิ่นทิพมณฑาทอง ผู้ใดต้องสัมผัสพิสมัย
กลิ่นกายติดชายผู้นั้นไป ก็นับได้ถึงเจ็ดทิวาวาร
(กากีกลอนสุภาพ : 1)

เมื่อนางกากีมีความสัมพันธ์กับชายใดกลิ่นกายของนางก็จะติดกายชายผู้นั้น ดังจะเห็นได้จากตอนที่คนธรรพ์ได้ขับเพลงกล่าวถึงกลิ่นกายนางกากี ดังกลอนว่า

คนธรรพ์ครั้นเห็นกรุงกษัตริย์ แจ้งระหัสให้เนตรดั่งบรรหาร
น้อมศิโรตม์รับรสพจมาน จับพิณดีดประสานสำเนียงควญ
แกล้งประดิษฐ์คิดขับเป็นกาพย์กลอน กระแสเสียงลอยร่อนโหยหวน
โอ้พระพายชายกลิ่นมารัญจวน หอมหวนนาสาเหมือนกากี
รื่นรื่นชื่นจิตพี่จำได้ เหมือนเมื่อไปร่วมภิรมย์ประสมศรี
ในสถานพิมานสิมพลี กลิ่นยังซาบทรวงพี่ทั้งวรกาย
นิจจาเอ๋ยจากเชยมาเจ็ดวัน กลิ่นสุคันธรสรื่นก็เหือดหาย
ฤาว่าใครแนบน้องประคองกาย กลิ่นสายสวาทซาบอุรามา
พระยาราชเวนไตยได้สดับ สำเนียงขับกล่าวกลิ่นกนิษฐา
ประหลาดจิตพิศดูคนธรรพา จินตนานิ่งนึกคะนึงใน
เออไฉนไอ้นี่จึ่งกล่าวกลอน ถึงกลิ่นแก้วดวงสมรมาเสียดใส่
ฉุนโกรธแล้วระงับดับไว้ จะฟังไปให้รู้ในเรื่องความ
(กากีกลอนสุภาพ : 26)

การที่นางกากีมีกลิ่นกายหอมติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดแสดงนัยสำคัญในเรื่องของการประพฤติตน ถ้าประพฤติตนในทางที่ถูกต้องทางศีลธรรมกลิ่นกายที่หอมของนางก็จะปรากฏไปทั่ว แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าประพฤติไม่ถูกต้องทางศีลธรรมกลิ่นของนางก็จะเป็นเครื่องชี้บอกความไม่ดีของนางให้ผู้อื่นได้รับรู้เช่นกัน

15. จันทโครบคำฉันท์

จันทโครบเป็นวรรณคดีเรื่องหนึ่งที่คนไทยรู้จักดี โดยเฉพาะตอนที่เป็นการแย่งชิงนางโมราระหว่างจันทโครบกับโจรป่า นางโมราซึ่งเป็นตัวละครหญิงที่มักมากในกามคุณ ไม่ซื่อสัตย์ต่อสามี งมีลักษณะการกำเนิดผิดธรรมชาติเพียงประการเดียว คือกำเนิดจากอิทธิฤทธิ์ของพระฤษี โดยชุบขึ้นมาจากขนของนกยูง ดังกลอนว่า

ดำริพลางทางนิมิตผอบแก้ว อันพรายแพรวพริ้งเพริศดูเฉิดฉัน
ขนโมราเสกใส่ลงในนั้น พระทรงธรรม์ป้องปิดผนิดดี
แล้วโอมอ่านคาถาจินดาเวท ขนโมเรศกลายเป็นนารีศรี
ทรงโฉมประโลมลักษณ์ภัคินี กุมารีอยู่ในผอบทอง
แล้วเขียนชื่อนางใส่ลงในฝา ชื่อโมราโฉมศรีไม่มีสอง
(จันทโครบคำฉันท์ : 318)

เมื่อพระฤษีเสกขนนกยูงเป็นหญิงสาวสวยแล้ว จึงใส่นางโมราไว้ในผอบ นางโมราเจริญเติบโตอยู่ในผอบ ดังกลอนว่า

ทรงโฉมประโลมลักษณ์ภัคินี กุมารีอยู่ในผอบทอง
(จันทโครบคำฉันท์ : 318)

นางโมรามีกำเนิดผิดธรรมชาติต่างจากมนุษย์โดยทั่วไป โดยกำเนิดจากการใช้อิทธิฤทธิ์ของพระฤษีที่เสกขนนกยูงมาเป็นผู้หญิงที่มีรูปร่างสวยงาม และใช้ชีวิตอยู่ในผอบ การที่ใช้ขนนกยูงเสกเป็นนางโมรามีนัยสำคัญคือขนนกยูงเป็นสัญลักษณ์ของความสวยงาม เบาบาง อ่อนไหว ซึ่งแทนนางโมราเพราะนางเป็นหญิงที่มีความสวยงาม อ่อนไหวต่อผู้ที่นางได้ใกล้ชิด เป็นผู้ที่หลงในมายา และใช้อารมณ์ในการตัดสินใจ การที่นางอยู่ในผอบทำให้นางไม่มีโอกาสได้เรียนรู้การประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้องทางศีลธรรมอันดีงาม อันส่งผลให้นางดำเนินชีวิตไม่ถูกต้อง

จากการศึกษาการกำเนิดของตัวละครที่ผิดธรรมชาติ จำนวน 40 ตัวจากวรรณคดีไทย 15 เรื่อง สรุปลักษณะการกำเนิดได้ 4 ประการ ดังนี้

1. ตัวละครที่มีกำเนิดตามบัญชาของเทพเจ้า

ตัวละครที่มีกำเนิดตามบัญชาของเทพเจ้ามักปรากฏในตัวละครที่เป็นกษัตริย์ หรือตัวละครสำคัญของเรื่อง การกำเนิดของตัวละครดังกล่าวมาจากการทำพิธีบวงสรวงขอบุตรก่อน จากนั้นเทพเจ้าคือพระอิศวรหรือพระอินทร์จะเป็นผู้ประทานบุตรให้ แบ่งได้ดังนี้

1.1 ตัวละครที่มีกำเนิดจากการบวงสรวงขอบุตรของกษัตริย์แล้วพระอิศวรประทานให้ การขอบุตรนั้นเนื่องจากตัวละครที่เป็นกษัตริย์ไม่มีพระโอรสจึงต้องทำพิธีบวงสรวงขอบุตรเพื่อสืบสันตติวงศ์ การบวงสรวงขอบุตรจะขอจากพระอิศวรซึ่งเป็นเทพเจ้าที่สำคัญของทางศาสนาพราหมณ์ ตัวละครที่เกิดในลักษณะนี้ ได้แก่ พระราม พระลักษมณ์ พระสัตรุด พระพรต จากเรื่องรามเกียรติ์ที่มีที่มาจาก

ทางศาสนาพราหมณ์ซึ่งยกย่องกษัตริย์ว่าเป็นชนชั้นปกครอง ตัวละครที่พระอิศวรประทานให้จะเป็นตัวละครที่มีบุญบารมีเกิดมาเพื่อปราบสิ่งชั่วร้าย

การบวงสรวงเป็นความเชื่ออย่างหนึ่ง เมื่อใดที่เกิดความทุกข์ ความเดือดร้อน หรือปรารถนาสิ่งใดก็จะต้องทำพิธีบวงสรวงอ้อนวอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถือให้ช่วยขจัดภัยอันตรายต่างๆ ให้หมดสิ้นและบันดาลในสิ่งที่ปรารถนา หญิงชายเมื่อแต่งงานแล้วยังไม่มีบุตรก็มักทำพิธีขอบุตรจากเทพเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ด้วยมีความเชื่อกันว่าถ้าผู้ใดไม่มีบุตรเมื่อสิ้นชีวิตจะถูกทรมานอยู่ในขุมนรก การมีบุตรเป็นผลดีเพราะนอกจากได้ผู้สืบวงศ์ตระกูลแล้ว ถ้าบิดามารดาทำบาปกรรมบุตรจะเป็นผู้ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้เป็นการไถ่บาปหรือผ่อนหนักให้เป็นเบา ดังนั้นในวรรณคดีไทยที่นำเค้าเรื่องมาจากอินเดียมักปรากฏว่าตัวละครในวงศ์กษัตริย์ต้องทำพิธีบวงสรวงขอบุตรจากเทพเจ้าคือพระอิศวร ผู้ที่จะขอต้องมีบุญบารมีซึ่งส่วนมากเป็นกษัตริย์ การขอจากพระอิศวรนั้นเนื่องมาจากความเชื่อในลัทธิพราหมณ์ สัจจาภิรมย์, พระยา (2529 : 5-7) ได้กล่าวไว้ว่า ไศวนิกายยกย่องพระอิศวรเป็นพระผู้เป็นเจ้าสูงสุด ถือว่าเป็นต้นกำเนิดของสรรพสิ่งทั้งหลายในโลกเป็นใหญ่ในเทพทั้งสาม เป็นผู้ล้าง ผู้ทำลาย พราหมณ์ถือว่าการทำลายเป็นการทำให้สะอาดแล้วจึงให้กำเนิดใหม่ พระอิศวรจึงมีเครื่องหมาย "ศิวลึงค์" เป็นเครื่องหมายแห่งการเกิด บุตรที่พระอิศวรประทานให้ก็ต้องเป็นผู้ที่มีบุญบารมีและมีกำเนิดในวงศ์กษัตริย์เป็นผู้ที่มาทำคุณประโยชน์ให้แก่โลกมนุษย์

1.2 ตัวละครที่มีกำเนิดตามคำบัญชาพระอิศวร ตัวละครที่มีกำเนิดในลักษณะนี้มี 6 ตัว ได้แก่ หนุมาน พิเภก ชมพูพาน นางสีดา จากเรื่องรามเกียรติ์ พระบรมจักรกฤษณ์และนางอุษา จากเรื่องอุณรุท การที่พระอิศวรมีพระบัญชาให้ตัวละครไปกำเนิดนั้น ด้วยต้องการให้ตัวละครดังกล่าวไปปราบสิ่งชั่วร้ายบนโลกมนุษย์ ตัวละครที่กำเนิดตามคำบัญชาพระอิศวรล้วนมีกำเนิดในวงศ์กษัตริย์ทั้งสิ้นแสดงให้เห็นถึงความมีบุญบารมี

1.3 ตัวละครที่มีกำเนิดจากการบวงสรวงขอบุตรแล้วเทวดาหรือพระอินทร์ประทานให้ ตัวละครที่มีกำเนิดในลักษณะนี้มี 4 ตัว ได้แก่ อิเหนาจากเรื่องอิเหนา พระสังข์จากเรื่องสังข์ทอง สังข์ศิลป์ชัย สิงหรา จากเรื่องสังข์ศิลป์ชัย การขอบุตรในลักษณะนี้เป็นความเชื่อทางพุทธศาสนา คนไทยจะนับถือพระอินทร์ว่าเป็นเทพผู้คอยช่วยเหลือบันดาลสิ่งต่างๆ ให้ตามต้องการ พระอินทร์เป็นใหญ่ในชั้นดาวดึงส์มีหน้าที่คอยช่วยเหลือผู้มีบุญหรือผู้ที่ทำความดีที่ตกทุกข์ พระอินทร์ซึ่งรวมไปถึงเทวดาส่วนใหญ่จะเป็นผู้คอยช่วยเหลือตัวละครเมื่ออยู่ในภาวะคับขัน โดยมีบทบาทช่วยเหลือคนที่ทำความดีทั้งในชาตินี้และในอดีตชาติ เพราะมนุษย์ด้วยกันเองไม่สามารถช่วยเหลือกันได้ เทวดาซึ่งเป็นผู้มีฤทธิ์จึงมีหน้าที่คอยช่วยเหลือ พระอินทร์และเทวดายังเป็นตัวแทนของความดีอีกด้วย บุตรที่เกิดจากการบวงสรวงและเทวดาประทานให้ต้องเป็นผู้ที่มีบุญบารมีและมีกำเนิดในวงศ์กษัตริย์เท่านั้น

2. ตัวละครที่มีลักษณะทางกายภาพผิดธรรมชาติมาตั้งแต่กำเนิด

ตัวละครที่มีลักษณะรูปร่างหน้าตาผิดปกติอย่างใดอย่างหนึ่งมาตั้งแรกเกิดจะเป็นตัวละครที่เกิดเป็นยักษ์ที่ผิดปกติ ตัวละครที่เกิดเป็นสัตว์ ตัวละครที่เกิดเป็นลูกผสมที่พ่อแม่ต่างเผ่าพันธุ์ ตัวละครที่เกิดเป็นมนุษย์แต่ลักษณะทางกายภาพผิดปกติ มีลักษณะ ดังนี้

2.1 ตัวละครที่เกิดเป็นยักษ์ที่ผิดปกติ มี 5 ตัว ได้แก่ ทศกัณฐ์เป็นยักษ์ที่มีสิบเศียรสิบพักตร์ ยี่สิบกร กุมภกรรณเป็นยักษ์ที่มีใบหูใหญ่เท่าหม้อ ท้าวสหัสเดชะมีเศียรพันเศียร สองพันกร มีร่างกายใหญ่โตเท่าภูเขา ท้าวจักรวรรดิมีสี่พักตร์แปดกร ตรีเศียรมีสามเศียรหกกร

ตัวละครที่เกิดเป็นยักษ์ทุกตัวเกิดในวงศ์กษัตรย์มักเป็นตัวละครฝ่ายอธรรม มีลักษณะทางกายภาพใหญ่โต มีจิตใจโหดร้ายกว่ามนุษย์ ดังที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 896) ให้ความหมายไว้ว่า "เป็นอมนุษย์พวกหนึ่งถือกันว่ามีรูปร่างใหญ่โตน่ากลัว มีเขี้ยวงอก ใจดำอำมหิต ชอบกินมนุษย์กินสัตว์ โดยมากมีฤทธิ์เหาะได้ จำแลงตัวได้ บางทีใช้ปะปนกับคำว่าอสูร รากษส และมารก็มี เทวดาพวกหนึ่งในสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกและชั้นปรนิมมิตวสสวัตดี"

นอกจากยักษ์จะเป็นอมนุษย์พวกหนึ่งแล้วยักษ์ยังเป็นเทวดาพวกหนึ่งที่อยู่ในสวรรค์อีกด้วย ดังที่เสฐียรโกเศศ (2542 : 46-47) ได้กล่าวถึงยักษ์ว่าเป็นพวกเดียวกับอสูร เดิมมีเมืองอยู่ที่เขาพระสุเมร แต่ถูกเหล่าเทวดามอมเหล้าแล้วจับพวกอสูรทุ่มลงไปใต้ดิน และเข้าครอบครองเมืองของอสูร เมืองนี้ก็คือสวรรค์ชั้นดาวดึงส์อันเป็นที่อยู่ของเทวดา เมื่อพวกอสูรสร่างเมาจึงสำนึกได้ว่าเป็นเพราะดื่มเหล้าจนเมาไร้สติจึงต้องเสียบ้านเมือง จึงเลิกดื่มเหล้าแล้วไปสร้างเมืองใหม่อยู่ใต้บาดาลเรียกว่าอสุรพิภพ แต่ครั้งใดที่อสูรนึกแค้นใจเทวดาก็จะยกพวกขึ้นไปรบกับเทวดาแต่ก็พ่ายแพ้กลับมาทุกครั้ง อสูรจึงถูกมองว่าเป็นอันธพาล ใจบาปหยาบช้า

ตัวละครที่มีกำเนิดเป็นยักษ์ซึ่งถือว่ามีลักษณะการกำเนิดที่ผิดปกติอยู่แล้วทั้งยังเกิดเป็นยักษ์ที่มีลักษณะผิดปกติกว่ายักษ์ทั่วไป ตัวละครสำคัญที่สุดที่มีกำเนิดเป็นยักษ์ในเรื่องรามเกียรติ์ คือ ทศกัณฐ์ สมพร ร่วมสุข (2520 : 101) กล่าวถึงหัวโขนของทศกัณฐ์มีลักษณะพิเศษที่ต่างจากยักษ์โดยทั่วไป คือ เป็นผู้มีสิบเศียร สิบพักตร์ ยี่สิบกร กล่าวคือ ทศกัณฐ์มีหน้าเรียงซ้อนกันเป็นสามชั้น ชั้นแรกมีหน้าใหญ่ด้านเดียวและมีหน้าเล็กๆ สามชั้นข้อนอยู่ด้านหลัง ชั้นสองเป็นยักษ์สี่หน้ารอบ ชั้นบนสุดเป็นหน้าพรหม จึงกล่าวได้ว่าเป็นผู้สืบเชื้อสายมาจากพรหม ทศกัณฐ์เป็นตัวละครซึ่งเป็นผู้นำฝ่ายอธรรมเป็นผู้มีใจคอโหดร้ายมักมากในกามคุณ ประพฤติผิดศีลธรรมจนพาพวกพ้องล้มตาย ราพณาสูรจากศึกชิงนางสีดากับพระราม ส่วนตัวละครที่เป็นยักษ์ที่มีลักษณะทางกายภาพผิดปกติ เช่น กุมภกรรณ สหัสเดชะ ท้าวจักรวรรดิ และตรีเศียร ต่างก็มีฤทธิ์ช่วยทศกัณฐ์รบกับข้าศึกอย่างสุดความสามารถแต่ก็พ่ายแพ้ในที่สุด ลักษณะที่ผิดปกติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าตัวละครยักษ์เหล่านี้มีพละกำลังและอิทธิฤทธิ์มากกว่ายักษ์ทั่วไปหรือกล่าวได้ว่ามากกว่ามนุษย์หลายเท่า หากกระทำสิ่งใดผลที่เกิดจะมากกว่าปกติหลายเท่า ดังที่ตัวละครเหล่านี้เมื่อจะประพฤติชั่วก็สามารถที่ทำความชั่วได้

มากกว่าผู้อื่น แต่สุดท้ายตัวละครเหล่านี้ซึ่งเป็นฝ่ายอธรรมก็พ่ายแพ้มนุษย์ที่มีเพียงสองมือแต่เป็นผู้มีคุณธรรมซึ่งก็คือฝ่ายพระราม แสดงให้เห็นว่าธรรมะย่อมชนะอธรรม

2.2 ตัวละครที่เกิดเป็นสัตว์มี 2 ประเภท คือ ลิงและราชสีห์ การที่ตัวละครเกิดเป็นสัตว์ชนิดต่างๆ นั้น ต่างก็มีความสำคัญและยิ่งใหญ่ไม่เท่ากัน และเป็นตัวละครฝ่ายดี ตัวละครที่เกิดเป็นลิงนับว่าเป็นตัวละครที่มีความสำคัญ ดังจะเห็นได้จากเรื่องรามเกียรติ์ได้กล่าวถึงตัวละครลิง 6 ตัว ได้แก่ หนุมาน องคต ชมพูพาน มัจฉานุ พาลี และสุครีพ สมพร ร่วมสุข (2521 : 43 – 44) กล่าวว่าลิงเป็นสัตว์ที่คนนับถือมาแต่โบราณ ชาวธิเบตเชื่อว่าบรรพบุรุษของตนสืบเชื้อสายมาจากลิง อินเดียเคยนับถือลิงมาแต่สมัยดึกดำบรรพ์ว่าเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ด้วยมีลักษณะคล้ายมนุษย์ ในด้านประวัติศาสตร์ลิงเป็นชนเผ่าหนึ่งของอินเดียซึ่งมีความชำนาญในการเดินป่าและรู้จักภูมิประเทศดี ในรายมายณะพระรามได้คนเผ่านี้มาเป็นกำลังสำคัญในการรบจึงสามารถเอาชนะศัตรูได้ ในเรื่องรามเกียรติ์จะเห็นได้ว่าตัวละครที่มีความสำคัญและช่วยให้เรื่องดำเนินไปด้วยความสนุกสนานก็คือ ลิง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นทหารในกองทัพของพระราม ลิงเหล่านี้เป็นสัตว์เล็กแต่ต้องต่อสู้กับกองทัพยักษ์คือทศกัณฐ์ซึ่งมีอิทธิฤทธิ์ และพละกำลังมากไม่สามารถจะเทียบกันได้ แต่เนื่องจากอยู่ฝ่ายธรรมะหรือเป็นตัวแทนของความดีจึงทำให้สามารถปฏิบัติภารกิจที่พระรามมอบหมายสำเร็จได้ด้วยดี แม้งานนั้นจะยากลำบากเพียงใดก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนุมานซึ่งเป็นทหารเอกของพระรามมีบทบาทสำคัญในการทำสงคราม เช่น ช่วยสืบข่าวนางสีดา จองถนน และช่วยรบจนชนะในที่สุด

ราชสีห์เป็นสัตว์สำคัญในวรรณคดีถือว่าเป็นสัตว์มีอำนาจที่สุดในกระบวนสัตว์ทั้งหลายเป็นราชาแห่งสัตว์ทั้งปวง เป็นสัตว์แห่งอำนาจราชศักดิ์จึงเป็นสัญลักษณ์ของผู้มีอำนาจ พระญาลิไทย (2504 : 37) ได้กล่าวถึงราชสีห์ว่ามีกำเนิดอยู่ในติรัจฉานภูมิมีอยู่ 4 ชนิด คือ ราชสีห์กินหญ้า (ติณสีห์) มีปีกเหมือนนก ราชสีห์ดำ (กาฬสีห์) ตัวโตเท่าวัวกินหญ้า ราชสีห์เหลือง (บัณฑรสีห์) กินเนื้อสัตว์ และราชสีห์มีสร้อยคอ (ไกรสรสีห์) ราชสีห์ที่รู้จักกันดีคือ ไกรสรสีห์ เรียกว่าไกรสร ราชสีห์หรือสิงห์ เมื่อแผดเสียงร้องเสียงจะดังน่ากลัว ดังไปไกลถึง 3 โยชน์ บรรดาสัตว์ที่ได้ยินเสียงราชสีห์จะตกใจกลัวถึงกับสลบก็มี ตัวละครที่เกิดเป็นราชสีห์ คือ สิงหรา ในเรื่องสังข์ศิลป์ชัย ซึ่งเป็นผู้ที่มีฤทธิ์และพละกำลังมากคอยช่วยเหลือสังข์ศิลป์ชัยรบกับยักษ์จนได้รับชัยชนะทุกครั้ง สิงหราแม้จะมีกำเนิดในวงศ์กษัตริย์แต่ก็เป็นสัตว์ คือ ราชสีห์ซึ่งถือว่าเป็นสัตว์ที่มีศักดิ์เหนือกว่าสัตว์อื่นทั้งปวง จะเห็นได้ว่าตัวละครเอกในวรรณคดีไทยแม้ว่าจะมีกำเนิดที่ผิดปกติคือเกิดเป็นสัตว์แต่ก็เป็นสัตว์ที่มีความสำคัญ ตัวละครที่เกิดเป็นสัตว์มักจะเป็นบริวารและเป็นผู้คอยช่วยเหลือตัวละครเอกทั้งสิ้น

2.3 ตัวละครที่เกิดเป็นลูกผสมที่พ่อแม่ต่างเผ่าพันธุ์กัน มี 4 ตัว แบ่งได้ 2 กลุ่ม คือ ตัวละครในฝ่ายดีคือมัจฉานุ และตัวละครฝ่ายไม่ดี คือ ทศคีรีวัน ทศคีรีธร และวายุพักตร์ จากเรื่องรามเกียรติ์ มัจฉานุเกิดจากการผสมพันธุ์ระหว่างลิงกับปลาจึงมีร่างกายเป็นลิงมีหางเป็นปลา มีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่องคือเป็นผู้ช่วยเหลือพระราม เช่น ตอนที่พระรามได้ถูกลักพาตัวไปเมือง

บาดาล มัจฉานุเป็นผู้ที่บอกอุบายแก่หนุมานในการติดตามหาพระรามโดยอาศัยคุณสมบัติของมัจฉานุซึ่งอยู่ในสระเมืองบาดาล ส่วนทศคีรีวัน และทศคีรีธรเกิดจากการผสมพันธุ์กันระหว่างยักษ์กับช้าง วายุพักตร์เป็นการผสมกันระหว่างยักษ์กับนก ตัวละครทั้งสามตัวมีบทบาทช่วยเหลือทศกัณฐ์ในการรบกับพระรามและสิ้นชีวิตไปในที่สุด เป็นเพียงตัวละครที่เสริมขึ้นมาเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อเพิ่มความสนุกสนานในเรื่องไม่ได้มีบทบาทสำคัญนัก สามารถตัดทิ้งได้โดยที่เรื่องไม่เสียความ

การที่ผู้แต่งสร้างตัวละครให้มีลักษณะการผสมต่างเผ่าพันธุ์ เพื่อต้องการให้เรื่องมีลักษณะแปลกใหม่น่าสนใจ ขณะเดียวกันก็ทำให้ตัวละครมีลักษณะพิเศษซึ่งสอดคล้องกับบทบาทในเรื่องช่วยให้เรื่องมีความสนุกสนานยิ่งขึ้น

2.4 ตัวละครที่เกิดเป็นมนุษย์แต่มีลักษณะทางกายภาพผิดปกติมีเพียงตัวเดียวคือ นางแก้วหน้าม้า จากเรื่องแก้วหน้าม้า นางแก้วหน้าม้าเป็นหญิงที่มีหน้าเหมือนม้ารวมทั้งมีกิริยากระโดกกระเดกเหมือนม้าทั้งที่มีบิดามารดาเป็นมนุษย์ ทำให้เป็นที่รังเกียจต่อผู้พบเห็น การสร้างตัวละครเอกฝ่ายหญิงให้มีลักษณะเช่นนี้เพื่อต้องการสื่อแนวคิดสำคัญ คือ ความดีซึ่งซ่อนอยู่ภายในรูปร่างที่อัปลักษณ์ ด้วยเหตุที่มนุษย์ส่วนใหญ่มักหลงในรูปสมบัติคือ ความสวยงามที่ปรากฏภายนอก และมองข้ามคุณงามความดีที่อยู่ภายในตัวละครลักษณะนี้จึงต้องใช้เวลาในการพิสูจน์ความดีและความสามารถกว่าจะเป็นที่ยอมรับได้ ลักษณะเช่นนี้คล้ายกับเจ้าเงาะในเรื่องสังข์ทอง เจ้าเงาะเป็นคนดีและเก่งกล้าสามารถ แต่ไม่มีผู้ใดชื่นชมหรือยอมรับเพราะรูปลักษณ์อัปลักษณ์ จนเมื่อถอดรูปเป็นพระสังข์ทุกคนจึงยอมรับและชื่นชมยินดี นางแก้วหน้าม้าจึงต้องแสดงความสามารถให้เป็นที่ประจักษ์โดยช่วยเหลือพระปิ่นทองซึ่งไม่มีใครมองเห็นความดี จนกระทั่งพระฤษีถอดรูปให้กลายเป็นหญิงรูปงามผู้คนจึงยอมรับและชื่นชม

3. ตัวละครที่มีกำเนิดโดยมีเหตุการณ์อื่นปรากฏร่วม

การกำเนิดของตัวละครในวรรณคดีไทยหลายเรื่องเมื่อตัวละครเอกของเรื่องจะกำเนิดจะปรากฏเหตุการณ์ต่างๆ ที่แสดงถึงความมีบุญญาธิการของตัวละคร เหตุการณ์ที่ปรากฏร่วมมีอยู่หลายลักษณะ คือ ตัวละครที่กำเนิดโดยมีสิ่งของปรากฏร่วม ตัวละครที่มีกลิ่นกายหอมมาแต่กำเนิด ตัวละครที่เกิดมาแล้วสามารถพูดได้ทันที ตัวละครที่กำเนิดแล้วธรรมชาติแปรปรวน และตัวละครเมื่อกำเนิดจะปรากฏนิมิต มีลักษณะ ดังนี้

3.1 ตัวละครที่กำเนิดโดยมีสิ่งของปรากฏร่วม มี 5 ตัว ได้แก่ อิเหนา สียะตรา จากเรื่องอิเหนา สังข์ศิลป์ชัยจากเรื่องสังข์ศิลป์ชัย พิเภกจากเรื่องรามเกียรติ์ พระบรมจักรกฤษณ์จากเรื่องอุณรุท

ตัวละครที่กำเนิดโดยมีสิ่งของปรากฏร่วม ส่วนใหญ่เป็นตัวละครชายและสิ่งของที่ปรากฏร่วมก็เป็นของที่เหมาะกับผู้ชาย คือ อาวุธสำหรับปราบสิ่งไม่ดีและทำคุณประโยชน์ให้ส่วนรวม เมื่อ

อิเหนาและสียะตราเกิดองค์ปะตาระกาหลาซึ่งเป็นเทวดามอบกริชจารึกชื่ออิเหนาและสียะตรา กริช เป็นอาวุธสำคัญของชวา อิเหนาและสียะตรากำเนิดในวงศ์กษัตริย์เป็นชนชั้นนักรบต้องปกครองบ้านเมือง การกำเนิดพร้อมกับกริชแสดงถึงความมีอำนาจที่คนทั่วไปยอมรับและเกรงกลัว กริชเป็นเครื่องแสดงสถานภาพของตัวละครว่ายิ่งใหญ่ และตัวละครได้ใช้กริชเมื่อเกิดเหตุการณ์คับขัน ดังที่อิเหนาใช้กริชเพื่อเอาชนะท้าวกะหมังกุหนิง และอิเหนาจำสียะตราได้ตอนที่ออกติดตามหานางบุษบาเมื่อพบกริชจารึกชื่อสียะตรา กริชจึงมีบทบาทในการดำเนินเรื่อง

สังข์ศิลป์ชัยเมื่อกำเนิดมีสังข์ ศร และพระขรรค์ติดตัวมาด้วย สังข์ ศร และพระขรรค์เป็นอาวุธที่สังข์ศิลป์ชัยใช้ในการปราบยักษ์ซึ่งคนธรรมดาไม่สามารถปราบได้ แม้สังข์ศิลป์ชัยเองก็ต้องใช้สังข์ ศร และพระขรรค์ที่ติดตัวมาซึ่งเป็นของวิเศษเพื่อเอาชนะยักษ์ สังข์ ศร และพระขรรค์จึงมีความสำคัญในการดำเนินเรื่องและเป็นของวิเศษที่แสดงสถานภาพอันสูงส่งของตัวละครเอก

แว่นวิเศษเป็นของที่พระอิศวรประทานให้พิเภกเมื่อแรกเกิด ซึ่งเหมาะกับพิเภกซึ่งเป็นตัวละครที่มีความรู้ด้านโหราศาสตร์จึงใช้แว่นวิเศษเพื่อตรวจดูเหตุการณ์ต่างๆ และช่วยแนะนำการรบให้ฝ่ายพระราม จนสามารถชนะทศกัณฐ์ แว่นวิเศษที่ติดตัวพิเภกมาจึงเป็นอุปกรณ์สำคัญในการช่วยเหลือตัวละครฝ่ายดีเป็นการเตือนภัยให้ตัวละครฝ่ายดี

พระบรมจักรกฤษณ์เมื่อกำเนิดมีพระธำมรงค์ของพระอิศวรติดตัวมาด้วย พระธำมรงค์มีคุณสมบัติทำให้ผู้ใส่เหาะได้เป็นอาวุธที่พระบรมจักรกฤษณ์ใช้ปราบยักษ์ซึ่งคนธรรมดาไม่สามารถปราบได้แม้พระบรมจักรกฤษก็ต้องใช้พระธำมรงค์ซึ่งเป็นของวิเศษและยังได้มอบพระธำมรงค์ให้แก่พระอุณรุทเพื่อใช้ในการปราบยักษ์ ทั้งยังทำให้บรรดาเมืองใกล้เคียงกลัวพระบรมเดชานุภาพ พระธำมรงค์จึงมีความสำคัญในการดำเนินเรื่อง

จะเห็นได้ว่าสิ่งของที่ติดตัวมากับตัวละครส่วนใหญ่เป็นอาวุธ และอาวุธแต่ละอย่างก็มีคุณสมบัติต่างกันเหมาะสมกับการนำไปใช้ของตัวละคร สิ่งของทุกชิ้นเป็นของวิเศษซึ่งมีอิทธิฤทธิ์สามารถช่วยตัวละครเมื่อเกิดเหตุการณ์คับขัน การที่ของวิเศษเหล่านี้ตกอยู่ในมือของคนดีจึงเป็นการส่งเสริมให้การทำความดีนั้นประสบความสำเร็จ เพราะถ้าตกไปอยู่ในฝ่ายไม่ดีแล้วอาจก่อให้เกิดความเสียหายได้

3.2 ตัวละครที่มีกลิ่นกายหอมมาแต่กำเนิด มี 2 ตัว ได้แก่ นางยอพระกลิ่น จากเรื่องมณีพิชัย และนางกากีจากเรื่องกากี การที่ตัวละครกำเนิดมาพร้อมกับกลิ่นกายที่หอมนั้นถือว่าเป็นคุณลักษณะพิเศษที่ดี เช่น นางยอพระกลิ่น เนื่องจากนางเป็นผู้ที่ประพฤติดี คุณลักษณะพิเศษนี้จึงเป็นคุณทั้งแก่ตัวนางและผู้อื่น เมื่อผู้ใดอยู่ใกล้และได้กลิ่นกายจากนางทำให้เกิดความสุข ในทางตรงกันข้ามการมีสิ่งดีอยู่กับตัวแล้วไม่รู้จักใช้ให้ถูกต้องย่อมก่อให้เกิดความเสียหายเป็นเหมือนการประจานตนเอง เช่น นางกากี เป็นหญิงที่มีกลิ่นกายหอมหากผู้ใดสัมผัสตัวนางแล้วกลิ่นหอมของนางจะติดตัวคนผู้นั้นไปถึง 7 วัน การมีกลิ่นกายหอมจึงเป็นลักษณะพิเศษที่เป็นคุณ แต่เนื่องจากกลิ่นหอมของ

นางเป็นสาเหตุให้ชายที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับนางกากี เกิดความลุ่มหลงในตัวนางจนทำให้คนธรรพ์แสดงนัยโดยการขับเพลงที่กล่าวถึงหญิงที่มีกลิ่นกายหอม โดยในเพลงมิได้กล่าวว่าคือนางกากี แต่เป็นการบอกโดยนัยเป็นการประจานความไม่ดีของนางเอง

ลักษณะที่กายมีกลิ่นหอมมาแต่กำเนิดแม้จะเป็นคุณลักษณะพิเศษที่ดี แต่หากตัวละครประพฤติผิดแล้วคุณสมบัติข้อนี้จะมีลักษณะตรงข้าม เป็นการประจานความไม่ดีของตนเอง เปรียบเหมือนการทำความดีย่อมมีผลดี ผู้อื่นรับรู้ หากทำความชั่วแม้จะปกปิดเพียงใดแต่สิ่งนั้นย่อมปรากฏให้ผู้อื่นรับรู้

3.3 ตัวละครที่เกิดมาแล้วสามารถพูดได้ทันที มี 2 ตัว ได้แก่ พระเวสสันดรจากเรื่องร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก และนางสีดาจากเรื่องรามเกียรติ์ พระเวสสันดรเมื่อประสูติสามารถลืมพระเนตรเหยียดพระกรออกทั้งซ้ายขวา และตรัสขอเงินบริจาคจากพระมารดาเพื่อให้ทานว่า "ทรัพย์อันใดของเราที่บรรดามี พระลูกนี้จะบำเพ็ญทาน" แสดงให้เห็นว่าพระเวสสันดรทรงมีพระราชศรัทธาอันยิ่งใหญ่ที่จะบริจาคทาน ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นลักษณะนิสัยของพระองค์อย่างเด่นชัดนำไปสู่การบริจาคบุตรและภรรยาซึ่งเป็นทานยิ่งใหญ่ที่มนุษย์ธรรมดาไม่สามารถปฏิบัติได้ การที่พระเวสสันดรประสูติแล้วสามารถตรัสถึงความประสงค์ที่จักบำเพ็ญตนทันทีจึงเป็นการสร้างความสมเหตุสมผลให้กับตัวละคร ทำให้ผู้อ่านยอมรับการปฏิบัติตนของตัวละครในการบำเพ็ญทานบารมีต่างๆ ได้

ส่วนนางสีดาเมื่อแรกเกิดนางร้องว่า "ผลาญราพณ์" หมายถึงการทำลายยักษ์ ถึงสามครั้งผลคือนางถูกนำไปลอยแพ การพูดได้ของนางสีดาจึงเป็นการทำนายเหตุการณ์ล่วงหน้าโดยที่นางเองไม่รู้ตัวแต่สุดท้ายนางก็เป็นสาเหตุที่ทำให้ยักษ์คือฝ่ายทศกัณฐ์ต้องล้มตายไปเป็นจำนวนมาก

การที่ตัวละครเกิดมาแล้วสามารถพูดได้ทันที ในกรณีของพระเวสสันดรเป็นการเน้นให้เห็นลักษณะเด่นของตัวละครที่มุ่งมั่นในการบริจาคทาน เป็นการปูพื้นฐานให้ผู้อ่านเข้าใจและยอมรับในพฤติกรรมการบริจาคของพระเวสสันดรในตอนท้าย ในส่วนของนางสีดานั้นเป็นการบอกเหตุการณ์ให้ผู้อ่านทราบล่วงหน้าถึงความวิบัติของวงศ์ยักษ์ และมีนัยสำคัญว่า "ไม่มีผู้ใดสามารถฝืนชะตากรรมของตนเองไปได้"

3.4 ตัวละครที่กำเนิดแล้วธรรมชาติแปรปรวน มี 3 ตัว ได้แก่ อิเหนา บุษบาจากเรื่องอิเหนา และสิงหไกรภพจากเรื่องสิงหไกรภพ การกำเนิดในลักษณะนี้ปรากฏเฉพาะตัวละครเอกหรือตัวละครสำคัญเท่านั้น ในตัวละครชายจะปรากฏความแปรปรวนของธรรมชาติ ได้แก่ แผ่นดินสะเทือน เกิดพายุ ฝนตก ฟ้าร้อง ฟ้าแลบเพื่อแสดงให้เห็นว่าธรรมชาติร่วมรับรู้ในบุญบารมีของตัวละคร ถ้าเป็นตัวละครหญิงจะเกิดปรากฏการณ์ดอกไม้ส่งกลิ่นหอม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเมื่อกล่าวถึงดอกไม้จะเป็นสัญลักษณ์ของผู้หญิง

การที่ตัวละครสำคัญเกิดแล้วธรรมชาติแปรปรวนถือเป็น "ขนบ" ในการแต่งวรรณคดีไทย กล่าวคือ เมื่อผู้มีบุญมาเกิดธรรมชาติจะร่วมรับรู้ด้วย แสดงให้เห็นว่าตัวละครนั้นมีความสำคัญและมีบุญบารมี

3.5 ตัวละครที่กำเนิดแล้วได้รับการดูแลจากเหล่าเทวดานางฟ้า มี 9 ตัว ได้แก่ พระราม พระลักษมณ์ พระสัตรุด พระพรต และมัจฉานุ จากเรื่องรามเกียรติ์ นางอุษา จากเรื่องอุณรุท สิงหไกรภพ จากเรื่องสิงหไกรภพ โคบุตรจากเรื่องโคบุตร และนางยอพระกลิ่นจากเรื่องมณีพิชัย

ตัวละครทั้ง 9 ตัวเป็นตัวละครสำคัญและเป็นตัวละครฝ่ายดี เมื่อกำเนิดมักได้รับการดูแลจากเหล่าเทวดานางฟ้าเนื่องจากเป็นเทพจุติมาเกิด การที่เทพหรือเทวดามาช่วยในช่วงระยะของการคลอดอาจเป็นเพราะเป็นช่วงที่สำคัญที่สุดอาจเกิดอันตรายถึงชีวิตได้จึงต่างก็เอาใจช่วยและให้คลอดง่ายปลอดภัย ดังนั้นเมื่อตัวละครสำคัญจะกำเนิด พระอินทร์เหล่าเทวดานางฟ้าจึงมีหน้าที่ที่คอยช่วยเหลือผู้ที่กระทำความดีหรือผู้ที่มีบุญมากำเนิด เพื่อให้เกิดความอุ่นใจในความปลอดภัย และเพื่อเป็นการแสดงบุญญาธิการของตัวละคร

3.6 ตัวละครเมื่อกำเนิดจะปรากฏนิมิต มี 2 ตัว ได้แก่ อิเหนาจากเรื่องอิเหนา และพระสังข์จากเรื่องสังข์ทอง เมื่อตัวละครสำคัญจะกำเนิดต้องมีนิมิตแล้วจึงให้โหรทำนาย เมื่อเกิดนิมิตแล้วจะต้องให้โหรทำนายนิมิตนั้น ในวรรณคดีเรื่องอิเหนาและสังข์ทองคำทำนายของโหรเป็นการแสดงให้เห็นชีวิตของตัวละครเอกให้ตัวละครอื่นทราบซึ่งแฝงนัยคือเป็นการเล่าเรื่องย่อให้ผู้อ่านทราบ อาจกล่าวได้ว่าลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะของ "สูตรสถานี" คือ เป็นโครงเรื่องย่อยของวรรณคดีเรื่องนั้นคนไทยมีความเชื่อในเรื่องของความฝันว่าเป็นลางบอกเหตุ ความเชื่อดังกล่าวปรากฏในวรรณคดีไทย การเกิดนิมิตจึงแสดงความเชื่อของคนไทยและเน้นให้เห็นความสำคัญของตัวละคร มูลเหตุแห่งความฝันเชื่อกันว่ามี 4 ประการ คือ

1. ธาตุโขภเกิดจากกำเริบแห่งธาตุทั้ง 4
2. อนุภูตบุพพะ เกิดจากอารมณ์ซึ่งเคยเสวยแล้วในกาลก่อน
3. เทวโตปสังหรณ์ เกิดจากเทวดาดลบันดาลให้นึกเห็น
4. บุพนิมิต เกิดจากลางที่บอกเหตุขึ้นก่อนเป็นส่วนดีและชั่ว

การเกิดนิมิตของตัวละครดังกล่าวข้างต้นจะเกิดจากเทวโตปสังหรณ์ คือเทวดาพาสังหรณ์ซึ่งมีลักษณะที่เป็นคุณแสดงบุญบารมีของตัวละคร

4. ตัวละครที่มีกำเนิดโดยมีลักษณะพิเศษอื่น ๆ

การกำเนิดตัวละครในวรรณคดีไทยหลายเรื่องมีลักษณะของการกำเนิดที่ผิดธรรมชาติจากมนุษย์มี 2 ลักษณะ ได้แก่ ตัวละครที่ไม่ได้คลอดออกจากครรภ์มารดา และตัวละครที่ชุบชีวิตจากสัตว์ให้เป็นมนุษย์ ดังนี้

4.1 ตัวละครที่ไม่คลอดจากครรภ์มารดา มี 6 ตัว ได้แก่ หนุมานจากเรื่องรามเกียรติ์ เมื่อกำเนิดได้ออกมาทางปากของนางสวาหะผู้เป็นมารดา องคตจากเรื่องรามเกียรติ์ เกิดจากพระฤษีอังคตทำพิธีผ่าออกจากท้องแพะ มัจฉานุจากเรื่องรามเกียรติ์ นางสุพรรณมัจฉาผู้เป็นมารดาสำรอกจากปาก นางอุษาจากเรื่องอุณรุท และนางทิพเกสรจากเรื่องลักษณวงศ์ กำเนิดในดอกบัว และนางสร้อยสุดาจากเรื่องสิงหไกรภพ กำเนิดในดอกไม้

การที่หนุมานกำเนิดออกมาจากปากนางสวาหะเนื่องจากหนุมานมิได้เกิดจากการสังวาสตามธรรมชาติ แต่เกิดจากการที่พระอิศวรมีพระบัญชาให้พระพายมาขัดอาวุธเข้าไปในปากนางสวาหะ หนุมานจึงกำเนิดออกมาทางปาก แสดงให้เห็นพละกำลังและอิทธิฤทธิ์ของหนุมาน ส่วนมัจฉานุกำเนิดจากการสำรอกของนางสุพรรณมัจฉาซึ่งเป็นปลา ตามธรรมชาติของปลาจะออกลูกเป็นไข่ พ่อปลาจะปล่อยตัวอสุจิให้ว่ายไปผสมพันธุ์กับไข่นอกตัวของแม่ปลา ปลาบางชนิดออกมาเป็นไข่แต่แม่ปลาจะฟักไข่โดยการอมไข่ไว้ในปาก เมื่อลูกปลาออกจากไข่แล้วโตเต็มที่พ่อแม่ก็จะปล่อยให้ลูกๆ ออกมาจากปาก ซึ่งมีลักษณะคล้ายการกำเนิดของมัจฉานุที่สำรอกออกมาจากปากนางสุพรรณมัจฉานั่นเอง

องคตมีกำเนิดจากท้องแพะ เนื่องจากฤษีอังคตทำพิธีผ่าท้องนางมณโฑ แล้วนำไปใส่ในท้องแพะจนครบกำหนด 10 เดือน จึงต้องทำพิธีผ่าท้องแพะออกมา องคตจึงเป็นตัวละครที่ไม่ได้คลอดจากครรภ์มารดา

ตัวละครที่มีกำเนิดจากดอกไม้จะเป็นตัวละครเอกฝ่ายหญิงและเป็นตัวละครฝ่ายดีเท่านั้น เนื่องจากดอกไม้เป็นสัญลักษณ์ของผู้หญิง ตัวละครที่มีกำเนิดในดอกบัวทางพุทธศาสนาถือเป็นดอกไม้ที่สำคัญเพราะเป็นดอกไม้ที่รองพระบาทของพระพุทธเจ้า และอาจรวมถึงรองบาทพระเจ้าแผ่นดินด้วยดอกบัวจึงเป็นดอกไม้ซึ่งมีความพิเศษ ดอกบัวจะเป็นดอกไม้ซึ่งอยู่ในป่าเป็นไม้น้ำและมีขนาดใหญ่ตัวละครที่เกิดในดอกบัวคือ นางอุษา และนางทิพเกสร ส่วนนางสร้อยสุดาเกิดในดอกไม้ การกำเนิดจากดอกไม้มีลักษณะเป็นมนุษย์อายุ 3 ปี และ 16 ปี โดยผ่านขั้นตอนการเป็นทารก ถือเป็นการเกิดแบบอุปปาติกะคือเกิดขึ้นเองมักเป็นนางฟ้าลงมากำเนิดเป็นมนุษย์ผู้มีบุญวาสนา และถือเป็นการเกิดที่บริสุทธิ์

4.2 ตัวละครที่กำเนิดจากการชุบชีวิตจากสัตว์ให้เป็นมนุษย์ ได้แก่ นางมณโฑจากเรื่องรามเกียรติ์ พระฤษีได้ชุบชีวิตจากนางกบให้เป็นหญิงสาวที่มีความงดงาม พหลวิชัยและคาวี จากเรื่องเสือโคคำฉันท์ พระฤษีชุบชีวิตจากลูกเสือและลูกโคเป็นมนุษย์ที่มีรูปงาม มีวิชาความรู้ ความกล้าหาญ นางโมราจากเรื่องจันทโครบคำฉันท์ พระฤษีได้เสกขนของนกยูงเป็นหญิงผู้มีความงาม

การกำเนิดโดยการชุบชีวิตส่วนใหญ่จะชุบชีวิตจากสัตว์เดรัจฉานมาเป็นมนุษย์ ด้วยผลแห่งกรรมดีที่ทั้งนางมณโฑและพหลวิชัย คาวีได้ทำไว้ จึงได้มาเกิดเป็นมนุษย์ซึ่งสามารถกระทำความดีได้มากกว่าเมื่อยังเป็นสัตว์เดรัจฉาน ส่วนนางโมราเสกจากขนนกยูงเป็นหญิงงาม โดยธรรมชาติของขน

นกยูงมีความสวยงามพลิ้วไหว เบาบาง เมื่อถูกเสกให้เป็นหญิงก็เป็นผู้มีความงามแต่มีจิตใจที่อ่อนไหวใจง่าย ผูกพันกับสิ่งที่เข้ามาใกล้ชิดโดยไม่ใช้สติปัญญาในการคิดไตร่ตรองจึงลุ่มหลงแต่ภาพมายาที่สวยงามซึ่งเป็นภาพลวงตาเท่านั้น ดังจะเห็นว่านางยื่นอาวุธให้โจรฆ่าสามีของตนเพราะโจรรูปงามกว่าสามี นางโมราจึงเป็นผู้ประพฤติผิดศีลธรรมที่สุด สุดท้ายนางก็กลับไปชดใช้กรรมโดยเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานดังเดิม

บทที่ 4
ปัจจัยที่มิอิทธิพลต่อการกำเนิดที่ผิดธรรมชาติของตัวละคร

ตัวละคร คือ ผู้แสดงพฤติกรรมต่างๆ ในวรรณคดีประเภทบันเทิงคดี ตัวละครจึงมีความสำคัญต่อการดำเนินเรื่อง โดยที่ผู้แต่งอาจจะสร้างตัวละครอย่างสมจริงเพื่อให้เป็นตัวแทนของมนุษย์ในสังคม หรืออาจจะสร้างตัวละครอย่างเหนือจริงเพื่อให้เรื่องมีประเด็นชวนติดตาม ในวรรณคดีไทยหลายเรื่องพบว่ากวีมักสร้างตัวละครที่มีลักษณะต่างไปจากธรรมดาสามัญเพื่อเป็นการสร้างความแปลกใหม่ และเพื่อให้เรื่องมีความสนุกสนาน

เมื่อกวีเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมย่อมแสดงทัศนะในด้านต่างๆ ทั้งในทัศนะส่วนตัวของกวีและที่เป็นอยู่ในสังคม เมื่อคนไทยส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา ดังนั้นแนวคิดทางพุทธศาสนาย่อมมีอิทธิพลต่อทัศนะของกวี การกำเนิดและพฤติกรรมของตัวละครในวรรณคดีมักจะสะท้อนแนวคิดในเรื่องของ "กรรม" ซึ่งย่อมสะท้อนถึงถึงความเชื่อในเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด และการทำความดีละเว้นชั่วเพื่อหวังผลในภายหน้าด้วย

ตัวละครที่มีลักษณะกำเนิดผิดธรรมชาติเมื่อนำมาศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการกำเนิดในลักษณะต่างๆ กล่าวคือ ปัจจัยที่ทำให้ตัวละครกำเนิดในวงศ์กษัตริย์ ปัจจัยที่ทำให้ตัวละครมีกำเนิดเป็นอมนุษย์ ปัจจัยที่ทำให้ตัวละครมีกำเนิดเป็นสัตว์ และปัจจัยที่ทำให้ตัวละครมีกำเนิดเป็นลูกผสมพบว่ามีประเด็นที่สะท้อนให้เห็นถึงความคิด ความเชื่อของสังคมอย่างน่าสนใจ ดังนี้

1. ปัจจัยที่ทำให้ตัวละครกำเนิดในวงศ์กษัตริย์

ตัวละครสำคัญในวรรณคดีไทยส่วนใหญ่มักจะเป็นกษัตริย์ซึ่งอยู่ในฐานะของผู้นำ กวีมักจะกำหนดให้ตัวละครมีกำเนิดที่สูงส่งมีสถานภาพเสมือนเทพที่ทำหน้าที่คอยดูแลมนุษย์ ตัวละครหลายตัวมักจะปรากฏว่าก่อนจะกำเนิดเป็นมนุษย์นั้นเดิมเป็นเทพเจ้ามาก่อน เช่น พระราม พระบรมจักรกฤษณ์ หรือเป็นผู้ที่สั่งสมคุณงามความดีไว้มาก เมื่อกำเนิดในโลกมนุษย์ก็ต้องทำความดีเพื่อสร้างสมต่อไปเพราะเมื่อสิ้นอายุจะได้ไปเกิดในสวรรค์เป็นเทพอีก เช่น พระสังข์ การกำเนิดของตัวละครที่อยู่ในวงศ์กษัตริย์มีปัจจัยการกำเนิด ดังนี้

1.1 การอวตารของเทพเจ้า

ตัวละครที่มีกำเนิดจากการอวตารของพระนารายณ์ในวรรณคดีไทยปรากฏอยู่ 2 ตัว คือ พระรามจากเรื่องรามเกียรติ์ และพระบรมจักรกฤษณ์จากเรื่องอุณรุท ซึ่งพระนารายณ์เป็นเทพเจ้าอยู่บนสวรรค์เป็นเทพผู้บริหารและรักษาโลก เมื่อใดก็ตามบังเกิดมีเหตุเภทภัยใหญ่หลวงเกิดขึ้นทั้งบนสวรรค์และโลกมนุษย์ หรือมีความชั่วร้ายของผู้ใดผู้หนึ่งทำให้เดือดร้อน พระนารายณ์ก็จะอวตารมาปราบยุคเข็ญให้สงบ ดังคำประพันธ์ว่า

แจ้งเหตุแก่องค์พระสี่กร ว่าโลกเดือนร้อนดั่งอัคคี
ปางนี้เจ้าจงอวตาร ไปปราบพวกพาลยักษี
เป็นหน่อทศรถธิบดี ในราชธานีอยุธยา
(รามเกียรติ์ เล่ม 1 : 226)

ดังนั้นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำเนิดของพระรามและพระบรมจักรกฤษณ์ซึ่งได้กำเนิดในวงศ์กษัตริย์ก็ คือ การอวตารของเทพเจ้าบนสวรรค์โดยการแบ่งภาคมาเกิดในโลกมนุษย์เพื่อปราบยุคเข็ญ การกำเนิดจึงมีลักษณะพิเศษหลายอย่างเพื่อแสดงถึงบุญบารมี และอานุภาพที่จะสามารถปราบยุคเข็ญได้

ตัวละครที่มีการกำเนิดจากอาวุธของเทพเจ้า คือ พระลักษมณ์ พระสัตรุด พระพรต จากเรื่องรามเกียรติ์ เป็นการอวตารของอาวุธและที่ประทับของพระนารายณ์เพื่อช่วยเหลือพระนารายณ์ซึ่งอวตารลงไปปราบยุคเข็ญในโลกมนุษย์ ตัวละครที่มีกำเนิดจากเทพเจ้า คือ พิเภกจากเรื่องรามเกียรติ์ พิเภกเดิมเป็นพระเวสสุญาณเทพบุตร ได้รับพระบัญชาจากพระอิศวรให้ลงไปเกิดเพื่อเป็นไส้ศึกในกรุงลงกาเพื่อช่วยเหลือพระนารายณ์ซึ่งอวตารไปปราบยุคเข็ญ ดังกลอนว่า

ตริแล้วพระสยมภูวนาถ จึ่งมีเทวราชบรรหาร
แก่เทพบุตรเวสสุญาณ ท่านจงจุติลงไป
เกิดร่วมอุทรทศเศียร เรียนรู้โหราวิชาไสย
คอยท่านนารายณ์ฤทธิไกร บอกกลให้ล้างอสุรา
แล้วประทานแว่นแก้วอันวิเศษ ไปเป็นนัยน์เนตรซ้ายขวา
จะได้ดูทั้งไตรโลกา ให้เหมือนตาทิพย์เทวัญฯ
เมื่อนั้น เทพบุตรเวสสุญาณรังสรรค์
รับพรพระอิศวรทรงธรรม์ กับแว่นแก้วอันศักดา

ชื่นชมก้มเกล้าอภิวาทน์ ลาบาทพระบรมนาถา
ก็จุติจากสวรรค์ลงมา ยังครรภ์รัชดาเทวี
(รามเกียรติ์ เล่ม 1 : 55)

ตัวละครที่มีกำเนิดจากการอวตารของพระลักษมี คือ นางสีดาจากเรื่องรามเกียรติ์ซึ่งพระลักษมีเป็นมเหสีของพระนารายณ์อวตารมาเพื่อช่วยเหลือพระนารายณ์ปราบยุคเข็ญบนโลกมนุษย์ นางอุษามีกำเนิดจากการจุติของนางสุจิตราพระมเหสีของพระอินทร์ อวตารมาเพื่อช่วยปราบท้าวกรุงพาณ ดังกลอนว่า

ตรัสแล้วมีราชวาที บัดนี้พระนารายณ์รังสรรค์
อวตารไปผลาญอาธรรม์ ก็แจ้งอยู่ด้วยกันแต่เดิมมา
จนสมภพหน่อนาถสุริย์วงศ์ เอกองค์หลานรักเสน่หา
เรืองเดชฤทธิปรีดา ศักดาคล้ายองค์พระสี่กร
แต่ซึ่งจะปราบกรุงพาณ เหตุการณ์นั้นยังไม่มีก่อน
ที่จะเป็นต้นศึกให้ราญรอน ในนครรัตนาธานี
ให้นางไปเกิดในปทุเมศ ใกล้เขตอาศรมพระฤาษี
แว่นแคว้นแดนกรุงอสุรี จะเป็นที่ก่อเหตุเภทพาล
ตรัสแล้วอำนวยอวยพร บังอรจงไปเกษมศานต์
ให้สมคิดสมประสงค์นงคราญ อันตรายภัยพาลอย่าบีฑา
(บทละครเรื่อง อุณรุท : 79)

ตัวละครที่มีกำเนิดมาจากเทวดา คือพระสังข์จากเรื่องสังข์ทอง เหตุมาจากเทวดาองค์หนึ่งบนสวรรค์สิ้นบุญจึงจุติมาเกิดเป็นมนุษย์ เกื้อพันธุ์ นาคบุปผา (2542 : 93) กล่าวถึงการสิ้นบุญของเทวดาด้วยเหตุ 4 ประการ คือ อายุขัย เทวดาเมื่อถึงเวลากำหนดสิ้นอายุต้องไปเกิดใหม่ในชั้นเดิมหรือในชั้นอื่น บุญขัย คือเทวดาที่หมดบุญก่อนก็จุติจากสวรรค์นั้นไปเกิดแห่งอื่น อาหารขัย คือเทวดาลืมกินอาหารก็ต้องสิ้นชีวิต โกธาพลขัย คือเทวดาที่มีจิตริษยา โกรธ จึงทะเลาะกัน ถ้าองค์ใดระงับได้และไม่โกรธก็ไม่จุติ แต่ถ้าระงับไม่ได้ก็จะสิ้นชีวิต

การกำเนิดของพระสังข์จึงสืบเนื่องมาจากการจุติของเทวดาซึ่งกำลังจะสิ้นอายุบนเมืองฟ้าลงมาเพื่อสร้างสมคุณความดีเพื่อจะได้ไปเกิดเป็นเทวดาอยู่บนสวรรค์ต่อไป ดังนี้

มาจะกล่าวบทไป สุราลัยในดาวดึงส์สวรรค์
เมื่อผลจะสิ้นพระชนม์นั้น อัศจรรย์ร้อนรนเป็นพ้นไป
รัศมีศรีตนก็หม่นหมอง สิ่งของของตัวก็มัวไหม้
เทวาตระหนกตกใจ แจ้งในพระทัยจะวายชนม์
แล้วจึงตรึกตรองส่องเนตร แจ้งใจในเหตุเภทผล
พระเจ้าท้าวยศวิมล เสสรวงบวงบนแก่เทวัญ
เทวาจะมานิมนต์เรา ให้พรากจากดาวดึงสวรรค์
อย่าเลยจะจุติพลัน อย่าให้เทวัญทันนิมนต์
ลงไปเกิดในมนุสสา แสวงหาศีลทานการกุศล
คิดแล้วกลั้นใจให้วายชนม์ ปฏิสนธิ์ยังครรภ์กัลยา
(สังข์ทอง : 8 – 9)

จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลที่ทำให้ตัวละครสำคัญของเรื่องมีกำเนิดในวงศ์กษัตริย์นั้นมาจากการอวตารของเทพเจ้าซึ่งได้แก่พระนารายณ์ พระลักษมี พระเวสสุญาณเทพบุตร อาวุธและที่ประทับของพระนารายณ์ และการจุติของเทวดาและนางฟ้าซึ่งการอวตารและการจุติดังกล่าวเป็นการเปลี่ยนภพภูมิซึ่งเดิมอยู่บนสวรรค์ก็มีฐานะอันสูงส่งเมื่อมาเกิดบนโลกมนุษย์ก็เป็นมนุษย์ที่อยู่ในวงศ์กษัตริย์เป็นวรรณะนักรบเพื่อมาปราบยุคเข็ญจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถพิเศษ และมีสติปัญญาเฉลียวฉลาดกว่ามนุษย์ธรรมดา การกำเนิดของตัวละครที่อยู่ในวงศ์กษัตริย์ทุกตัวล้วนกำเนิดมาเพื่อทำคุณประโยชน์หรือสั่งสมบารมีทั้งสิ้น

1.2 การกำเนิดจากพระโพธิสัตว์

ตัวละครที่มีกำเนิดจากพระโพธิสัตว์ คือ พระเวสสันดร จากร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก ซึ่งได้กล่าวถึงการที่พระโพธิสัตย์จุติลงมา ดังความว่า

"สกโก เทวราชา ส่วนสมเด็จท้าวโกสีย์สหัสสนัยเทวราชรำพึงถึงพระพรที่ประสาทแก่พระผุสดี พระพรทั้งเก้านี้ก็สำเร็จแล้ว ยังแต่พระลูกแก้วที่พระนางเธอปรารถนา ควรอาตมาจะประสิทธิ์ให้ สนติกำ คนตวา ก็เสด็จครรไลสู่ทิพยพิมาน อันเป็นนิวาสสถานหน่อพุทธางกูร ครั้นถึงจึงบังคมทูลอาราธนา พร้อมด้วยเทพยดาทั้งหกหมื่นก็ชวนกันชมชื่นรับปฏิญาณ ส่วนพระโพธิสัตว์ก็จุติจากทิพยสถานพิมานมาศ ทรงเสวยปฏิสนธิชาติในครรภ์พระผุสดี พระนางเธอก็เปรมปรีดิ์ทุกเวลา สพเพเทวคณา ฝ่ายฝูงเทพยดาทั้ง

นั้นก็จุติจากสวรรค์พิมานมาศ ลงสู่ครรภ์ภริยาอำมาตย์ทั้งหกหมื่น ก็พร้อมวันทันคืนและเวลาด้วยหน่อพระศาสดาเจ้านั้นแล"

(มหาเวสสันดรชาดก : 11 – 12)

การกำเนิดของพระเวสสันดรจึงมีลักษณะที่พิเศษเพื่อต้องการบำเพ็ญบารมีอันยิ่งใหญ่ การที่พระเวสสันดรได้บำเพ็ญทานบารมีอันเป็นพระชาติสุดท้ายของพระโพธิสัตว์ก่อนที่จะเสวยพระชาติเป็นพระพุทธเจ้าจึงเป็นปัจจัยให้ได้เกิดในวงศ์กษัตรย์ การที่มีกำเนิดในวงศ์กษัตริย์ทำให้สามารถบำเพ็ญทานบารมีได้เต็มกำลัง ซึ่งมนุษย์ธรรมดาไม่สามารถกระทำได้

2. ปัจจัยที่ทำให้ตัวละครมีกำเนิดเป็นอมนุษย์

ตัวละครที่ปรากฏในวรรณคดีหากเป็นพวกอสูร ยักษ์ มาร กุมภัณฑ์ รากษส และผีเสื้อสมุทร คนไทยมักจะนึกถึงลักษณะตัวละครที่มีรูปกายใหญ่โต น่าเกลียดน่ากลัว ผมหยิก เขี้ยวงอก ชอบกินคน ดุร้าย มีกำลังมาก เป็นศัตรูของมนุษย์และเทวดา อีกทั้งมักจะเป็นตัวร้ายของเรื่อง ซึ่งปัจจัยที่ทำให้ตัวละครมีกำเนิดเป็นลักษณะดังกล่าว คือ การถูกสาป ตัวละครที่มีกำเนิดโดยการถูกสาปมี 2 ลักษณะ ดังนี้

2.1 การถูกสาปเนื่องจากทำกรรมชั่วในอดีต มี 2 ตัว ได้แก่ ทศกัณฐ์ และมังกรกัณฐ์ จากเรื่องรามเกียรติ์ เหตุที่ทศกัณฐ์ถูกสาปเนื่องจากได้กระทำกรรมชั่วในอดีตชาติ พระนารายณ์จึงสาปให้กำเนิดเป็นยักษ์ที่มีสิบเศียร สิบพักตร์ ยี่สิบกร ดังกลอนว่า

เมื่อนั้น พระนารายณ์ทรงสวัสดิ์รัศมี
ได้ฟังจึ่งตอบวาที กูนี้แปลงเป็นสตรีมา
เพราะมึงจะถึงแก่ความตาย ฉิบหายด้วยหลงเสน่หา
ใช่ว่าจะกลัวฤทธา ศักดานิ้วเพชรนั้นเมื่อไร
ชาตินี้มึงมีแต่สองหัตถ์ จงไปอุบัติเอาชาติใหม่
ให้สิบเศียรสิบพักตร์เกรียงไกร เหาะเหินเดินได้ในอัมพร
มีมือยี่สิบซ้ายขวา ถือคทาอาวุธธนูศร
กูจะเป็นมนุษย์แต่สองกร ตามไปราญรอนชีวี

ให้สิ้นวงศ์พงศ์มึงอันศักดา ประจักษ์แต่เทวาทุกราศี
ว่าแล้วกวัดแกว่งพระแสงตรี ภูมีตัดเศียรกระเด็นไปฯ
(รามเกียรติ์ เล่ม 1 : 49)

ส่วนมังกรกัณฐ์นั้นในชาติก่อนได้กระทำกรรมชั่วอย่างใหญ่หลวง คือ ได้ฆ่าพ่อของตนตาย และยังประพฤติเป็นพาลจึงถูกพระอิศวรสาปไปเกิดเป็นลูกพญาขรชื่อมังกรกัณฐ์ ความว่า

เมื่อนั้น พระอิศวรบรมนาถา
ได้ฟังมหิงส์อหังการ์ ผ่านฟ้ามีเทวโองการ
เหม่เหม่ดูดู๋ไอ้ทรพี มาอ้างอวดฤทธีว่ากล้าหาญ
ตัวมึงหยาบใหญ่ใจพาล ไอ้ชาติเดียรฉานทรลักษณ์
ฆ่าพ่อตัวตายแล้วมิหนำ จะซ้ำเอาคอมารอจักร
มึงจะสู้กูไม่คู่พักตร์ แม้นรักจะใคร่ราวี
เอ็งจงรีบไปยุทธยง ด้วยพาลีลูกองค์โกสีย์
ให้มึงสิ้นชีพชีวี ด้วยฤทธีพญาพานร
แล้วจงไปเอากำเนิด บังเกิดเป็นบุตรพญาขร
ชื่อมังกรกัณฐ์ฤทธิรอน ให้ตายด้วยศรพระจักรา
(รามเกียรติ์ เล่ม 1 : 339)

จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลทำให้ตัวละครที่กำเนิดเป็นอมนุษย์มาจากการทำกรรมชั่วและประพฤติพาลในชาติก่อนจึงต้องคำสาปให้มากำเนิดเป็นยักษ์ที่มีรูปร่างหน้าตาดุร้ายน่ากลัวเพื่อเป็นการชดใช้กรรมชั่วที่ทำไว้ในอดีตชาติมักเป็นตัวละครฝ่ายอธรรมเป็นส่วนใหญ่

2.2 การถูกสาปเนื่องจากทำให้ผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าไม่พอใจหรือโกรธ ได้แก่ นางมัทนา จากเรื่องมัทนะพาธาเดิมนางมัทนาเป็นนางฟ้าอยู่บนสวรรค์ มีเทพชื่อสุเทษณ์ได้หลงรักนางมัทนาแต่นางไม่รักตอบ สุเทษณ์จึงให้มายาวินใช้เวทมนตร์บังคับนางแต่เวทมนตร์ของมายาวินก็ไม่สามารถบังคับจิตใจของนางมัทนาให้รักสุเทษณ์ได้ สุเทษณ์โกรธจึงสาปให้นางเป็นดอกกุหลาบบนโลกมนุษย์ การสาปในครั้งนี้ถือเป็นการลงโทษเพราะนางต้องลงมาอยู่ในภพภูมิที่ต่ำกว่าเดิม ความว่า

สุเทษณ์ ด้วยอำนาจอิทธิ์ฤทธี อันประมวญมี
ณ ตัวกูผู้แรงหาญ
กูสาปมัทนานงคราญ ให้จุติผ่าน
ไปจากสุราลัยเลิด
สู่แดนมนุษและเกิด เปนมาลีเลิด
อันเรียกว่ากุพชะกะ
ให้เปนเช่นนั้นกว่าจะ รู้สึกอุระ
ระอุเพราะรักรึงเข็ญ
ทุกเดือนเมื่อถึงวันเพ็ญ ให้นางนี้เปน
มนุษอยู่กำหนดมี
เพียงหนึ่งทิวาราตรี แต่หากนางมี
ความรักบุรุษเมื่อใด
เมื่อนั้นแหละให้ทรามวัย คงรูปอยู่ไซร้
บคืนกลับเปนบุบผา

(มัทนะพาธา : 35 – 36)

3.ปัจจัยที่ทำให้ตัวละครมีกำเนิดเป็นสัตว์

การกำเนิดของตัวละครที่เป็นสัตว์มีปัจจัยการกำเนิด คือ การทำกรรมชั่วในอดีตชาติ การที่ตัวละครมีกำเนิดเป็นสัตว์อยู่ในภพภูมิของเดรัจฉานนั้นหากพิจารณาตามความเชื่อในความเชื่อทางพุทธศาสนาซึ่งเชื่อว่าเป็นผู้ที่ทำกรรมชั่วไว้ในอดีตชาติจึงส่งผลมาเป็นสัตว์ ดังที่เสฐียรโกเศศ (2542 : 27-28) ได้กล่าวไว้ในเล่าเรื่องไตรภูมิว่า

"...สัตว์เดรัจฉานนั้นท่านแบ่งออกเป็นจำพวกสัตว์กินเนื้อ และจำพวกกินหญ้า อยู่ในที่มืดคือตาบอดก็มี อยู่ในน้ำ และในที่โสโครกสกปรกก็มี ผู้โง่เขลาเบาปัญญาซึ่งเกิดมาในโลกนี้หมกมุ่นยินดีอยู่แต่เรื่องของโลก และประกอบกรรมทำชั่ว ทำบาป เมื่อตายไปก็ไปเกิดเป็นติรัจฉานภูมิเป็นสัตว์อยู่ในจำพวกที่กล่าวมาข้างต้น ไม่จำพวกใดจำพวกหนึ่ง เมื่อไปเกิดเป็นสัตว์แล้วยากที่จะพ้นจากภูมิหรือแดนนั้นมาได้ เพราะเกิดเป็นสัตว์ไม่มีวัฒนธรรม ไม่มีศีลธรรมสะสมบุญกุศลได้เหมือนมนุษย์ สัตว์เหล่านั้นตายแล้วก็จะไปเกิดเป็นสัตว์อยู่ร่ำไป แม้มีโอกาสเกิดเป็นคน เมื่อทนทุกข์เกิดเป็นสัตว์มาแล้วหลายชาติก็จะเกิดเพียงเป็นคนเข็ญ

ใจไร้สกุลต่ำที่สุด ผู้ใดหมกมุ่นอยู่ในเรื่องกินเรื่องสำมะเลเทเมามีสุรานารีและการพนันเป็นต้น ตายแล้วจะไปเกิดเป็นห่านเป็นนกพิราบ โง่เหมือนกับตัวหนอนตัวไส้เดือน ผู้ใดมีโมโหโทโสร้ายจะเกิดเป็นงู ผู้ใดมีความเย่อหยิ่งจองหองพองตัวจะไปเกิดเป็นลาเป็นหมา ผู้ใดมีความอิจฉาริษยาและโลภไม่มีประมาณจะไปเกิดเป็นลิงเป็นเสือและเป็นสัตว์กินเนื้อด้วยประการฉะนี้..."

ดังนั้นตัวละครที่เกิดเป็นสัตว์ในวรรณคดีไทยที่พบว่ามีการเกิดเป็นลิง ได้แก่หนุมาน องคต ชมพูพาน จากเรื่องรามเกียรติ์ ตัวละครที่เกิดเป็นราชสีห์ได้แก่สิงหรา จากเรื่องสังข์ศิลป์ชัย ถ้าพิจารณาตามความเชื่อจากความข้างต้นแสดงว่าก่อนที่จะเกิดเป็นลิงและราชสีห์นั้น ก็น่าจะอนุมานได้ว่าชาติก่อนได้เกิดเป็นมนุษย์เป็นผู้มีความอิจฉาริษยาและโลภไม่มีประมาณ ชาติต่อมาจึงเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานในติรัจฉานภูมิซึ่งต่ำกว่ามนุสสภูมิ

4. ปัจจัยที่ทำให้ตัวละครกำเนิดเป็นลูกผสม

ตัวละครที่มีกำเนิดเป็นลูกผสมซึ่งจัดเป็นตัวละครประเภทสัตว์อีกลักษณะหนึ่งที่เกิดในภพภูมิที่เป็นเดรัจฉาน มีพ่อและแม่เป็นสัตว์มีอยู่หลายลักษณะซึ่งเป็นการผสมต่างเผ่าพันธุ์ซึ่งในทางชาติพันธุ์-วิทยาเป็นไปไม่ได้ ตัวละครที่เกิดเป็นลูกผสมน่าจะเกิดจากจินตนาการของกวี เช่น ลิงผสมพันธุ์กับปลา หรือยักษ์ผสมพันธุ์กับนก เป็นต้น การกำเนิดเป็นลูกผสมสามารถประมวลปัจจัยแห่งการกำเนิด คือ

4.1 การทำกรรมชั่วในอดีตชาติ

การกำเนิดในภพภูมิที่เป็นสัตว์เดรัจฉาน ในทางพุทธศาสนาเชื่อในเรื่องของ"กรรม" ซึ่งย่อมเป็นไปตามกรรมที่ได้ทำไว้และย่อมส่งผลจนกว่าจะชดใช้หมด การที่ตัวละครมีกำเนิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน ทั้งยังมีลักษณะที่ประหลาดผิดจากสัตว์โดยทั่วไปย่อมชี้ให้เห็นถึงผลของ "กรรม" ซึ่งเมื่อนำไปวิเคราะห์ตามแนวคิดทางพุทธศาสนาก็อาจกล่าวได้ว่าตัวละครทั้งหมดมีผลกรรมในชาติก่อนที่ต้องส่งผลในชาติปัจจุบัน ตัวละครที่ปรากฏว่ามีลักษณะของลูกผสมและเกิดมาต้องมาชดใช้กรรม ได้แก่ วายุภักษ์ ทศคีรีวัน ทศคีรีธร จากเรื่องรามเกียรติ์ โดยตัวละครเหล่านี้มีกำเนิดในเผ่าพันธุ์ของวงศ์ยักษ์ ทศคีรีวันและทศคีรีธรเป็นลูกของทศกัณฐ์ ส่วนวายุภักษ์เป็นสหายของทศกัณฐ์ ล้วนต้องทำสงครามกับฝ่ายพระราม ทั้งที่ไม่ได้มีเรื่องบาดหมางกันมาก่อน และตัวละครเหล่านี้ล้วนต้องจบชีวิตในแบบผิดธรรมชาติหรือตายเพราะถูกฆ่าทั้งสิ้น

4.2 **การผสมต่างเผ่าพันธุ์**

ตัวละครที่มีกำเนิดเป็นลูกผสมที่ปรากฏในเรื่องรามเกียรติ์ ได้แก่ มัจฉานุมีพ่อเป็นลิงคือหนุมาน มีแม่เป็นปลาคือนางสุพรรณมัจฉา มัจฉานุจึงมีลักษณะของการผสมระหว่างลิงกับปลาคือมีตัวเป็นลิงแต่มีหางเป็นปลา ทศคีรีธรและทศคีรีวัน มีพ่อเป็นยักษ์คือทศกัณฐ์ มีแม่เป็นนางคชสารจึงเป็นการผสมระหว่างยักษ์กับช้าง จึงมีร่างกายเป็นยักษ์แต่มีหน้าเป็นช้างวายุภักษ์มีพ่อเป็นยักษ์มีแม่เป็นนกวายุภักษ์จึงมีลักษณะของการผสมระหว่างยักษ์กับนก จึงมีลักษณะเป็นยักษ์ครึ่งตัวนกครึ่งตัว

จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลที่ทำให้ตัวละครมีกำเนิดเป็นลูกผสมนั้นเป็นเรื่องของกรรมในอดีตชาติ ด้วยการเกิดเป็นลูกผสมนั้นเป็นการเกิดในภพภูมิของสัตว์เดรัจฉานซึ่งต่ำกว่ามนุษย์ การเกิดในภพภูมินี้แสดงว่าได้กระทำกรรมชั่วไว้ในอดีตจึงต้องมาเกิดในภพภูมินี้ คนไทยนับถือพุทธศาสนาโดยมีความเชื่อในเรื่องของ “กรรม” ว่าการที่มีรูปร่างลักษณะประหลาดหรืออัปลักษณ์ไม่สวยงามสืบเนื่องมาจากกรรมชั่วจากชาติก่อนจึงมาส่งผลของกรรมมาในชาติปัจจุบัน และอีกปัจจัยหนึ่งก็คือการมีพ่อและแม่ต่างเผ่าพันธุ์และเชื้อชาติจึงปรากฏลักษณะผสมของพ่อแม่ส่งผลมาที่ลูกให้มีลักษณะทางกายภาพครึ่งพ่อครึ่งแม่ โดยส่วนมากจะเป็นการผสมระหว่างเผ่าพันธุ์ของสัตว์และยักษ์ เช่น ลิงกับปลา ยักษ์กับช้าง และนกกับยักษ์ เป็นต้น

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วรรณคดีไทยแต่โบราณมักมีเรื่องราวที่มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ สร้างจุดเด่น สนุกสนานชวนติดตาม และยังให้สาระในการดำเนินชีวิต แม้เนื้อเรื่องส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเหนือธรรมชาติ แต่การต่อสู้และการผจญภัยของตัวละครที่แปลกแหวกแนวไม่ซ้ำกันก็ล้วนเป็นสิ่งดึงดูดใจของผู้อ่านทุกยุคสมัย มีวรรณคดีไทยหลายเรื่องที่ผู้อ่านประทับใจในตัวละครและยังจดจำตัวละครเหล่านั้นว่ามีลักษณะพิเศษอย่างไร โดยเฉพาะตัวละครที่มีลักษณะเด่นผิดแผกแตกต่างจากมนุษย์ธรรมดา รวมถึงการกำเนิดที่แตกต่างจากมนุษย์โดยทั่วไปซึ่งเป็นส่วนช่วยทำให้เรื่องนั้นทวีความเข้มข้นยิ่งขึ้น

จากการศึกษาการกำเนิดผิดธรรมชาติของตัวละคร และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำเนิดที่ผิดธรรมชาติของตัวละคร จำนวนทั้งสิ้น 40 ตัว จากวรรณคดีไทย 15 เรื่อง สามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. การกำเนิดของตัวละครที่ผิดธรรมชาติ มี 4 ประเภทได้แก่

1.1 ตัวละครที่มีกำเนิดตามบัญชาของเทพเจ้า

ตัวละครที่มีกำเนิดตามคำบัญชาของเทพเจ้ามักเป็นตัวละครกษัตริย์ หรือตัวละครสำคัญของเรื่องโดยการกำเนิดของตัวละครดังกล่าว จะเกิดจากการทำพิธีบวงสรวงขอบุตรก่อนแล้วเทพเจ้าซึ่งก็คือพระอิศวรจะเป็นผู้ประทานให้ ได้แก่ พระราม พระลักษมณ์ พระสัตรุด พระพรต จากเรื่องรามเกียรติ์ ตัวละครที่มีกำเนิดจากคำบัญชาของพระอิศวร ได้แก่ หนุมาน พิเภก ชมพูพาน นางสีดา จากเรื่องรามเกียรติ์ พระบรมจักรกฤษณ์ นางอุษา จากเรื่องอุณรุท และตัวละครที่มีกำเนิดจากการบวงสรวงขอบุตรแล้วเทวดาเป็นผู้ประทานให้ ได้แก่ อิเหนา จากเรื่องอิเหนา พระสังข์ จากเรื่องสังข์ทอง สังข์ศิลป์ชัย สิงหรา จากเรื่องสังข์ศิลป์ชัย

1.2. ตัวละครที่มีลักษณะทางกายภาพผิดธรรมชาติมาตั้งแต่กำเนิด

ตัวละครที่มีลักษณะทางกายภาพผิดปกติมีอยู่หลายลักษณะ ได้แก่ ตัวละครที่มีกำเนิดเป็นยักษ์ เช่น ทศกัณฐ์ กุมภกรรณ ท้าวสหัสเดชะ ท้าวจักรวรรดิ และตรีเศียร จากเรื่องรามเกียรติ์ที่มีลักษณะผิดปกติจากยักษ์ทั่วไป ตัวละครที่มีกำเนิดเป็นลิง ได้แก่ หนุมาน จากเรื่องรามเกียรติ์ที่มีลักษณะพิเศษกว่าลิงทั่วไป ตัวละครที่มีกำเนิดเป็นราชสีห์ ได้แก่ สิงหรา จากเรื่องสังข์ศิลป์ชัย ตัวละครทั้งสองตัวมีพ่อแม่เป็นมนุษย์ ตัวละครที่มีกำเนิดเป็นลูกผสมจากพ่อแม่ที่ต่าง

เผ่าพันธุ์กัน ได้แก่ มัจฉานุ ทศคีรีวัน ทศคีรีธร และวายุภักษ์ จากเรื่องรามเกียรติ์ ตัวละครที่เกิดเป็นมนุษย์แต่มีลักษณะทางกายภาพผิดปกติคือมีหน้าเหมือนม้า ได้แก่ นางแก้วหน้าม้า จากเรื่องแก้วหน้าม้า

1.3. ตัวละครที่มีกำเนิดโดยมีเหตุการณ์อื่นปรากฏร่วม

ตัวละครที่มีกำเนิดโดยมีเหตุการณ์อื่นปรากฏร่วมนั้นมีหลายลักษณะ คือ ตัวละครที่มีกำเนิดโดยมีสิ่งของติดตัวมาด้วย ได้แก่ พิเภกจากเรื่องรามเกียรติ์มีแว่นวิเศษติดตัวมา อิเหนา สียะตรา จากเรื่องอิเหนามีกริชจารึกชื่อติดตัวมา พระบรมจักรกฤษณ์จากเรื่องอุณรุทมีพระธำมรงค์พระอิศวรติดตัวมา สังข์ศิลป์ชัยจากเรื่องสังข์ศิลป์ชัยมีสังข์ ศร และพระขรรค์ติดตัวมา ตัวละครที่มีกลิ่นกายหอมมาแต่กำเนิด ได้แก่ นางยอพระกลิ่นจากเรื่องมณีพิชัย นางกากีจากเรื่องกากีคำกลอน ตัวละครที่ตอนกำเนิดแล้วสามารถพูดได้ ได้แก่ พระเวสสันดร จากเรื่องร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก นางสีดาจากเรื่องรามเกียรติ์ซึ่งเมื่อกำเนิดสามารถพูดได้ ตัวละครที่ตอนกำเนิดแล้วธรรมชาติแปรปรวน ได้แก่ อิเหนา นางบุษบา จากเรื่องอิเหนา สิงหไกรภพจากเรื่องสิงหไกรภพ ตัวละครที่ตอนกำเนิดได้รับการดูแลจากเหล่าเทวดานางฟ้า ได้แก่ พระราม พระลักษมณ์ พระสัตรุด พระพรต มัจฉานุ จากเรื่องรามเกียรติ์ นางอุษาจากเรื่องอุณรุท สิงหไกรภพจากเรื่องสิงหไกรภพ โคบุตรจากเรื่องโคบุตร นางยอพระกลิ่นจากเรื่องมณีพิชัย

1.4. ตัวละครที่มีกำเนิดโดยมีลักษณะพิเศษอื่น ๆ

การกำเนิดที่มีลักษณะผิดธรรมชาติมีหลายลักษณะ คือ ไม่คลอดออกจากครรภ์มารดา ได้แก่ หนุมานออกมาจากปากมารดา มัจฉานุสำรอกออกมาจากปากมารดา และองคตผ่าออกมาจากท้องแพะ การกำเนิดจากดอกบัวได้แก่ นางอุษาจากเรื่องอุณรุท นางทิพเกสรจากเรื่องลักษณวงศ์ กำเนิดจากดอกไม้ ได้แก่ นางสร้อยสุดาจากเรื่องสิงหไกรภพ การกำเนิดโดยการชุบชีวิตจากสัตว์ให้เป็นมนุษย์ ได้แก่ นางมณโฑจากเรื่องรามเกียรติ์ พหลวิชัย คาวี จากเรื่องเสือโคคำฉันท์ นางโมราจากเรื่องจันทโครบคำฉันท์

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำเนิดของตัวละคร

2.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำเนิดของตัวละครในวงศ์กษัตริย์

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำเนิดของตัวละครในวงศ์กษัตริย์ ตัวละครเอกหรือตัวละครสำคัญของเรื่องมักมีกำเนิดในวงศ์กษัตริย์ซึ่งเป็นวรรณะนักรบและเป็นผู้นำประเทศ ตัวละครเหล่านี้

ส่วนใหญ่มาจากการอวตารของเทพเจ้า คือ พระนารายณ์ซึ่งมีหน้าที่ผู้สงวนโลกต้องอวตารมาดับเข็ญซึ่งมนุษย์ธรรมดาไม่สามารถทำได้ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยของการกำเนิดจากพระโพธิสัตว์ที่ต้องการจะนำชีวิตสรรพสัตว์ได้หลุดพ้นจากกิเลสและให้พบกับความสุขสงบที่แท้จริง

2.2 ปัจจัยที่ทำให้ตัวละครมีกำเนิดเป็นอมนุษย์

ปัจจัยที่ทำให้ตัวละครมีกำเนิดเป็นอมนุษย์ คือ การถูกสาป ตัวละครที่ถูกสาปนั้นมักจะกระทำกรรมไม่ดีไว้ในอดีตชาติ นอกจากนี้ยังเป็นการลงโทษผู้ที่ถูกสาปด้วยประการหนึ่ง

2.3 ปัจจัยที่ทำให้ตัวละครมีกำเนิดเป็นสัตว์

ปัจจัยที่ทำให้ตัวละครมีกำเนิดเป็นสัตว์ คือ การทำกรรมชั่วในอดีตชาติซึ่งส่งผลให้มีกำเนิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน

2.4 ปัจจัยที่ทำให้ตัวละครมีกำเนิดเป็นลูกผสม

ปัจจัยที่ทำให้ตัวละครมีกำเนิดเป็นลูกผสม คือ การทำกรรมชั่วในอดีตชาติ ในทางพุทธศาสนาเชื่อว่าผู้ที่เกิดมามีหน้าตาอัปลักษณ์เนื่องจากผลของกรรมชั่วในชาติก่อนซึ่งส่งผลมาในชาติปัจจุบัน และการเกิดในภพภูมิเดรัจฉานนั้นต่ำกว่ามนุสสภูมิก็ด้วยกรรมชั่วที่ก่อไว้นั่นเอง นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยที่ทำให้ตัวละครมีกำเนิดเป็นลูกผสมที่มีลักษณะทางกายภาพครึ่งพ่อครึ่งแม่เป็นตัวละครที่มีรูปร่างหน้าตาและอิทธิฤทธิ์น่าสนใจช่วยในการดำเนินเรื่องให้สนุกสนาน ตัวละครประเภทนี้ส่วนหนึ่งน่าจะมาจากจินตนาการของผู้แต่ง เพราะโดยทางชาติพันธุ์วิทยาแล้ว เป็นไปไม่ได้ที่จะผสมพันธุ์กันเช่นนั้น

อภิปรายผล

ด้วยเหตุที่คนไทยนับถือพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ โดยมีความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมเป็นหลักสำคัญ เชื่อว่ากรรมเป็นผลของการกระทำในชาติก่อนซึ่งส่งผลมาถึงปัจจุบันและอนาคตซึ่งความเชื่อดังกล่าวได้สะท้อนไว้ในวรรณคดี โดยจากการศึกษาจะพบว่าการที่ตัวละครในวรรณคดีไทยมีกำเนิดที่ผิดธรรมชาติต่างจากการกำเนิดของมนุษย์โดยทั่วไปและมีลักษณะการกำเนิดที่แตกต่างกันทั้งที่เป็นลักษณะการกำเนิดที่ดี และการกำเนิดที่ไม่ดี

ตัวละครที่มีการกำเนิดดีจะกำเนิดในวงศ์กษัตริย์โดยตัวละครเหล่านั้นเดิมก็อยู่ในภพภูมิที่ดีอยู่แล้วคือ เป็นเทพเจ้าที่ทำคุณประโยชน์ เมื่อต้องลงมากำเนิดเป็นมนุษย์ก็จะอยู่ในฐานะผู้นำประเทศและต้องประกอบคุณงามความดีเพื่อเป็นการสร้างสมบุญบารมีต่อไป การกำเนิดของตัวละครในวงศ์

กษัตริย์จะปรากฏเหตุการณ์ร่วมที่แสดงความมีบุญบารมี เช่นมีสิ่งของติดตัวมา มีกลิ่นกายหอม เกิดความแปรปรวนของธรรมชาติ และได้รับการดูแลจากเหล่าเทวดานางฟ้า เป็นต้น

ตัวละครที่มีกำเนิดไม่ดีคือมีกำเนิดในภพภูมิที่ต่ำกว่ามนุษย์ ได้แก่ ตัวละครที่มีกำเนิดเป็นอมนุษย์ ตัวละครที่กำเนิดเป็นสัตว์ และตัวละครที่กำเนิดเป็นลูกผสม ตัวละครเหล่านี้จะมีลักษณะทางกายภาพผิดธรรมชาติ การกำเนิดจึงมีความพิสดาร และยังพบว่าชาติภพเดิมได้ทำกรรมชั่วไว้จึงส่งผลให้มีกำเนิดที่ไม่ดีเป็นการชดใช้ผลของกรรมนั่นเอง

ตัวละครที่มีกำเนิดเป็นมนุษย์นั้นถือได้ว่ามีกำเนิดดีอยู่แล้วจึงสมควรที่จะสร้างสมคุณความดีต่อไป ส่วนตัวละครที่มีกำเนิดในภพภูมิที่ต่ำกว่ามนุษย์ก็สามารถทำประโยชน์เป็นการสร้างคุณความดีเพื่อส่งผลในอนาคตให้มีกำเนิดที่ดี

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการที่ผู้แต่งสร้างตัวละครให้มีลักษณะการกำเนิดที่ผิดธรรมชาตินั้นนอกเหนือจากเพื่อต้องการให้ตัวละครนั้นมีความน่าสนใจ ตลกขบขัน เป็นการสร้างจุดเด่นของเรื่องและสะท้อนความเชื่อทางพุทธศาสนาแล้ว ยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสามารถในด้านจินตนาการของผู้แต่งเอง โดยภาวะปกติการกำเนิดที่ผิดธรรมชาติดังกล่าวไม่สามารถเกิดขึ้นได้ตามหลักของชาติพันธุ์วิทยา การที่สร้างตัวละครเพื่อให้ตัวละครมีความพิเศษ มีความแปลกประหลาดด้วยต้องการให้ตัวละครสำคัญของเรื่องต้องใช้อิทธิฤทธิ์หรือต้องใช้พละกำลังมากและทำในสิ่งที่มนุษย์ทั่วไปไม่อาจทำได้ เช่น ทศกัณฐ์เป็นยักษ์แต่ก็มีฤทธิ์มากกว่ายักษ์โดยทั่วไป หนุมานเป็นลิงแต่ก็เป็นลิงที่พิเศษกว่าลิงในตระกูลเดียวกัน อิเหนาเป็นมนุษย์ก็ไม่เหมือนมนุษย์โดยทั่วไป เป็นการสะท้อนถึงความคิดที่กว้างไกลของผู้แต่งที่ต้องการสื่อนัยแห่งบทบาทของตัวละครต่อการดำเนินเรื่องนั่นเอง นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความแยบยลของผู้แต่งที่แฝงนัยบางประการในลักษณะของตัวละครที่มีกำเนิดผิดธรรมชาติกล่าวคือ การที่กำหนดให้ทศกัณฐ์มีสิบพักตร์ สิบเศียร ยี่สิบกร และมีโทสะร้าย ก็ย่อมจะเป็นผู้ที่สามารถทำความชั่วได้มากกว่าผู้อื่น การที่กำหนดให้มนุษย์ธรรมดามีอิทธิฤทธิ์มากหรือมีของวิเศษ ถ้าต้องการทำคุณประโยชน์ก็สามารถทำได้มากกว่าผู้อื่น การที่นางกากีมีกลิ่นกายหอมก็ย่อมเป็นที่เย้ายวนใจของบุรุษซึ่งให้ทั้งคุณและให้โทษต่อตนเอง หรือการให้นางยอพระกลิ่นมีกลิ่นกายหอมก็เป็นคุณกับตนเองเพราะสามารถทำให้ผู้อื่นมีความสุขได้ ลักษณะการกำเนิดที่ผิดธรรมชาติของตัวละครจึงสื่อนัยถึงบทบาทสำคัญของตัวละครในการดำเนินเรื่องด้วย

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาตัวละครที่มีกำเนิดผิดธรรมชาติในวรรณคดีไทย ทำให้คิดว่าน่าจะได้มีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมอีกคือ การกำเนิดของตัวละครที่ผิดธรรมชาติเหล่านี้ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของตัวละครในด้านใดบ้าง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรมศาสนา,กรม. (2521). **พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับหลวง เล่มที่ 13, พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 5, มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : กรมศาสนา.

เกื้อพันธุ์ นาคบุปผา. (2542). **พื้นฐานการอ่านวรรณคดีไทย**. กรุงเทพฯ : บริษัทต้นอ้อ 1999 จำกัด.

เจือ สตะเวทิน. (2516). **ตำรับวรรณคดีไทย**. พระนคร : ศิลปาบรรณาคาร.

ชำนาญ นิศารัตน์. (ม.ป.ป). **หนังสือเรียนสังคมศึกษา รายวิชา ส 041 ศาสนาสากล**. ม.ป.พ.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2540). **รายงานการวิจัยมหภาค เรื่อง ความเชื่อ และ การปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคนไทย : การปลูกฝังอบรม และ คุณภาพชีวิต**. กรุงเทพฯ : คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

เตือนใจ สินทะเกิด. (2520). **วรรณคดีชาวบ้านจาก "วัดเกาะ"**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ธวัช ปุณโณทก. (2516). **จันทโครบคำฉันท์**. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมฝึกหัดครู.

นัฏกร อาชะวะบูล. (2545). **ศึกษาหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ : เฉพาะกรณีเรื่อง "เจ้ากรรมนายเวร"**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตร-มหาบัณฑิต. (พระพุทธศาสนา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ปรมานุชิตชิโนรส,สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมสมเด็จพระ. (ม.ป.ป.). **มหาเวสสันดรชาดก**. ม.ป.พ.

พวงทอง องอาจ. (2532). **วิเคราะห์สาเหตุของการเกิดพฤติกรรมทางเพศอันไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมไทยของนางวันทอง นางโมรา และนางกากีในเชิงจิตวิทยา**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (ภาษาไทย). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก. ถ่ายเอกสาร.

พวงแก้ว โอฬารสมบัติ. (2530). **การศึกษาความเชื่อเรื่องกรรมในวรรณคดีไทยสมัยอยุธยา**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. (ภาษาไทย) กรุงเทพ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.

พระญาณสังวร,สมเด็จพระสังฆราช. (2523). **ธรรมะประดับใจ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา.

พระญาลิไทย. (2504). **ไตรภูมิพระร่วง**. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์.

พระพรหมมุนี. (2505). **สากลศาสนา ภาค 1 - 2**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย.

พระราชมุนี. (2529). **พุทธธรรม**. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระอุทัย จิรธมโม. (2534). **ทัศนะเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท และปัญหาเรื่องกรรมในสังคมชาวพุทธไทยปัจจุบัน**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พิมพาภรณ์ บุญประเสริฐ. (2544). **โลกทัศน์จากวรรณคดีสมัยอยุธยาตอนต้น**. ปริญญาศิลปศาสตร มหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช, พระบาทสมเด็จพระ. (2540). **บทละครเรื่องรามเกียติ์ เล่ม 1**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.

_____(2540). **บทละครเรื่องรามเกียรติ์ เล่ม 2**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.

_____(2540). **บทละครเรื่องรามเกียรติ์ เล่ม 3**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.

_____ (2540). **บทละครเรื่องรามเกียรติ์ เล่ม 4**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.

_____ (2545). **บทละครเรื่องอุณรุท**. กรุงเทพฯ : สำนักวรรณกรรมประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.

พุทธเลิศหล้านภาลัย,พระบาทสมเด็จพระ. (2501) **สังข์ทอง**. ม.ป.พ.

_____ (2508). **บทละครนอกเรื่องคาวีและสังข์ศิลป์ชัย**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพ ฯ : กรมศิลปกร.

_____(2511). **บทละครนอกเรื่องไชยเชษฐ์ ไกรทอง มณีพิชัย**. กรุงเทพฯ : องค์การค้าคุรุสภา

_____(2514). **เรื่องอิเหนาฉบับพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ 2**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพ ฯ : ศิลปาบรรณาการ.

ฦาเนตรนรินทรฤทธิ์, กรมหลวง. (2544) **บทละครนอกเรื่องแก้วหน้าม้า**. กรุงเทพฯ : กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.

มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2499). **มัทนะพาธา**. พระนคร : กรมศิลปากร.

มยุรี ศรีมารดากุล. (2540,มกราคม).การวิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้าน ประเภทการถือกำเนิดที่ผิดธรรมชาติ, **ศักยภาพ**. (4) : 13.

มหาราชครู. (2465). **เสือโคคำฉันท์**. พระนคร : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.

รื่นฤทัย สัจจพันธ์. (2546). **นามานุกรมรามเกียรติ์**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ลัดดา ปานุทัย. (2520). **วิเคราะห์สัญลักษณ์ในวรรณคดีไทย**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วนิดา ขำเขียว. (2541). **ศาสนาเปรียบเทียบ**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

วิชาญ สว่างพงศ์. (2520). **การวิเคราะห์ค่านิยมจากวรรณคดีสมัยรัตนโกสินทร์ (ช่วงสมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 3)**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ศิลปากร, กรม. (2516). **วรรณคดีเจ้าพระยาพระคลัง (หน)**. กรุงเทพฯ : องค์การค้าคุรุสภา

_____(2529). **รวมนิทานบทเห่กล่อมและสุภาษิตของสุนทรภู่**. กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยพายัพ. (2537). **สังข์ทอง**. เชียงใหม่ : ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยพายัพ.

สมพร ร่วมสุข. (2521). **วิเคราะห์บทบาทตัวละครอมนุษย์ในบทละครในและละครนอก**. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สัจจาภิรมย์,พระยา. (2529). **เทวกำเนิด**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เลียงเชียง.

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2525). **วรรณคดีวิเคราะห์**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

สุภัค มหาวรากร. (2540). **การสร้างอารมณ์สะเทือนใจในบทละครเรื่องอิเหนาพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 2**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร

เสฐียรโกเศศ. (2514). **ลัทธิของเพื่อน**. พระนคร : สำนักพิมพ์คลังวิทยา.

_____ (2542). **เล่าเรื่องในไตรภูมิ**. กรุงเทพฯ ; สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

แสง จันทร์งาม. (2512). **ศาสนวิทยา**. พระนคร : เจริญรัตน์การพิมพ์.

อมรศรัณย์ วาสิกศิริ. (2529). ***การศึกษาวิเคราะห์เสือโคคำฉันท์***. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร มหาบัณฑิต. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

อาภาโสม ฉายแสงจันทร์. (2541). ***การศึกษาเชิงวิเคราะห์มธุรสวาหินี ลังกาทีป***. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. (จารึกภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ	นางสาวสุนิตดา กล่อมแสง
วันเดือนปีเกิด	7 พฤศจิกายน 2511
สถานที่เกิด	อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	44/5 หมู่ 4 ตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี 11130
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์ 2 ระดับ 7
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย ปทุมธานี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2548	กศ.ม. (ภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2533	กศ.บ. (ภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน
พ.ศ. 2529	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนบางกรวย จ.นนทบุรี

ส 812 ก
13

การศึกษาตัวละครที่มีกำเนิดผิดธรรมชาติในวรรณคดีไทย

บทคัดย่อ

ของ

นางสาวสุนิตดา กล่อมแสง

27 เม.ย. 2548

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
มีนาคม 2548

สุนิตดา กล่อมแสง. (2548). *การศึกษาตัวละครที่มีกำเนิดผิดธรรมชาติในวรรณคดีไทย*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : รองศาสตราจารย์สุนันทา โสรัจจ์.

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการกำเนิดที่ผิดธรรมชาติและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำเนิดของตัวละครที่ผิดธรรมชาติในวรรณคดีไทย โดยวิธีวิจัยเอกสารและนำเสนอผลงานการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาจากตัวละคร 40 ตัวจากวรรณคดี 15 เรื่อง พบว่าตัวละครที่มีกำเนิดผิดธรรมชาตินั้นมีลักษณะของการกำเนิดที่ต่างไปจากการกำเนิดของมนุษย์โดยทั่วไป ได้แก่การกำเนิดที่มีลักษณะทางกายภาพผิดปกติ การมีสิ่งของร่วมกับการกำเนิด การกำเนิดโดยการใช้เวทมนตร์คาถา การกำเนิดในดอกไม้ การกำเนิดดังกล่าวมีทั้งตัวละครที่เป็นมนุษย์ อมนุษย์ และสัตว์เดรัจฉาน ตัวละครที่มีกำเนิดเป็นมนุษย์มักมีกำเนิดในวงศ์กษัตริย์ และเป็นเทพหรือเทวดาบนสวรรค์มาก่อนซึ่งลงมาทำความดีและทำคุณประโยชน์ให้แก่โลกมนุษย์เป็นตัวละครฝ่ายธรรมะ ตัวละครที่มีกำเนิดเป็นอมนุษย์มักเป็นตัวละครที่มีกำเนิดเป็นยักษ์ โดยการถูกสาปเนื่องจากทำความชั่วไว้ในอดีตชาติและเป็นตัวละครฝ่ายอธรรม ตัวละครที่มีกำเนิดเป็นสัตว์เดรัจฉานโดยมีกำเนิดเป็นลิง และราชสีห์ มีสาเหตุเนื่องมาจากกระทำกรรมไม่ดีไว้ในอดีตชาติ จึงส่งผลให้มีภพภูมิต่ำกว่ามนุษย์ ตัวละครที่มีกำเนิดเป็นสัตว์มักเป็นตัวละครฝ่ายดีช่วยมนุษย์กระทำความดี การที่ผู้แต่งสร้างตัวละครให้มีกำเนิดที่ผิดธรรมชาติก็เพื่อมุ่งสอนให้คนกระทำความดีเพื่อส่งผลให้มีกำเนิดที่ดีในอนาคต โดยมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินเรื่องและเพื่อเพิ่มสีสันให้เรื่องทำให้เรื่องสนุกสนานและน่าสนใจ

THE STUDY OF THE UNNATURAL – BORN CHARACTERS IN THAI LITERATURE

AN ABSTRACT

BY

MISS SUNITDA KLOMSANG

Presented in partial fulfillment of the requirements

for the Master of Education Degree in Thai

at Srinakharinwirot University

March 2005

Sunitda Klomsang. (2005). *The Study of the Unnatural – Born Characters in Thai Literature.* Master Project M.Ed. (Thai). Bangkok : Graduate School , Srinakharinwirot University. Advisor : Assoc. Prof. Sunanta Sorach.

This thesis aims to study unnatural - born and causes to the unnatural - born in Thai literature. The methods of this thesis are research the document and analysis.

In studying 40 characters from 15 literatures found that unnatural - born characters were born in different way from human being, such as were born with unusual physical body, born with objects, born by magic and born in the flowers. Characters born this way are human being, unhuman being and lower animals. Characters born in human being were born in royal family and often were angel in the heaven before. This born is for good deed and for usual purpose for the world. They are characters in righteous side. Characters born in unhuman being were often born into giant. They were condemn by magic because the evil deed in the former life and they were characters in the unrighteous side. Characters born into animal often were born into monkeys and lions. The evil deed in the past made them born into the level under human. The characters born into animal usually are in the righteous side and help human being doing the good deed. The author made these characters into unusually born in order to teach human being to do the good deed for better born in the future. These characters are very important to the proceed of the story and make the story fun and interesting.